

**Διεξόδυση Επιχειρήσεων
Στην Περιοχή Της Αλβανίας**

Εισηγητής
Νικολοπούλου Δήμητρα

Σπουδαστές
Αυγερινού Κωνσταντίνα
Μπέση Σταυρούλα

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 6711

Πρόλογος

Η διείδυση των ελληνικών επιχειρήσεων στην περιοχή της Αλβανίας είναι ένα φαινόμενο που βρίσκεται σε καθολική εξέλιξη τα τελευταία τρία χρόνια. Αυτό οφείλεται κυρίως στην προσπάθεια εξασφάλισης ενός ελκυστικού περιβάλλοντος ασφαλείας πολιτικής και οικονομικής, που έχει θέσει ως στόχο τα τελευταία χρόνια η εκάστοτε αλβανική κυβέρνηση. Αυτή η ασφάλεια επισφραγίσθηκε μετά το συνέδριο που έλαβε χώρα στη Θεσσαλονίκη στις 2 Νοεμβρίου 1999 και το οποίο διήρκεσε δύο ημέρες. Θέμα αιχμής του συνεδρίου, ήταν η καταγραφή των προϋποθέσεων συμμετοχής των Βαλκανικών χωρών στα προγράμματα ανασυγκρότησης, τα οποία συμπεριλαμβάνονται στο Σύμφωνο Σταθερότητας.

Πρόσφατο δείγμα της κοινωνικής σταθερότητας στην περιοχή της Αλβανίας, αποτελεί η αλλαγή που παρουσιάστηκε στην πολιτική σκηνή της χώρας, με την αποχώρηση του κ. Παντελί Μάικο από τη θέση του πρωθυπουργού, χωρίς να προκληθούν σοβαρά επεισόδια.

Σύμφωνα με συνέντευξη¹ του κ. Πασκάλ Μίλο, υπουργού Εξωτερικών και στενού συνεργάτη του σημερινού πρωθυπουργού της Αλβανίας κ. Ιλίρ Μέτα, η εξωτερική πολιτική της αλβανικής κυβέρνησης, καθώς και οι σχέσεις της με την Ελλάδα, δεν πρόκειται να μεταβληθούν δεδομένου ότι οι δύο γειτονικές χώρες έχουν κοινά στρατηγικά συμφέροντα και ένα κοινό μέλλον.

Απόδειξη της εμπιστοσύνης που διακατέχει τους Έλληνες επενδυτές, στο όραμα ενός κοινού μέλλοντος, είναι το γεγονός ότι καταλαμβάνουν την δεύτερη θέση στον τομέα των ξένων επενδύσεων στην περιοχή της Αλβανίας, ακολουθώντας την Ιταλία.

Εύλογο θα ήταν πριν αρχίσουμε να αναλύουμε το θέμα της πτυχιακής μας εργασίας, να αναφέρουμε ορισμένα στοιχεία της χώρας, τα οποία όπως θα διαπιστώσουμε παρακάτω είναι πολύ χρήσιμα, προκειμένου να προσεγγίσουμε την αντιμετώπιση ενδεχόμενων προβλημάτων, τα οποία προκύπτουν στην προσπάθεια εισαγωγής μίας Ελληνικής επιχείρησης στην ευρύτερη περιοχή της Αλβανίας.

Επίσης ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι επιλογές των ελλήνων επενδυτών, καθώς και τα κίνητρα που τους ωθούν να επενδύσουν² τα χρήματά τους, σε συγκεκριμένους κλάδους και περιοχές της χώρας. Για τη διευκόλυνση ανάπτυξης του θέματος καλό θα ήταν να την διαμελίσουμε σε τρεις φυσικές περιοχές: τη Βόρεια, τη Νότια και την Κεντρική Αλβανία. Αυτός ο διαμελισμός δεν είναι καθόλου τυχαίος όπως θα δούμε παρακάτω, αλλά προέρχεται από πολύ παλιά.

¹ ΗΜΕΡΗΣΙΑ, 30.10.1999

² Στην Αλβανία όπως θα δούμε και στο κεφάλαιο των επενδύσεων επικρατούν συγκεκριμένα είδη ελληνικών επιχειρήσεων.

Γεωγραφική θέση της Αλβανίας¹

Η θέση λοιπόν της Αλβανίας ως χώρα τη βρίσκουμε στα δυτικά παράλια των Βαλκανίων και πιο συγκεκριμένα μπορούμε να πούμε ότι συνορεύει στο βορά με την Γιουγκοσλαβία και το Μαυροβούνιο, ανατολικά με τα Σκόπια (Fìrom) και τέλος νότια και νοτιοανατολικά συνορεύει με την Ελλάδα. Τα παράλια της Αλβανίας (περίπου 300χλμ.) βρέχονται από το Ανδριατικό και Ιόνιο πέλαγος ενώ όλη η χώρα έχει έκταση 28.748τ.χλμ.

Μορφολογία του εδάφους

Η Αλβανία είναι η ορεινότερη χώρα από όλες τις άλλες χώρες των Βαλκανίων. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι δεν έχει πεδιάδες και ότι εξετάζοντας αργότερα μόνο μία περιοχή μπορούμε να βγάλουμε συμπεράσματα. Για να δούμε λοιπόν τη μορφολογία της Αλβανίας αναλυτικότερα.

Οι Δυναρικές Άλπεις διασχίζουν την Αλβανία (Αλβανικές Άλπεις) από το βορά έως και το νότο και ανάλογα την περιοχή παίρνουν και ξεχωριστές ονομασίες όπως: οροσειρά της Κρόιας, Σεβενικούτ, Γιαμπλάνικα, Καράμπ², Κορνίκ, Τομόρ, Μοράβα κ.α.. Τα βουνά της Αλβανίας είναι πάρα πολύ τραχιά με φυσικό επακόλουθο να έχει πολλές και βαθιές χαράδρες³.

Όσον αφορά τις πεδιάδες η Αλβανία έχει μία μόνο πεδινή έκταση η οποία βρίσκεται στα παράλια της χώρας, ενώ οι ελάχιστες κοιλάδες που διαθέτει είναι μικρές και οι περισσότερες ελώδεις, ενώ κάποιες άλλες είναι αρκετά εύφορες⁴ όπως είναι οι κοιλάδες Σκούμπι και Ντεβόλη αλλά και άλλες.

Υδροβιότοποι της περιοχής

Όπως θα δούμε και παρακάτω εξετάζοντας το κλίμα της περιοχής θα παρατηρήσουμε ότι το εσωτερικό της χώρας μαστιίζεται από βροχοπτώσεις και αυτό βέβαια κάνει πιο ευκρινές το γεγονός ότι η Αλβανία έχει τόσο μεγάλο υδάτινο πλούτο. Έτσι με βάση κάποια συγκεντρωτικά στοιχεία μπορούμε να αναφέρουμε ότι στην Αλβανία εκβάλουν 152 ποτάμια⁵ και παραπόταμοι μεταξύ αυτών και ο Δρίνος ποταμός ο οποίος και χωρίζεται στο Μέλανα Δρίνο και στο Λευκό Δρίνο⁶. Επίσης όσον αφορά τις λίμνες⁷ φυσικές και τεχνικές μαζί ανέρχονται στις 9⁸, ενώ καλό θα ήταν να

¹ Τα γεωγραφικά στοιχεία είναι παρμένα ως επί το πλείστον από φυλλάδιο της Εθνικής Τράπεζα της Ελλάδος.

² Βρίσκεται η υψηλότερη κορυφή η οποία ονομάζεται Κοράμπι και έχει ύψος 2.759μ.

³ Μία από αυτές είναι και η Λούμα η οποία έχει βάθος 1500μ.

⁴ Και αυτές οι κοιλάδες ήταν ελώδεις, αλλά κατάφεραν με συστηματικά αποστραγγιστικά έργα να τις μεταβάλλουν σε καλλιεργήσιμες.

Κυριότερα ποτάμια: Νιτρίνι, Μάτι, Ισμου, Ερζένι, Σκουμιλίνι ή Γενούσσορ, Σειάμι, Αώος ή Βογιούσα.

⁶ Οι δύο αυτοί παραπόταμοι ενώνονται στην περιοχή Κούκες.

⁷ Κυριότερες λίμνες: Σκόδρα (368τ.χλμ.), Οχρίδα (362τ.χλμ.), ένα μέρος της Μεγάλης Πρέσπας (285τ.χλμ.), Μπουτρίντι (16τ.χλμ.).

⁸ 5φυσικές και 4 τεχνικές λίμνες.

αναφέρουμε ότι η περιοχή διαθέτει πολλές φυσικές πηγές μεταλλικών υδάτων οι οποίες είναι περίπου 200 στον αριθμό.

Κλίμα

Το κλίμα της Αλβανίας είναι περίπου όπως της Ελλάδας δηλ. μεσογειακό στην παραλιακή ζώνη (Αδριατική θάλασσα) και ηπειρωτικό προς το εσωτερικό της χώρας, η μόνη διαφορά είναι ότι το κλίμα εκεί είναι περισσότερο ηπειρωτικό που αυτό σημαίνει πολλές βροχοπτώσεις άρα και υγρασία. Έτσι μετά από έρευνες¹ που έγιναν, παρατηρήθηκε ότι η θερμοκρασία στην περιοχή της Κορυτσάς ανέρχεται σε ετήσιο μέσο όρο στους 11°C και η υγρασία φτάνει στα επίπεδα του 68%, ενώ η αντιστοιχία με μία περιοχή στα παράλια της χώρας είναι 16,4°C και ποσοστό 72%.

Πληθυσμός

Πριν αναφέρουμε κάποια επίσημα στοιχεία από το 1993 που είχαν δοθεί στη δημοσιότητα καλό θα ήταν να επισημάνουμε το γεγονός ότι εν μέρη ο πληθυσμός αυτός από τότε μέχρι σήμερα έχει μία φυσιολογική και μη² αύξηση. Έτσι το 1993 ο πληθυσμός της Αλβανίας ανερχόταν στους 3.225.891 κατοίκους και προέρχονται από διαφορετικές εθνικότητες ποσοστά τα οποία έχουν δημοσιευτεί³ κατά καιρούς παραθέτουν την εξής αναλογία: Αλβανοί 96%, Έλληνες 2%, Σκοπιανοί 1,5%, Λοιποί 0,5%.

Κάποια άλλα στοιχεία τα οποία εδόθησαν στην δημοσιότητα⁴ το 1992 καταγράφουν τον Αλβανικό λαό όχι μόνο της Αλβανίας αλλά και των γύρω περιοχών ως εξής:

Αλβανόφωνος Πληθυσμός εντός και εκτός των συνόρων.		Ποσοστό της περιοχή που καταλαμβάνει
Αλβανία	3.117εκ.	
Κόσοβο	1.800εκ.	90%
Σκόπια	850.000	40%
Μαυροβούνιο	250.000	6,5%
Σύνολο	6.017εκ.	

Οι Αλβανοί υποστήριζαν το 1992, ότι ο συνολικός Αλβανικός πληθυσμός ο οποίος βρίσκεται εκτός συνόρων και κυρίως στις περιοχές της Σερβίας είναι γύρω στα 3 εκατομμύρια.

¹ Τα στατιστικά στοιχεία τα οποία θα παραθέσουμε και πιο κάτω είναι παρμένα από φυλλάδια τα οποία ανήκουν στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

² Κάθοδος Αλβανόφωνων Κοσοβάρων καθώς και ταυτόχρονη κάθοδος των Αλβανών προς την Ελλάδα.

³ Ε.Τ.Ε.

⁴ Financial Times, 18.6.1992

Με βάση την πληθυσμιακή και τη θρησκευτική κατανομή και την νοοτροπία των αλβανών αλλά και τον πρόσφατο πόλεμο στο Κόσοβο έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής :

1. Υπάρχει μία μεγάλη έξαρση εθνικισμού τόσο των αλβανών που βρίσκονται μέσα στο Κόσοβο όσο και αυτών που βρίσκονται στην Αλβανία.
2. Η ίδια έξαρση παρατηρείται και στους Αλβανούς που βρίσκονται στα Σκόπια, οι οποίοι ζητούν αναγνώριση του ονόματος ως Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.
3. Η ιδέα της Μεγάλης Αλβανίας με επίκεντρο την Αλβανία επανήλθε στο προσκήνιο.

Ο αλβανικός λαός όπως και κάθε άλλος λαός των Βαλκανικών θα μπορούσε να θυσιάσει την ίδια του τη ζωή για το έθνος του, γιατί εκείνο όμως που πραγματικά ενώνει κάθε βαλκανικό λαό είναι η θρησκεία του και η έννοια της φυλής του.

Πόλεις

Η χώρα χωρίζεται σε 36 διοικητικούς νομούς, ενώ οι πιο αξιόλογες πόλεις όχι μόνο πληθυσμιακά, αλλά και εμπορικά είναι οι εξής: τα Τίρανα όπου και είναι η πρωτεύουσα της χώρας, το Δυρράχιο, το Ελμπασάν, η Σκόδρα ή Σκεντέρ ή Σκούταρι, το Αργυρόκαστρο και βέβαια τα μεγαλύτερα λιμάνια της χώρας το λιμάνι της Αυλώνας και των Αγίων Σαράντα.

Γλώσσα

Επίσημη γλώσσα είναι η Αλβανική, όμως πρέπει να τονίσουμε ότι λόγω των αλληπάλληλων εισβολών, όπως θα δούμε παρακάτω, αλλά και λόγω της φιλομάθειάς τους, ο Αλβανικός λαός (είναι γλωσσομαθής) έχει μάθει να χρησιμοποιεί σε καθημερινή βάση και άλλες γλώσσες όπως την Ελληνική, την Ιταλική, την Αγγλική και τέλος τη Γαλλική. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία Αλβανοί μιλάνε Ρωσικά και λίγα Κινέζικα.

Νόμισμα

Το νόμισμα της Αλβανίας είναι το 1 λέκ, το οποίο και υποδιαιρείται σε 100καντάρ. Η ισοτιμία του λέκ. με το δολάριο το 1997 με βάση στοιχεία της Τράπεζας είναι 1\$/100λέκ., ενώ το 1976 η αναλογία ήταν 1\$/50λέκ., σήμερα 1999¹ το δολάριο κυμαίνεται γύρω στα 1.640λέκ. ενώ σήμερα η ισοτιμία του με την Ελληνική δραχμή είναι περίπου 1λέκ/5δρχ (η ισοτιμία μεταξύ δραχμής και λέκ κυμαίνεται από 1/4 έως και 1/5).

¹ ΗΜΕΡΗΣΙΑ 15.15.1999 / τιμή Fixing δρχ. και δολαρίου στις 14.12.99 είναι 328.100 δρχ..

Θρησκεία

Παρά το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού είναι μουσουλμάνοι, επίσημη όμως θρησκεία δεν υπάρχει, δηλ. το κράτος είναι αθεϊστικό. Ανάμεσα στον πληθυσμό υπάρχουν Ορθόδοξοι και Καθολικοί Χριστιανοί.

Για την ιστορία να αναφέρουμε ότι η Ορθόδοξη Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Αλβανίας, είχε καταργηθεί από το κομμουνιστικό καθεστώς το 1967. Μετά την κατάρρευση του καθεστώτος το Πατριαρχείο της Κωνσταντινουπόλεως διόρισε ως πατριαρχικό Έξαρχο τον επίσκοπο Ανδρούσης Αναστάσιο. Αργότερα το 1992 η Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου και μετά από πολλές δυσκολίες με την τότε αλβανική κυβέρνηση, έδωσε στον Μητροπολίτη Ανδρούσης Αναστάσιο τον τίτλο του Αρχιεπισκόπου των Τιράνων και πάσης Αλβανίας. Επίσης διόρισε και άλλους τρεις Αρχιμανδρίτες με τον τίτλο των Μητροπολιτών Αργυροκάστρου, Βερατίου και Κορυτσάς.

Ποσοστά¹ τα οποία ίσχυαν μέχρι το 1997 είναι Μουσουλμάνοι 70%, Ορθόδοξοι 20%, και Καθολικοί 10%. Αυτά τα ποσοστά πρέπει να γίνει κατανοητό ότι σήμερα αλλάζουν μέρα με την ημέρα καθώς επίσης και ο πληθυσμός της χώρας με την κάθοδο των Αλβανοφώνων (οι περισσότεροι είναι μουσουλμάνοι) από το Κόσοβο και τις γύρω περιοχές.

Ιστορική αναδρομή

Εκείνο που παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον σήμερα, είναι η πολιτική άρα και οικονομική αστάθεια της χώρας, η οποία έχει καταστήσει ένα σύννηθες πλέον φαινόμενο. Επειδή όμως όλα τα κακώς κείμενα έχουν τις ρίζες τους, καλό θα ήταν να δούμε λίγο την ιστορία της χώρας, επισημαίνοντας πάντα ότι υπάρχουν διάφορες απόψεις πάνω στην ιστορία της Αλβανίας, οι οποίες έχουν κατά καιρούς εκφραστεί από πλευράς της χώρας. Οι αλλαγές που έχουν εντοπιστεί εμφανίζονται κυρίως σε καταγωγές προσωπικοτήτων οι οποίες ξαφνικά εμφανίζονται ως Αλβανικές.

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Με βάση μελέτες που έχουν γίνει οι Αλβανοί φέρονται να προέρχονται από τους Ιλλυρίους οι οποίοι ενδεχομένως εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της Αλβανίας στις αρχές της χάλκινης εποχής το 2000πχ. Οι Ιλλυριοί όπως αναφέρουν ιστορικά στοιχεία προέρχονται από διάφορες φυλές οι οποίες βρίσκονταν εκείνη την εποχή στα δυτικά παράλια των Βαλκανίων (Σλοβένοι, Έλληνες κτλ.)². Τα όρια της Ιλλυρίας είναι συγκεχυμένα μιας και οι απόψεις πάνω σε αυτό το θέμα δίστανται. Πρωτεύουσα της Ιλλυρίας ήταν η Σκόδρα ή αλλιώς Σκουτάρι. Παρόλα αυτά οι Ιλλυριοί ποτέ δεν κατόρθωσαν να δημιουργήσουν ένα δικό τους κράτος και αυτό γιατί όπως θα δούμε και παρακάτω βρέθηκε κατά καιρούς πολλές φορές κάτω από ξένη κατοχή.

Ο πρώτος βασιλιάς που καταγράφεται από την ιστορία είναι ο Χίλους ο οποίος και πέθανε το 1225πχ. Ο βασιλιάς εκείνος ο οποίος κατάφερε να ενώσει τους Ιλλυρίους κάτω από τον ίδια αρχή κατά τον 4^ο αιώνα πχ ήταν ο Βαρδόχιλους, την ακμή

¹ Ε.Τ.Ε.

² Από τη στιγμή που οι Ιλλυριοί βάσει της ιστορίας προερχόντουσαν από διάφορες φυλές (στον βορά από Σλοβένους και στο νότο από Έλληνες) δηλ. φυλές με άλλη κουλτούρα και άλλη νοοτροπία μπορούμε να πούμε ότι εμφανίζεται και ο πρώτος λογικός διαχωρισμός (η πρώτη ρίζα του κακού) της Αλβανίας σε Βορά και Νότο. Με άλλα λόγια τότε οι Ιλλυριοί που βρίσκονταν στα ορεινά επειδή ήταν κάπως απομονωμένοι να μην αναπτύσσονται τόσο γρήγορα όσο αυτοί που βρίσκονταν στα πεδινά.

αυτή όμως τη σταμάτησε ο Φίλιππος της Μακεδονίας¹, ο οποίος έκανε αρκετές επιδρομές με αποτέλεσμα η Ιλλυρία να γνωρίσει κάτω από το σκήπτρο του Βαρδόχουλου ίσως τη μεγαλύτερη παρακμή της.

Το 232πχ αναφέρεται ότι στο θρόνο της Ιλλυρίας ανεβαίνει μία γυναίκα η Τεούτα². Κατά την διάρκεια της βασιλείας της άρχισε να ακμάζει το εμπόριο κυρίως στα παράλια της Ιλλυρίας, με φυσικό επακόλουθο την ανάπτυξη του ναυτικού της. Αυτό όμως δεν άρεσε καθόλου στους Ρωμαίους, οι οποίοι φοβούμενοι αυτή την εξάπλωση του ναυτικού εμπορίου κηρύττουν πόλεμο το 229πχ, ενάντια των Ιλλυριών. Ο πόλεμος³ αυτός κράτησε 2 συνεχόμενα χρόνια και στο τέλος η βασίλισσα Τεούτα αναγκάστηκε να υπογράψει ειρήνη με τους Ρωμαίους.

Ο τελευταίος βασιλιάς της Ιλλυρίας ήταν ο Τζέντιους, κατά τη διάρκεια του οποίου οι Ρωμαίοι έκαναν και πάλι επιδρομή⁴, έτσι το 165πχ, ο βασιλιάς της Ιλλυρίας έρχεται αιχμάλωτος στην Ρώμη. Μετά από αυτήν την ήττα η Ιλλυρία χωρίζεται σε τρεις ανεξάρτητες δημοκρατίες (όπως αναφέρουν οι Αλβανοί) οι οποίες είχαν ως πρωτεύουσες η πρώτη τη Σκόρδα, η δεύτερη το Δυρράχιο και η τρίτη το Μαυροβούνιο.

Το 395μχ, η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία διαιρέθηκε σε ανατολική και δυτική και έτσι η περιοχή της σημερινής Αλβανίας περιήλθε στην κυριαρχία του Βυζαντίου⁵. Την πρώτη δεκαετία η Βυζαντινή Αυτοκρατορία δέχθηκε πολλές επιδρομές από τους Βησιγόθους και τους Οστρογόθους. Σιγά σιγά άρχισαν μετά τις επιδρομές, να εμφανίζονται διάφορες φυλές μέσα στην Αυτοκρατορία όπως για παράδειγμα οι Σέρβοι οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της Ιλλυρίας. Όμως οι Ιλλυριοί δεν έχασαν την ταυτότητά τους και κυρίως την γλώσσα τους ούτε κάτω από την κυριαρχία των Ρωμαίων, ούτε κάτω από την κυριαρχία του Βυζαντίου, αλλά και ούτε κατά τις επιδρομές των βαρβάρων και ειδικότερα κατά τις εισβολές των γύρω φυλών. Έτσι με αργά αλλά σταθερά βήματα η Ιλλυρία αρχίζει να μετονομάζεται τον 2^ο αιώνα μχ σε Αλβανία⁶.

Όσον αφορά το θρήσκευμα των Αλβανών εκείνη την εποχή, πριν την εμφάνιση του Χριστιανισμού οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, ήταν ειδωλολάτρες⁷ και είχαν επηρεαστεί από τους Έλληνες και τους Ρωμαίους. Όταν η Αλβανία τέθηκε κάτω από το Βυζαντινό σκήπτρο και ο λαός της γνώρισε τον Χριστιανισμό, όλοι σχεδόν έγιναν Χριστιανοί παραμένοντας όμως κάτω από τη δικαιοδοσία του Πάπα της Ρώμης και αυτό μέχρι το 732μχ. Όταν στο θρόνο του Βυζαντίου ανέβηκε ο Λέοντας ο Γ' του Ίσαυρου (717-741)μχ, ο οποίος ήταν εικονοκλάστης⁸ συγκρούστηκε με τις απόψεις του τότε

¹ Πατέρας του Μεγάλου Αλεξάνδρου έκανε επιδρομές και κατέκτησε το μέρος όπου είχαν καταλάβει οι Ιλλυριοί.

² Οι Αλβανοί την αναφέρουν στα κείμενά τους και ως Αικατερίνη η Μεγάλη της Ιλλυρίας.

³ Οι Ρωμαίοι επιτέθηκαν από ξηρά και από θάλασσα κάτω από τις εντολές του Σαντουμίλου και του Αλβίνου. Οι Ιλλυριοί ηττήθηκαν κατά κόρων και το τέλος του πολέμου το 227πχ, τους βρήκε να κατέχουν πολλές ζημιές.

⁴ Οι Ρωμαίοι είχαν την κυριαρχία της Ιλλυρίας μέχρι το 168πχ.

⁵ Οι Αλβανοί υποστηρίζουν ότι κατά την διάρκεια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας στο θρόνο ανέβηκαν Αυτοκράτορες οι οποίοι είχαν καταγωγή Ιλλυρική (Αλβανική). Και μάλιστα αναφέρουν ονόματα όπως του Αυτοκράτορα Αναστάσιου του Ι, του Ιουστίνου του Ι και του Ιουστινιανού.

⁶ Σύμφωνα με Αλβανικά έγγραφα η Ιλλυρία ονομάστηκε Αλβανία πρώτα από τον γεωγράφο Πτολεμαίο της Αλεξάνδρειας και μάλιστα όχι όλη η Ιλλυρία αλλά η φυλή η οποία είχε εγκατασταθεί στο κέντρο της σημερινής Αλβανίας. Ενώ μάλιστα αναφέρει το ίδιο έγγραφο ότι στην αρχή η φυλή αυτή δεν ονομαζόταν Αλβανία αλλά Άρμπρι και τελικά από τη στιγμή που εξαπλώθηκε σε όλη την περιοχή άρχισε να εμφανίζεται το όνομα Αλβανία.

Καλό θα ήταν να αναφέρουμε ότι οι Αλβανοί από εκείνη την εποχή, όπως έχει καταγραφεί στην ιστορία τους είχαν δώσει στη χώρα τους το όνομα (Shqipëria) η λέξη αυτή προέρχεται από τη λέξη (shqipe) η οποία σημαίνει στα Αλβανικά αετός, με άλλα λόγια λοιπόν την αποκαλούσαν «Χώρα των Αετών».

⁷ Πολυθεϊσμός (12 θεοί του Ολύμπου).

⁸ Αντίθετος με τη λατρεία των Αγίων εικόνων.

Αρχιεπισκόπου της Αλβανίας, ο οποίος υποστήριζε μαζί με τους Ρωμαίους την εικονολατρία, και αποφάσισε να θέσει την Αλβανική εκκλησία κάτω από τη δικαιοδοσία του πατριαρχείου. Όταν αργότερα το 1054 θα χωριστεί η Χριστιανική Εκκλησία, η Νότια Αλβανία θα παραμείνει ως έχει, ενώ η Βόρεια θα ξαναγυρίσει στη Παπική δικαιοδοσία. Βλέπουμε λοιπόν ότι η Αλβανία χωρίζεται για άλλη μια φορά σε Βόρεια και Νότια, αυτό βέβαια θα παίξει σημαντικό ρόλο στην όλη εξέλιξη και νοοτροπία του πληθυσμού, όπως θα δούμε παρακάτω.

Εκείνο που θα πρέπει να τονίσουμε και να το δούμε με ιδιαίτερη προσοχή είναι η Αλβανική γλώσσα, η οποία πρέπει να πούμε ότι κατά την διάρκεια τόσο της Ρωμαϊκής αλλά και της Βυζαντινής κυριαρχίας δεν αναγνωριζόταν ως γλώσσα και δεν διδασκόταν στα σχολεία, ενώ ως επίσημη γλώσσα είχαν τα Ελληνικά και τα Λατινικά. Όσον αφορά το εμπόριο εκείνης της εποχής, όπως προαναφέραμε είχε γνωρίσει μεγάλη ανάπτυξη πριν τον πόλεμο με τους Ρωμαίους, μέχρι το σημείο να έχει ένα είδος υποκαταστημάτων σε πολύ μεγάλες πόλεις, όπως στη Βενετία, στο Ντουμπρόβνικ της Κροατίας, στη Θεσσαλονίκη και αλλού. Κατά τη διάρκεια εκείνης της εποχής και ιδιαίτερα κατά τα Βυζαντινά χρόνια στις επαρχίες (Βυζαντινές επαρχίες) επικρατούσε το Φεουδαρχικό σύστημα, όπου οι ίδιοι οι Αλβανοί γινόντουσαν εργάτες στην ίδια τους τη γη, ενώ λίγοι ήταν εκείνοι οι οποίοι και ανάγονταν στην φεουδαρχική αριστοκρατία¹.

Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία δεν κράτησε όμως για πολύ στο προσκήνιο, έτσι με την πτώση της τον 9^ο αιώνα άρχισαν στην Αλβανία πάλι οι διαδοχικές επιδρομές, πότε από τους Βούλγαρους και τους Νορμανδούς κουρσάρους και πότε από τους Ιταλούς και τους Βενετούς, ενώ στο τέλος εισέβαλαν οι Σέρβοι. Οι τελευταίοι 1347μχ. με τον Στέφανο Ντουσάν δημιούργησαν τη μεγαλύτερη μετανάστευση εκείνης της εποχής, με αποτέλεσμα η Μακεδονία και τα Νησιά του Αιγαίου να γίνουν καταφύγιο χιλιάδων Αλβανών.

Κατά τα τέλη του 14^{ου} αιώνα η Αλβανία είχε να αντιμετωπίσει έναν πολύ μεγάλο εισβολέα την Τουρκία, η οποία θέλοντας να κυριαρχήσει στα Βαλκάνια επιτίθεται στην Αλβανία το 1388μχ. και την κατακτά λίγες δεκαετίες αργότερα το 1430μχ.. Το 1443 όμως οι Αλβανοί ξεσηκώνονται με αρχηγό τον Καστριώτη Γεώργιο (1405-1468) γνωστός και ως Σκερντέμπεης², ο οποίος για 25 χρόνια αγωνιζόταν για την ανεξαρτησία της Αλβανίας, παρόλο το γεγονός ότι ο αγώνας από την αρχή έως το τέλος ήταν άνισος, αυτός ήταν και ο λόγος άλλωστε που όλοι θαύμαζαν τον Καστριώτη. Μετά το θάνατό του η Αλβανία ήταν πλέον μία εύκολη λεία για τους Τούρκους, εκείνο όμως που δεν μπορούσαν πλέον να καταπατήσουν ήταν η αλληλεγγύη και η ευσυνειδησία της εθνικής τους ταυτότητας.

Κάτι όμως που σίγουρα έχασε η Αλβανία την περίοδο αυτή της κυριαρχίας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ήταν η εξέλιξη του ανθρώπου την εποχή της Αναγέννησης, η οποία βρισκόταν σε πλήρη άνθηση. Έτσι εκτός ότι η κατοχή δημιούργησε μεγάλο πλήγμα στην οικονομία της χώρας, εκείνο το οποίο την εξουθένωσε ήταν η αποκοπή της από τη δύση όπου το εμπόριο, η τέχνη και η κουλτούρα βρισκόντουσαν στο ζενίθ τους. Γι' αυτό το λόγο και σύμφωνα με αναφορές που γίνονται για την εποχή αυτή, το ¼ του πληθυσμού μετανάστευσε προκειμένου να μπορέσει να εξελιχθεί και να βοηθήσει τη χώρα να διώξει τον τύραννο κατακτητή. Από την άλλη μεριά οι Τούρκοι δυσκολεύονταν να κυριαρχήσουν σε όλη την Αλβανία και

¹Ορισμένοι από τους Αλβανούς αριστοκράτες τους οποίους αναφέρουν είναι οι Θοπίας, Μπαλάς, Σπάτας, Μουζάκας, Αρανίτης και Καστριώτης.

²Ήταν γιος του πλούσιου γαιοκτήμονα και φεουδάρχη Ιωάννη Καστριώτη, οι Αλβανοί υποστηρίζουν ότι είναι Αλβανός. Οι αγώνες του εναντίων των Τούρκων έγιναν παγκοσμίως γνωστοί και το όνομά του έμεινε στην ιστορία.

έτσι αναγκάζονταν να έχουν μια υποτυπώδη αυτονομία¹ των περιοχών. Το 16^ο αιώνα όμως είδαν ότι ο Χριστιανικός Αλβανικός λαός δεν το έβαζε κάτω εύκολα, γι' αυτό και οι Οθωμανοί άρχισαν να τους εκδιώκουν, με αποτέλεσμα για να αποφύγουν την Τουρκική βιαιοπραγία και τους εξαντλητικούς φόρους να αναγκάζονται να μνηθούν στο Ισλάμ. Αυτό όμως άρχισε να δημιουργεί προστριβές ανάμεσα στο λαό και εάν συνεχίζονταν θα είχε ως φυσικό επακόλουθο τον κατακερματισμό του κράτους. Γι' αυτό και τον 19^ο αιώνα οι Αλβανοί στην προσπάθειά τους να ξεφύγουν από την θρησκευτική αυτή υποδιαίρεση που έτριζε τα θεμέλια του κράτους, αποφάσισαν να ενώσουν τη χώρα τους κάτω από μία θρησκεία που δεν επιβάλει κανένα δόγμα και ονομάζεται Αλβανισμός. Οι Αλβανοί δεν είχαν όμως να αντιμετωπίσουν μόνο το θρησκευτικό πρόβλημα ως αίτιο διαμελισμού του λαού.

Για την περαιτέρω λοιπόν ανασυγκρότηση του έπρεπε να συνταχθεί μία ομάδα η οποία θα πρωτοστατούσε σε όλες τις διαδικασίες ενοποίησης. Έτσι το 1878 ιδρύθηκε ο Αλβανικός Συνασπισμός έχοντας δύο στόχους: από την μία να ξεφύγει από την παλαιά διακυβέρνηση της χώρας (Βασιλεία), δημιουργώντας ένα καινούργιο πολιτικό κλίμα γι' αυτήν, και από την άλλη να καταφέρει να κερδίσει αυτά τα οποία είχε χάσει την εποχή του Διαφωτισμού, δηλαδή την ανύψωση του πνεύματος του ανθρώπου. Το 1881 όμως βλέποντας οι Τούρκοι τη Σύγκλητο να συσπειρώνει το λαό γύρω της άρχισε να κάνει τα πάντα για την καταστολή και υπονόμευσή της. Η Σύγκλητος όχι μόνο όμως παρέμεινε στο προσκήνιο αλλά συνέχισε το έργο της και πρώτα από όλα ένωσε όλες τις περιοχές κάτω από έναν αυτόνομο κρατικό μηχανισμό, ενώ αργότερα στην προσπάθειά της να αποκτήσει δικό της αλφάβητο, δανείστηκε από κάποια άλλες χώρες².

Βλέποντας οι Τούρκοι αυτή την απότομη ανάπτυξη της χώρας καταπάτησαν τις μέχρι τότε συμφωνίες, που είχαν κάνει με την Αλβανία για την αυτονομία της περιοχής. Έτσι η Αλβανία αναγκάστηκε να κηρύξει πόλεμο εναντίων της Τουρκικής κυριαρχίας ο οποίος και κράτησε τρία χρόνια (1910-1912). Στο τέλος οι Τούρκοι ήταν έτοιμοι να αποδεχτούν την αυτονομία του κράτους όταν τον Οκτώβριο του 1912 η Ελλάδα, η Σερβία και το Μαυροβούνιο κηρύττουν πόλεμο εναντίον της Τουρκίας, διεκδικώντας εδάφη τα οποία είχαν καταπατηθεί από την Οθωμανική κυριαρχία. Τελικά στις 28 Νοεμβρίου³ του 1912, μετά από απόφαση της συγκλήτου η οποία έλαβε χώρα στην Αυλώνα, η Αλβανία κατάφερε και ανακηρύχθηκε αυτόνομο κράτος.

Η Νεότερη Ιστορία της Αλβανίας (μετά την δημιουργία του κράτους)⁴

Μετά το τέλος του πολέμου αποφασίστηκε από τους συμμάχους να επιληφθούν το θέμα που είχε δημιουργηθεί στα Βαλκάνια και να δώσουν ένα τέλος στις όλες διαμάχες. Έτσι στις 17 Μαΐου του 1913 με την υπογραφή της συνθήκης ειρήνης του

¹ Οι Τούρκοι επειδή δεν μπορούσαν να ελέγχουν όλες τις περιοχές και ιδίως τα ορεινά μέρη αναγκάζονταν και παρείχαν ανεξαρτησία στους κατοίκους με τον όρο ότι θα δίνουν κάποιο ετήσιο φόρο στους Τούρκους.

² Βασίστηκε κυρίως στα εξής αλφάβητα: στο Λατινικό καθώς επίσης το Αραβικό και το Ελληνικό.

³ Η 28^η Νοεμβρίου είναι για τους Αλβανούς Εθνική εορτή προς ανάμνηση της ανεξαρτησίας τους ως κράτος.

⁴ Τα ιστορικά στοιχεία στα οποία βασιστήκαμε στην αναφορά μας στη Νεότερη ιστορία της Αλβανίας προέρχονται από Αλβανικό έγγραφο το οποίο βρίσκεται μέσα στο Internet και είναι προσπελάσιμο από κάθε χρήστη στην διεύθυνση: <http://www.albania.co.uk/main/history.html> καθώς και σε κείμενο που έχει γράψει ο κ.Στελιου Αλεφαντής Λέκτορας Διεθνών Σχέσεων στο Πάντειο Πανεπιστήμιο με ειδικευση στις διαβαλκανικές σχέσεις στο περιοδικό Επιλογή.

Λονδίνου¹ οι Μεγάλες Δυνάμεις² αποφάσισαν να αναγνωρίσουν την ανεξαρτησία της Αλβανίας³. Με την συνθήκη όμως αυτή δημιουργήθηκε ένα μεγαλύτερο πρόβλημα το οποίο σήμερα αντιμετωπίζεται με τον χειρότερο τρόπο, τον πόλεμο. Εκείνο λοιπόν που δεν πρόσεξαν σ' αυτή τη συνθήκη ήταν το δημογραφικό και έτσι πολλοί Αλβανοί βρέθηκαν εκτός συνόρων ενώ από την άλλη πολλοί Έλληνες βρέθηκαν εντός των συνόρων της Αλβανίας.

Το Μάρτιο του 1914 η Γερμανία έστειλε, (όπως έκανε σε όλες τις Βαλκανικές χώρες, όταν η κάθε μία βρισκόταν σε εποχή ανασυγκρότησης μετά από κάποιο πόλεμο) τον πρίγκιπα Γουίλιαμ να βοηθήσει την Αλβανία να επιλύσει τα προβλήματά της, όμως δεν τα κατάφερε και 6 μήνες μετά, έφυγε ενώ η χώρα βρισκόταν στο κατώφλι του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου.

Ο πόλεμος αυτός έφερε μεγαλύτερη καταστροφή στη χώρα, αφού αργότερα συνεχίστηκε και προσπελάστηκε από τις συμμαχικές δυνάμεις Αυστροουγγαρία, Γαλλία, Ιταλία, Ελλάδα, Μαυροβούνιο και Σερβία. Το τέλος του πολέμου σηματοδοτήθηκε από τη Συνθήκη Ειρήνης που υπογράφηκε στο Παρίσι, ενώ τον Ιανουάριο του 1920 η Αλβανία μετά σύσκεψη του συμβουλίου αποφασίστηκε να αναγνωριστεί διεθνώς ως ανεξάρτητο κράτος.

Δυστυχώς την ίδια κιόλας χρονιά βλέπουμε την Αλβανία να χωρίζεται πάλι στα δύο. Αυτή τη φορά για καθαρά κυβερνητικούς λόγους, για το ποιος θα την έβγαζε από το αδιέξοδο τόσο το πολιτικό όσο και το οικονομικό. Από τη μια ο Ζογκ ο οποίος ήταν ένας συντηρητικός κτηματίας και θα μπορούσαμε να πούμε ότι ίσως, ήταν ο μόνος Μπέης που είχε απομείνει μετά το τέλος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, και από την άλλη ο Επίσκοπος της Ορθόδοξης Εκκλησίας Νόλι ο οποίος είχε σπουδάσει στην Αμερική ήταν ένας επιτυχημένος έμπορος και διέθετε ένα φιλελεύθερο πνεύμα το οποίο οραματιζόταν μία Αλβανία με βάση τα δυτικά πρότυπα. Όμως και για τους δύο η προσέλκυση του λαού ήταν δύσκολη και αυτό γιατί όσο περνούσε ο καιρός η κοινή γνώμη διχαζόταν όλο και πιο πολύ. Σε αυτό το σημείο άρχισε να γίνεται πιο εμφανές το δημογραφικό πρόβλημα, που υφίσταται ακόμα και σήμερα στη γείτονα χώρα. Παρόλα αυτά εκείνος που κατέφυγε στην Γιουγκοσλαβία ήταν ο Ζόγκ, ενώ ο επίσκοπος Νόλι παρέμεινε στην Αλβανία η οποία μέχρι το 1924 διέθετε ένα πολιτικά φιλελεύθερο κλίμα. Έτσι ανατέθηκε στον επίσκοπο η πρωθυπουργία⁴ της χώρας με μόνο στόχο του να φέρει σε πέρας ένα πρόγραμμα το οποίο θα αναδιοργάνωνε την χώρα και θα την έφερνε στα επίπεδα των δυτικών χωρών. Όμως η θητεία του δεν κράτησε για πολύ γιατί ορισμένοι λόγοι⁵ τον ανάγκασαν όχι μόνο να φύγει από την κυβέρνηση αλλά και από την ίδια τη χώρα, μιας και ο Ζόγκ επανερχότανε πιο δυνατός πίσω με την βοήθεια της Γιουγκοσλαβίας. Έτσι άρχισε η κυριαρχία του Ζόγκ στην Αλβανία, όπου μέχρι το 1928 του ανατέθηκε η προεδρία της χώρας, ενώ αργότερα με την ανατροπή του καθεστώτος στέφθηκε βασιλιάς της Αλβανίας μέχρι το 1928. Για να κρατηθεί στην εξουσία όμως όλα αυτά τα χρόνια (στο σύνολο 14), έπρεπε να βοηθήσει τη χώρα να

¹ Τέλος Α' Παγκοσμίου πολέμου.

² Μ. Βρετανία, Γερμανία, Ρωσία, Αυστροουγγαρία, Γαλλία και Ιταλία.

³ Την Αλβανία ως κράτος ελεύθερο την ήβελαν μόνο η Αυστρία και Ιταλία, όλες οι άλλες χώρες το δέχθηκαν με μεγάλη δυσарέσκεια. Στην απόφαση αυτή έπαιξε σημαντικότερο ρόλο τα συμφέροντα και ο ανταγωνισμός που υπήρχε μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων.

⁴ Ιούνιος 1924.

⁵ Ορισμένοι από τους λόγους που ανάγκασαν τον επίσκοπο να παραιτηθεί ήταν οι εξής: 1. το πρόγραμμα ήταν αρκετά δύσκολο να διεκπεραιωθεί για την εποχή εκείνη στην Αλβανία μιας και ο λαός της δεν ήταν έτοιμος για κάτι τέτοιο, 2. η οικονομία της χώρας δεν το άντεχε, 3. ο ίδιος ο επίσκοπος δίσταζε να το επιβάλει, 4. δεν είχε καμία υποστήριξη από τους δικούς του ενώ παράλληλα οι επαναστάτες του Ζογκ τον έδιωχναν με το δικό τους τρόπο.

ξεπεράσει, έστω και προσωρινά, την οικονομική αστάθεια¹ η οποία ήταν και θα είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα της Αλβανίας. Σαν άμεση λύση του προβλήματος αυτού θεωρήθηκε η ξένη οικονομική υποστήριξη η οποία προερχόταν από τη γειτονα χώρα την Ιταλία². Η οικονομική όμως ενίσχυση³ δεν κατάφερε να ανακουφίσει και πολύ τη χώρα μιας και το 1930 έχουμε τη μεγάλη οικονομική κάμψη η οποία και επέφερε την τελική οικονομική της κατάρρευση. Οι Ιταλοί βλέποντας στην Αλβανία αυτή την αναταραχή δρύνουν της ευκαιρία και εισβάλλουν στις 7 Απριλίου του 1939, ενώ ο βασιλιάς καταφεύγει στην Ελλάδα.

Καλό θα ήταν να αναφέρουμε ότι ο Ζόγκ όλα τα χρόνια της κυριαρχίας του δε λειτούργησε ως πρόεδρος ή βασιλιάς μίας χώρας αλλά ως δικτάτορας. Όλα εκείνα τα οποία έταξε στους οπαδούς του κυρίως στους αγρότες δεν τα τήρησε με αποτέλεσμα χιλιάδες Αλβανοί να βρουν διέξοδο προς τις γειτονικές χώρες (εξωτερική μετανάστευση). Έτσι λοιπόν οι Αλβανοί μετανάστες κατέφυγαν για μια καλύτερη ζωή κυρίως στις περιοχές των συνόρων μεταξύ της Αλβανίας και των γύρω χωρών. Το μόνο καλό το οποίο αναφέρει όλη η ιστορία γι' αυτή την προσωπικότητα είναι ότι κατά την περίοδο του λιμού στη χώρα, για την προστασία του λαού του εισήγαγε τροφές από το εξωτερικό.

Ενώ οι Ιταλοί είχαν εισβάλλει στην Αλβανία την οποία και κατέλαβαν εύκολα, τον Οκτώβριο του 1940 αποφασίζουν να εισβάλλουν και στην Ελλάδα όπου και απωθήθηκαν. Μετά το 1941 ήταν η σειρά της Γερμανίας να επιτεθεί και μέχρι το τέλος του χρόνου είχε κυριαρχήσει τόσο στη Γιουγκοσλαβία όσο και στην Ελλάδα. Για να ευχαριστήσει η Γερμανία τη σύμμαχο χώρα της (Ιταλία) έθεσε μέσα στα σύνορα της κατεχόμενης Αλβανίας τόσο το Κόσοβο όσο και την **Hamria**. Αυτό όμως δεν κράτησε για πολύ και έτσι το 1944 όπου η κυριαρχία της Αλβανίας περιήλθε στα χέρια της Γερμανίας⁴ οι περιοχές επανήλθαν η μία στην Γιουγκοσλαβία και η άλλη στην Ελλάδα.

Στην Αλβανία το Νοέμβριο του 1941 ιδρύθηκε το Κομμουνιστικό Κόμμα⁵, το οποίο στήριξε την επανάσταση του λαού εναντίον των κατακτητών και του φασισμού, με αποτέλεσμα στις 29 Νοεμβρίου του 1944 να πάρουν την κυριαρχία της χώρας στα χέρια τους. Πρώτος αρχηγός της χώρας μετά την κατοχή ήταν ο Χότζα⁶, ο οποίος ενήργησε ως δικτάτορας, παρά το γεγονός ότι το 1946 η Αλβανία επίσημα πλέον είχε ορίσει ως πολίτευμα της τη Λαϊκή Προεδρευόμενη Δημοκρατία. Το πολίτευμα αυτό άλλαξε πάλι το 1976 σε Λαϊκή Σοσιαλιστική Προεδρευόμενη Δημοκρατία της Αλβανίας.

Όσον αφορά τις σχέσεις της Αλβανίας με τις άλλες χώρες και ειδικότερα με την Μόσχα, η οποία και ήταν μία κατεξοχήν κομμουνιστική χώρα, δεν ήταν και τόσο καλές. Αυτό έφερε μία αστάθεια στην περιοχή της Αλβανίας, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή

¹ Σημειωτέο ότι η οικονομική αυτή αστάθεια είναι αποτέλεσμα πολλών συνυφασμένων προβλημάτων όπως το μόνιμο δημοσιονομικό πρόβλημα και το πολιτικό. Αυτά τα δύο δεν είναι όμως προβλήματα μόνο της Αλβανίας αλλά και των γύρω χωρών αυτής για παράδειγμα τις Ιταλίας.

² Ο βασιλιάς Ζόγκ υπόγραφε διάφορα σύμφωνα με την Ιταλία προκειμένου να πάρει την οικονομική αυτή βοήθεια. Από την άλλη πλευρά η Ιταλία της παρείχε βοήθεια γιατί απέβλεπε σε κάτι πολύ μεγαλύτερο όφελος γι' αυτήν. Όπως για παράδειγμα την ευκολία πρόσβασης στην περιοχή (σύμμαχος) των Βαλκανίων καθώς και στην οικονομική διείσδυσή της.

³ Κατάφερε να σταθεροποιήσει για λίγο χρονικό διάστημα την οικονομία και αυτό οφείλετε τόσο στην οικονομική βοήθεια, όσο και στο πρόγραμμα το οποίο ακολούθηθηκε. Μερικά από τα μέτρα που πήρε ήταν η ανατολική γραφειοκρατία, πολύ καλή αστυνόμευση με αποτέλεσμα να μειωθούν οι ληστείες, κατάφερε να θέσει υπό διοικητικό έλεγχο της ορεινές περιοχές, επέτρεψε να εκσυγχρονιστεί η εκπαίδευση και γενικά προσπάθησε να προσαρμόσει τη χώρα του στα δυτικά πρότυπα.

⁴ Το 1943 η Ιταλία παραδόθηκε στη Γερμανία και γι' αυτό και η Αλβανία πέρασε στα χέρια της.

⁵ Δημιουργήθηκε με την ένωση όλων των Κομμουνιστικών μέχρι τότε κομμάτων.

⁶ Ο Χότζα ήταν εισηγητής στο πανεπιστήμιο και είχε οδηγήσει την επανάσταση των κομμουνιστών ενάντια του φασισμού και για τις υπηρεσίες του αυτές έγινε αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος.

των Βαλκανίων μιας και συν όλων των άλλων άρχισε να εμφανίζεται η ιδέα της Μεγάλης Αλβανίας¹. Η ένταση κλιμακώθηκε όταν από την άλλη μεριά οι γειτονικές χώρες όπως για παράδειγμα η Γιουγκοσλαβία, κατά τη διάρκεια του πολέμου και έπειτα έγινε αιώνιος σύμμαχος με τη Ρωσία και έτσι όταν η Γιουγκοσλαβία με τον Τίτο θέλησε να επεκτείνει την κυριαρχία της στα Βαλκάνια, η Ρωσία την υποστήριξε. Οι Αλβανοί με ηγέτη τους τον Χότζα αντέδρασαν έντονα (ξεσηκωμός των Αλβανών) και γι' αυτό η Γιουγκοσλαβική ηγεσία θέλησε την ανατροπή του καθεστώτος του και την τοποθέτηση στην ηγεσία ενός δικού τους ανθρώπου έτσι ώστε η χώρα να είναι ευάλωτη. Αυτό όμως όχι μόνο δεν τον ανέτρεψε αλλά τον ενίσχυσε ως δικτάτορα και στην προσπάθειά του να μείνει στην εξουσία κατάφερε και κατέπνιξε όλες εκείνες τις πολιτικές πεποιθήσεις που τον ήθελαν εκτός των πολιτικών πραγμάτων. Καλό θα ήταν να σημειωθεί λοιπόν ότι με το μέρος του ήταν η πλειοψηφία του λαού, η οποία προερχόταν κυρίως από τον αγροτικό χώρο² και την οποία ο Χότζα την πρόσεχε περισσότερο από όλες τις άλλες τάξεις.

Η Γιουγκοσλαβική φιλοδοξία δεν πτοήθηκε όμως από αυτό και έτσι συνέχισαν να δημιουργούν προβλήματα στο εσωτερικό της Αλβανίας, η οποία είχε χωριστεί πλέον σε υποστηρικτές της Γιουγκοσλαβικής κυριαρχίας και σε υποστηρικτές του Χότζα. Όταν στο υπουργείο εσωτερικών ανέβηκε ο Κόσι Χοχέ υποστηρικτής της Γιουγκοσλαβικής κυριαρχίας, η κατάσταση χειροτέρεψε κατά πολύ, αφού άλλα πιστεύω είχε ο ηγέτης της χώρας και άλλα τα εκτελεστικά της όργανα. Αργότερα όμως το 1948 όταν ο Στάλιν³ ήταν ηγέτης της Ρωσίας, η Γιουγκοσλαβία έπαψε να έχει σχέσεις με αυτήν ενώ ο Χότζα έδραζε την ευκαιρία, προκειμένου να διώξει την καθημερινή αντιπαράθεση που είχε από τη Γιουγκοσλαβία και σύναψε συμφωνία με τη Ρωσία.

Από το 1948 έως και το 1953 όπου στην εξουσία της Ρωσίας ανέβηκε ο Νικήτας Χρουστώφ οι σχέσεις Αλβανίας - Ρωσίας ήταν άμογες. Το 1953 όμως η σχέση αυτή έπαψε σιγά σιγά να έχει τη θερμότητα που είχε επί την κυριαρχία του Στάλιν και αυτό οφείλεται στις επικίνδυνες ιδέες ανασυγκρότησης που είχε ο Χρουστώφ και που ο Χότζα δεν τις αποδεχόταν. Το πραγματικό αίτιο το οποίο και έφερε σε τέλος αυτή τη συμμαχία ήταν η συμφιλίωση μεταξύ των χωρών Ρωσίας και Γιουγκοσλαβίας. Και ενώ η εχθρότητα υπόβοσκε μεταξύ των δύο χωρών (Αλβανία - Γιουγκοσλαβία), ένας καινούργιος σύμμαχος της Αλβανίας εμφανίζεται στο προσκήνιο το 1960. Αυτός ο σύμμαχος δεν είναι άλλος από την Κίνα, η οποία και ενδιαφέρθηκε εκείνη την εποχή πάρα πολύ για την αναπτυσσόμενη βιομηχανία⁴ της χώρας. Έτσι τον Νοέμβριο του 1960 η Αλβανία διακόπτει κάθε διπλωματική αλλά και άλλη σχέση με την Ρωσία και τη θέση της καταλαμβάνει σε όλα τα επίπεδα η Κίνα. Η συμμαχία αυτή κράτησε μόνο 18 χρόνια, γιατί από την αρχή κιάλας φαινονταν οι μεγάλες διαφορές που είχαν οι δύο χώρες από άποψη κουλτούρας και πολιτικής. Το 1978 λοιπόν ο Χότζα αποφάσισε να διακόψει κάθε διπλωματική σχέση και με αυτή τη χώρα και να απομονώσει την Αλβανία από κάθε ξένη επιρροή. Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν το βαρύ πλήγμα που

¹ Η Αλβανοί υποστηρίζουν ότι η περιοχή της νότιας Γιουγκοσλαβίας (Κόσοβο) είναι αλβανική και επιθυμούν την ένωσή τους με αυτοί την ιδέα οι αλβανόφωνοι του Κοσσυφοπεδίου δεν ενσωματώθηκαν ποτέ με την υπόλοιπη Γιουγκοσλαβία. Εφημερίδα *Illyria The Albanian - American Newspaper*, 26/8/1992 Vol. 2 No 122

² Από οικονομική άποψη πρέπει να σημειωθεί ότι επί της κυριαρχίας του Χότζα στην εξουσία η παραγωγή της Αλβανίας από καθαρά κτηνοτροφική, στράφηκε κατά ένα μεγάλο μέρος στην αγροτική παραγωγή πράγμα που θα παίξει αργότερα σημαντικό ρόλο στην περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

³ Ο Στάλιν πέθανε το 1953.

⁴ Όπως θα δούμε και σε παρακάτω κεφάλαιο η τεχνολογία της βαριάς βιομηχανίας της χώρας είναι πεπαιωμένη της δεκαετίας '70 και προέρχεται από την Κίνα.

δέχθηκε η βιομηχανία¹ η οποία είχε δημιουργηθεί στην περιοχή και είχε εξοπλισθεί με μηχανήματα από την Κίνα τα οποία ήταν και είναι πάρα πολύ δύσκολο να αλλαχθούν. Αυτό ήρθε να συμπληρώσει και η ατελείωτη γραφειοκρατία η οποία δυσκόλευε αρκετά τους επιχειρηματίες οι οποίοι ήθελαν να επεκτείνουν και να βελτιώσουν την επιχείρησή τους. Θα πρέπει δε να σημειωθεί ότι ο Χότζα επέβαλε στον πληθυσμό της Αλβανίας να είναι αυτάρκης² με αποτέλεσμα να συρρικνωθεί η αγορά της κατά πολύ.

Τον Απρίλιο του 1985 ο Χότζα πεθαίνει σε ηλικία 76 χρονών, ενώ στην εξουσία ανεβαίνει ο μέχρι τότε αντιπρόεδρος Ραμίζ Αλία. Στις 20 Φεβρουαρίου του 1991 αγανακτισμένος ο αλβανικός λαός από τη μέχρι τότε τυραννία του Χότζα, βγήκε στους δρόμους να διαμαρτυρηθεί. Τα σημάδια αυτής της διαμαρτυρίας έχουν μείνει χαραγμένα ακόμα και σήμερα και ιδιαίτερα στο δρόμο από τους Αγίους Σαράντα προς Αυλώνα, όπου μπορούμε να δούμε οπωροφόρα δένδρα τα οποία είναι κομμένα στο 1μ. από το έδαφος και τα οποία τα είχαν καλλιεργήσει οι Αλβανοί κατά τη διάρκεια της τυραννίας του Χότζα και τα καρπωνόταν μόνο το κράτος.

Πολιτική κατάσταση από το 1992 και έπειτα.

Στις 31 Μαρτίου του 1991 γίνονται οι πρώτες εκλογές μετά τον θάνατο του Χότζα τις οποίες κερδίζει το Εργατικό ή Σοσιαλιστικό κόμμα. Το κόμμα αυτό όμως δέχθηκε πολλές πιέσεις από το λαό αλλά ιδιαίτερα από το αντίπαλο Δημοκρατικό κόμμα, το οποίο και κατάφερε να ρίξει την κυβέρνηση το Δεκέμβριο του ίδιου χρόνου και να οργανώσει εκλογές το Μάρτιο του 1992, όπου και τις πήρε με μεγάλη διαφορά από τα άλλα κόμματα τα οποία συγκέντρωσαν συνολικά μόλις το 35% ενώ το Δημοκρατικό το 65%. Έτσι τον Απρίλιο ο γιατρός Σαλί Μπερίσα (διετέλεσε γιατρός του Χότζα για πολλά χρόνια) ορκίστηκε πρόεδρος της Αλβανίας, δίνοντας υπόσχεση στον αλβανικό λαό να φέρει εις πέρας ένα πρόγραμμα αναδιάρθρωσης το οποίο θα άλλαζε τη μέχρι τότε ζωή.

Οικονομική κατάσταση από το 1990 έως σήμερα

Η οικονομία της Αλβανίας κατά την τελευταία 10ετία έχει δεχθεί αρκετές πιέσεις. Οι πιέσεις αυτές προέρχονται κυρίως από το διακυμενόμενο επίπεδο παραγωγής του πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα.

Κατά την περίοδο 1980-1990 το ακαθάριστο εθνικό προϊόν της χώρας πέρασε μέσα από πολλές διακυμάνσεις και στο τέλος αυτής της δεκαετίας πέτυχε αύξηση μόλις το 1% ενώ την τελευταία χρονιά το 1990-1991 το ΑΕΠ της χώρας είχε μια κατακόρυφη μείωση της τάξης του 10%. Οι λόγοι οι οποίοι συντέλεσαν σ' αυτό το αποτέλεσμα ήταν οι εξής παρακάτω:

1. Εκτεταμένη λειψυδρία.
2. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού μετανάστευσε στο εσωτερικό της χώρας (εσωτερική μετανάστευση) και προς τις μικρές πόλεις.
3. Η οικονομία των νοικοκυριών όπως θα δούμε και στο κομμάτι της γεωργικής ανάπτυξης στηρίζεται στην αυτάρκειά τους και τίποτα παραπάνω.

¹ Και σήμερα η βιομηχανία αντιμετωπίζει κατά ένα βαθμό το ίδιο πρόβλημα, με αποτέλεσμα να είναι πιο εύκολο να και πιο φτηνή να χρησιμοποιηθεί η χειρονακτική εργασία παρά η μηχανική.

² Περισσότερη ανάλυση του θέματος αυτού θα ακολουθηθεί στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας όπου θα δούμε τις επιπτώσεις αυτών των αποφάσεων.

4. Η αποκοπή της χώρας με το εξωτερικό¹.

5. Πεπαλαιωμένος και άχρηστος τεχνολογικός και τεχνογνωστικός εξοπλισμός.

Τα πάντα όμως άλλαξαν μετά από τις ανακατατάξεις στην πολιτική ζωή του τόπου έτσι από το 1991 όπου η μείωση έφτασε σε κάποια στιγμή το 27,7% το 1992 έφτασε (η μείωση) στο 9,7%. Η απότομη αυτή πτώση του Εθνικού Ακαθάριστου Προϊόντος² με την παράλληλη σπατάλη των χρημάτων που προέρχονταν από δανεισμό³ καθώς επίσης και με την έλλειψη γνώσεων πάνω στον εξοπλισμό που απαιτούσε η βιομηχανία είχε σαν φυσικό επακόλουθο τον "εξαναγκασμό" της τότε κυβέρνησης να εκχωρήσει στις επιχειρήσεις, επιδοτήσεις τόσο για να καλύψουν τις δαπάνες που χρειάζονται για την καθημερινή τους παραγωγή, όσο και για την κάλυψη των δαπανών για την μισθοδοσία του προσωπικού της. Έτσι εκείνοι οι οποίοι ωφελήθηκαν στην πραγματικότητα ήταν οι μισθωτοί, οι οποίοι είδαν μία σημαντική άνοδο της τάξεως του 50% περίπου στις αποδοχές τους, ενώ ταυτόχρονα η παραγωγικότητα τους και οι τιμές των προϊόντων έμειναν στα ίδια επίπεδα... Το γεγονός όμως αυτό είχε σαν τελικά αποτελέσματα από τη μία να πλήξει τον προϋπολογισμό της χώρας το 1992 σε μεγαλύτερο ποσοστό από το 1991 και να ανέρχεται στο 44% του Α.Ε.Π. και από την άλλη μια ραγδαία αύξηση του πληθωρισμού ο οποίος έτρεχε με 236,3%.

Μετά την συνειδητοποίηση των παραπάνω αποτελεσμάτων του 1992 η αλβανική κυβέρνηση αποφάσισε να παραχωρήσει στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο το δικαίωμα επαναφοράς της οικονομίας. Το ΔΝΤ αφού πρώτα έθεσε στόχους ξεκίνησε να χαράζει το 1992 την πορεία της οικονομίας παρεμβαίνοντας όπου θεωρούσε (το ΔΝΤ) ότι στερούσε. Κάποια από τα μέτρα τα οποία επέβαλε ήταν και τα εξής:

- Περιορισμός των δαπανών από το 42% έως και το 22% του Α.Ε.Π..
- Μείωση της παροχής των επιδοτήσεων σε κρατικές επιχειρήσεις και ένα πλαφόν δαπανών που παραμένει σταθερό για τις κοινωνικές ανάγκες.
- Αυξήσεις των δασμών για τα προϊόντα που έρχονται από το εξωτερικό.
- Επαναπροσαρμογή του φορολογικού νόμου καθώς και τα μέτρα προστασίας των αλβανικών προϊόντων έναντι των ξένων (δασμοί) με βάση τους στόχους που είχαν θέσει για την περαιτέρω ανάπτυξη της οικονομίας.
- Ιδιωτικοποιήσεις κρατικών επιχειρήσεων οι οποίες είχαν άμεση ανάγκη χρηματοδότησης για την περαιτέρω ανάπτυξης.

Το τελικό αποτέλεσμα της όλης προσπάθειας άρχισε να γίνεται εμφανές από τις αρχές του 1993 όπου το έλλειμμα του προϋπολογισμού μειώθηκε ενώ παράλληλα μειώθηκε ο ΔΤΚ κατά 87%. Ακόμα το 1993 σε σχέση με το 1992 το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 20,7 μονάδες οι οποίες προήλθαν από την ανάκαμψη σε συγκεκριμένους τομείς όπως οι κατασκευές και η γεωργία αλλά και σε άλλους τομείς. Η ραγδαία αυτή ανάπτυξη των δεικτών οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η Αλβανία εκμεταλλεύτηκε με τον καλύτερο τρόπο την επιβολή των κυρώσεων που επιβλήθηκαν στη γείτονα χώρα Γιουγκοσλαβία από το τέλος του 1993 μέχρι της αρχές του 1996. Δίνοντας έμφαση στο εμπόριο που είχε επιβληθεί, η Αλβανία δεν είχε και τα αναμενόμενα αποτελέσματα και αυτό γιατί από τη μία υπήρχε θετική ανάπτυξη ορισμένων τομέων ως προς την παραγωγική διαδικασία αλλά από την άλλη δεν υπάρχει ουσιαστική απορρόφηση της παραγωγής

¹ Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα από τη μία μείωση του εξαγωγικού εμπορίου και από την άλλη, έλλειψη πρώτων υλών οι οποίες προέρχονταν από το εξωτερικό.

² Τα έσοδα που αποκόμιζε το κράτος μέχρι το 1989 (γύρω το 44% επί το ΑΕΠ) είχαν το 1992 μια μείωση της τάξεως 28%.

³ Ο δανεισμός που προερχόταν από το εξωτερικό το 1991 έφτανε τα 500.000.000 \$. Όλο αυτό το ύψος των χρημάτων σπαταλήθηκε σε διάφορα είδη πολυτελείας και όχι στην παραγωγή όπως είχε προγραμματιστεί.

από τη γείτονα χώρα μετά την άρση του εμπάργκο. Άλλα αίτια τα οποία επηρέασαν την οικονομία της χώρας εκείνη την περίοδο ήταν :

1. Το γεγονός ότι δεν υπήρχαν αρκετοί ξένοι χρηματοδότες οι οποίοι θα βοηθούσαν την αναπτυσσόμενη χώρα ως προς την ανάκαμψη του εμπορικού ισοζυγίου της.
2. Μετά την άρση των κυρώσεων οι αγρότες άρχισαν να μειώνουν την παραγωγή τους και συνέχισαν να καλλιεργούν μόνο τα προϊόντα τα οποία είχαν ανάγκη.
3. Ο τραπεζικός τομέας εμφανίζεται ανεξέλεγκτος στο σημείο έντονης ενεργητικότητας της παράλληλης αγοράς (παρατρέπεζες).

Όλα τα παραπάνω συνετέλεσαν στο ότι οι προβλέψεις του 1995 για το 1996 δεν διαψεύστηκαν από την οικονομία της χώρας, το ΑΕΠ εμφανίστηκε με μία αισθητή πτώση που οφειλόταν σε αδυναμία όλων των τομέων

Γεωργία

Όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα (τη γεωργία) μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο παρατηρείται μια μεταστροφή από την κτηνοτροφία στην καλλιέργεια γης με έμφαση στην καλλιέργεια δημητριακών¹. Η μεταστροφή αυτή στην γεωργία επέφερε σημαντικά αποτελέσματα στο λαό της Αλβανίας. Από το 1976 έως σήμερα εμφανίζεται σημαντική αύξηση των προβλημάτων υγείας που προέρχονται από έλλειψη πρωτεϊνών, η οποία οφείλεται κυρίως στην μείωση της κτηνοτροφίας κατά την κυριαρχία του καθεστώτος του Χότζα. Ο Χότζα κατάφερε να επιβάλλει κάτι τέτοιο επειδή το κράτος το 1976 είχε στην διάθεσή του 650 αγροτεμάχια συνολικών στρεμμάτων 9,75 εκατομμύρια, τα οποία θέλησε να εκμεταλλευτεί με καλλιέργειες.

Μετά το θάνατο του Χότζα το 1991, όπου τις εκλογές τις κέρδισε το σοσιαλιστικό κόμμα και έπειτα το δημοκρατικό, άρχισε να γίνεται εκποίηση της κρατικής γης σε επιμέρους νοικοκυριά². Έτσι μέχρι το 1995 οι εκάστοτε κυβερνήσεις είχαν καταφέρει να διαμελίσουν την κρατική αγροτική γη ως προς το 98% της.

Στόχος αυτής της εκποίησης γης ήταν από τη μία το κίνητρο που έδινε το κράτος στα νοικοκυριά για να αναπτυχθούν και από την άλλη να πρωτοβουλία. Αυτό όμως δεν επιτεύχθηκε γιατί τα κίνητρα τα οποία δίνονταν στα νοικοκυριά δεν ήταν επαρκή ώστε να αλλάξουν τον τρόπο παραγωγικής διαδικασίας, με αποτέλεσμα να μην προκύπτουν θετικά αποτελέσματα από αυτήν. Παρόλα αυτά η καλλιέργεια γης συνεχίστηκε και αναπτύχθηκε ιδιαίτερα σε περιοχές όπου το κλίμα και άλλες οι λοιπές συνθήκες την ευνοούσαν. Έτσι οι περιοχές όπως της Κορυτσάς, της Σκόδρας, του Δυρραχίου και το Διέρι συγκεντρώνουν βάσει στατιστικών στοιχείων³ το 33% της καλλιεργήσιμης γης, το 26,2% των οπωρώνων, το 34,1% των δημητριακών, το 32,2% των αμπελώνων και το 31,1% των ελαιώνων. Το κράτος από την άλλη βλέποντας την μειωμένη κατά τα άλλα παραγωγή της καλλιεργούμενης γης προσπάθησε να τους κάνει να αλλάξουν την νοοτροπία⁴ που είχε ο αλβανικός λαός μέχρι τότε και να τους δώσουν καινούρια κίνητρα τα οποία θα τους βοηθήσουν να ξεκινήσουν τη συστηματική παραγωγή. Τα κίνητρα τα οποία παρείχε η κυβέρνηση στον αγροτικό λαό από τη μία ήταν η αύξηση

¹ Αυτό οφείλεται στο καθεστώς Χότζα το οποίο είχε επιβάλλει την καλλιέργεια σιτηρών.

² Το κάθε ένα νοικοκυριό θα είχε στη διάθεσή μέχρι 150 στρέμματα. Αυτό το όριο τέθηκε έτσι ώστε να μην γίνει μεγάλη συσσώρευση στρεμμάτων σε συγκεκριμένα άτομα.

³ Τα στοιχεία αυτά μας τα παρέχει η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

⁴ Με τα λεφτά που έπαιρνε από το κράτος ή από την καλλιέργεια και μαζί με ένα δάνειο το πρώτο που θα έκανε ένας αλβανός αγρότης ήταν να αγοράσει ένα τρακτέρ και ας ήξερε ότι για να ξεκινήσει την καινούρια σοδιά θα έπρεπε να δανειστεί.

των επιδοτήσεων για τα μηχανήματα και από την άλλη η ταυτόχρονη μείωση των δασμών από 30 % σε 5 %.

Όπως λοιπόν αναφέρουμε και σε πιο πάνω παράγραφο παρόλο που η γη από κρατική περιήλθε στα χέρια του λαού δεν αναπτύχθηκε σωστά¹, με αποτέλεσμα να σταματήσει η καλλιέργεια ρυζιού, καπνού και ηλιάνθου. Από την άλλη πλευρά όμως από το 1991 παρατηρείται μία αρκετά σημαντική αυξανόμενη τάση της κτηνοτροφικής παραγωγής. Ενδεικτικά είναι τα ποσοστά που αναφέρουν ότι το 1995 σε σχέση με το 1990 η κατανάλωση σε κρέας ήταν 300%, το τυρί 31% και το γάλα 180% περισσότερο από το 1990.

Η μεταστροφή αυτή από την καλλιέργεια της γης στην κτηνοτροφική παραγωγή προήλθε από τη μη ζήτηση της αγοράς για τα προϊόντα που προέρχονται από τη γη λόγω της αυτάρκειας των νοικοκυριών πάνω σε αυτά, ενώ ταυτόχρονα δεν διέθεταν χρήματα για εκσυγχρονίσουν τον τεχνολογικό εξοπλισμό για μία αποδοτικότερη παραγωγή. Όσον αφορά τις κτηνοτροφικές μονάδες αυτές έλαμναν να υφίστανται και κάθε νοικοκυριό κανόνιζε και έκτρεφε ζώα τα οποία τα προόριζε για προσωπική χρήση.

Εκτός από την εκτροφή των ζώων υπήρχαν και αρκετά ιχθυοτροφεία τα οποία εμφάνισαν μια απότομη πτώση της παραγωγής γύρω στο 99,9 % το 1995 σε σχέση με το 1990. Καλό θα ήταν να σημειωθεί ότι ο κλάδος της αλιείας είχε αρκετά καλή συμμετοχή παλαιότερα στο ΑΕΠ της χώρας. Στα παράλια της χώρας υπήρχαν αρκετά ψάρια, αλλά εκεί όπου η αλιεία άρχισε να γίνεται συστηματικότερη ήταν στις λιμνοθάλασσες της χώρας και στα ιχθυοτροφεία². Στα ποτάμια της χώρας ψαρεύονταν πέστροφες και κυπρίνοι που φημίζονται από τη βυζαντινή ακόμη εποχή. Σήμερα πολύ είναι εκείνοι οι παράγοντες οι οποίοι επιδρούν αρνητικά πάνω στην αλιεία ένας από αυτούς είναι και η έλλειψη τεχνολογικής υποστήριξης του τομέα.

Κλείνοντας το μεγάλο κεφάλαιο της γεωργίας της Αλβανίας ας σημειωθεί ότι παρόλο που το κράτος υποκινεί τους αγρότες προς μία κατεύθυνση ο στόχος που έχει τεθεί δεν έχει επιτευχθεί ακόμα. Έτσι έως και σήμερα ελάχιστα είναι τα προϊόντα εκείνα τα οποία έχουν δεχθεί κάποια εξειδίκευση ως προς την παραγωγική τους διαδικασία.

Βιομηχανία

Ο δευτερογενής τομέας όπως και ο πρωτογενής έχει εμφανίσει τα ίδια προβλήματα ως προς την παραγωγική διαδικασία. Έτσι μετά τις αναταραχές του πολέμου άρχισαν να εμφανίζονται στην παραγωγική διαδικασία των βιομηχανοποιημένων προϊόντων τα μεγάλα προβλήματα όπως ο πεπαλαιωμένος εξοπλισμός ο οποίος προέρχεται από τη δεκαετία του '70, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού έτσι ώστε να ακολουθείται μία παραγωγική διαδικασία πιο αποδοτική και τέλος (ίσως το μεγαλύτερο πρόβλημα) τα διευθύνοντα στελέχη δεν ήταν σε θέση να προσαρμόσουν τις εταιρίες τους στις νέες συνθήκες παραγωγής. Όλα αυτά τα παραπάνω είχαν ως επακόλουθο τα αλβανικά προϊόντα να μην είναι αξιόπιστα σε

¹ Ο λόγος της αποδυνάμωσης καλλιεργούμενης γης είναι πρώτον η διάλυση των κρατικών αγροκτημάτων, δεύτερον ο μη συστηματικός έλεγχος της παραγωγικής διαδικασίας και τρίτον η ανάπτυξη τεχνολογικού συστήματος στην καλλιέργεια την οποία ο αγροτικός πληθυσμός αγνοούσε.

² Ορισμένα από τα ποιο γνωστά ιχθυοτροφεία ήτανε Αιλιάνας, Κρεμαστής, Δυρραχίου και λίμνης Μαλίκ και άλλα.

σημείο που οι ίδιες οι αλβανικές επιχειρήσεις να μην προτιμούν τις πρώτες ύλες οι οποίες προέρχονται από αλβανικές επιχειρήσεις και να προτιμούν να τις κάνουν εισαγωγή από το εξωτερικό. Αποτέλεσμα αυτής της κατευθύνσεις ήταν να αυξηθούν οι εισαγωγές στις πρώτες και βοηθητικές ύλες με φυσικό επακόλουθο να αυξάνεται το κόστος παραγωγής¹.

Η Αλβανία σαν χώρα έχει ένα αρκετά πλούσιο υπέδαφος το οποίο όμως παραμένει αναξιοποίητο λόγω του υπερβολικού κόστους εξόρυξης επειδή τα κοιτάσματα βρίσκονται σε μεγάλο βάθος. Ποιο συγκεκριμένα τα κοιτάσματα² της περιοχής της Αλβανίας είναι : χρώμιο , χαλκό , νικέλιο , άνθρακας , πετρελαίου , φυσικό αέριο , βωξίτης , καολίνη , ορυκτό άλας , γύψος και μάρμαρα. Σημαντικότερη πηγή ορυκτού πλούτου είναι ο μαύρος χρυσός το πετρέλαιο. Οι μεγαλύτερες πετρελαιοπηγές βρίσκονται στο Κούσοβε , στο Βεράτι και στο Τσέρικ και παράγουν γύρω στους 650.000 τόνους το χρόνο αργό πετρέλαιο.

Στον παρακάτω πίνακα, ο οποίος προέρχεται από στοιχεία της INSTAT, παρατηρείται μια σημαντική μείωση της παραγωγής ορυκτού πλούτου που προέρχεται από τον κρατικό τομέα κατά το έτος 1995 (πριν να γίνουν οι ξένες επενδύσεις) σε σχέση με το 1990 η οποία βέβαια οφείλεται κυρίως σε λόγους που προαναφέρθηκαν.

Η πτώση των πετρελαιοειδών κάνει αισθητό το πρόβλημα εξόρυξης του ορυκτού πλούτου. Εκεί λοιπόν που η χώρα εμφανίζεται το 1990 με ένα αρκετά ικανοποιητικό ορυκτό πλούτο που θα καλύψει τις ανάγκες του λαού της, το 1995 εμφανίζεται να έχει στα πετρελαιοειδή μία πτώση της τάξης 50% περίπου.

Παραγωγή Εξόρυξης & Βιομηχανοποίησης Ορυκτού πλούτου
κατά τα έτη 1990-1995 σε χιλ. τον.

	<u>Προϊόντα</u>	<u>Έτη</u>		<u>Διαφορά</u>
		<u>1990</u>	<u>1995</u>	<u>Ετών</u>
1	Αργό πετρέλαιο	1.067,0	520,0	-547,0
2	Φυσικό αέριο	243,0	27,7	-215,3
3	Λιγνίτης	2.070,5	27,7	-2.042,8
4	Χρώμιο μετ/μα	1.011,0	80,2	-930,8
5	Εμπλουτισμένο χρώμιο	316,0	246,3	-69,7
6	Συμπυκνωμένο χρώμιο	156,8	142,3	-14,5
7	Χαλκός	930,7	257,7	-673,0
8	Συμπυκνωμένο χαλκός	49,2	16,6	-32,6
9	Βενζίνη	81,0	42,9	-38,1
10	Πετρέλαιο κίνησης	238,9	105,6	-133,3
11	Κηροζίνη	55,8	28,9	-26,9
12	Μαζούτ	231,3	122,8	-108,5

Η Αλβανία εκτός τον ορυκτό της πλούτο από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και έπειτα άρχισε να παράγει ηλεκτρική ενέργεια, στην αρχή με μόλις 3 υδροηλεκτρικά

¹ Το κόστος εισαγωγών πολλές φορές ήταν υπερβολικά διογκωμένο.

² Τα κοιτάσματα χρωμίου και χαλκού είναι πάρα πολύ καλά σε ποιότητα σε αντίθεση με τον άνθρακα οποίος έχει προσμίξεις στάχτης και θείου οι οποίες δεν παθαίνουν διήθηση εύκολα.

εργοστάσια¹ και μέχρι το 1995 η χώρα είχε στην κατοχή της 10 υδροηλεκτρικές και 8 θερμικές μονάδες. Συνολικά οι 18 μονάδες παράγουν 1.668 MW εκείνο όμως που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι όσο περνάει ο καιρός η κατάσταση των μονάδων δεν είναι η αυτή η οποία θα είχε απόδοση 100 %. Αυτό βέβαια οφείλεται στην έλλειψη εκσυγχρονισμού των μηχανημάτων, η οποία προσπαθεί να καταπολεμηθεί με την δημιουργία νέων 11 κατασκευών αλλά και σε άλλες αιτίες². Οι μεγαλύτερες μονάδες ηλεκτρικής ενέργειας βρίσκονται στις περιοχές : Koman , Fierza , Vau i Dejes , Ulza , Bistrice.

Ενώ από τις 11 οι 8 μονάδες βρίσκονται στις εξής περιοχές : Banja , Bushat , Tepelena , Rocem , Skavica , Korce , Pogradec , Tirana.

Όσον αφορά τη χημική βιομηχανία η Αλβανία έχει 7 μεγάλες εταιρείες οι οποίες παράγουν λιπάσματα , πλαστικά , αλάτι , απολυμαντικά , εντομοκτόνα και χρώματα. Το κακό με αυτές τις εταιρείες είναι ότι η τεχνολογία την οποία χρησιμοποιούν είναι παλαιά με φυσικό επακόλουθο την μείωση της παραγωγής τους. Μπορεί όμως αυτές οι επιχειρήσεις να έχουν χαμηλό επίπεδο τεχνολογίας αλλά από την άλλη οι εργαζόμενοι έχουν εντατικοποιήσει την εργασία τους με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να μην να έχουν αυξημένο κόστος παραγωγής λόγω εργατικών, αλλά η παραγωγικότητα του εργοστασίου παραμένει στα ίδια επίπεδα.

Οι μηχανουργικές και ηλεκτροτεχνικές βιομηχανίες ακόμα και σήμερα όπως και οι περισσότερες βιομηχανίες έχουν στην κατοχή τους κινεζική τεχνολογία της δεκαετίας του '70 με συνέπεια να εμφανίζεται αντιπαραγωγική και επικίνδυνη για τους εργάτες. Ο μόνος σκοπός λειτουργίας της (υπολειτουργία της φτάνει μέχρι το 90%) είναι η παροχή πρώτων υλών σε άλλες αλβανικές επιχειρήσεις.

Περιοχές Μηχανουργικών Μονάδων

1. TIRANA	32%
2. ΔΥΡΡΑΧΙΟ	20%
3. ΚΟΡΥΤΣΑ	10%
4. ΣΚΟΔΡΑ	10%
5. ΦΙΕΡΙ , ΑΥΛΩΝΑ , ΜΠΕΡΑΤΙ	18%

Η τεχνολογία των δύο βιομηχανιών χάρτου που εδρεύουν η μεν μία στο Λέζε και η άλλη στην Καβάγια είναι ξεπερασμένη με αποτέλεσμα να επέρχονται αρνητικές καταστάσεις. Όσον αφορά την βιομηχανία χάρτου παρατηρείται μία μείωση της ανάπτυξης και ενώ κατά το παρελθόν εξήγαγε ύαλο στην Ιταλία και σε άλλες χώρες το 1997 με πλήρη δυναμικότητα της παραγωγής του το εργοστάσιο έχει σταματήσει να εξάγει και περιορίζεται μέσα στην αγορά της χώρας.

Σημαντική είναι η πορεία της **ελαφριάς βιομηχανίας** μιας και όπως βλέπουμε από τον πίνακα των επενδύσεων μέχρι το 1995 οι έλληνες επιχειρηματίες έχουν κάνει τις περισσότερες επενδύσεις τους στην ελαφρά βιομηχανία. Πρέπει σε αυτό το σημείο να τονιστεί ότι σημαντική ήταν η ανάπτυξη της αλβανικής βιομηχανίας ενδύσεως τόσο στην εσωτερική αγορά της χώρας όσο και στο εξωτερικό.

Η **βιομηχανία τροφίμων** έχει και αυτή στην κατοχή της όπως και όλες οι βιομηχανίες (βαριά και ελαφριά) χρησιμοποιούν πεπαλαιωμένη τεχνολογία κυρίως

¹ Τα 3 αυτά εργοστάσια παρείχαν κινητήρια δύναμη σε πολλά εργοστάσια διαφόρων τομέων.

² Η Αλβανία παρόλο που η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας δεν επαρκεί για την εγχώρια κατανάλωση (σε αυτό οφείλονται και οι συχνές διακοπές ρεύματος στην περιοχή), κάνει εξαγωγή ρεύματος στην Ελλάδα.

Κινεζική της δεκαετίας του '70, σε σχέση όμως με τις άλλες βιομηχανίες αυτή έχει κάνει σχετικά θετικά βήματα λόγω του ότι η βιομηχανία δεν στηρίζεται κυρίως στην τεχνολογία αλλά στην απόδοση των εργαζομένων.

Όλες οι βιομηχανίες όπως παρατηρείται μέχρι το 1997 έχουν προβλήματα ως προς τον τομέα των επενδύσεων και γι' αυτό το λόγο όλα τα κόμματα λίγο πριν αλλά και μετά τις αναταραχές σε όλα τους τα προγράμματα είχαν εισαγάγει ένα σχέδιο ιδιωτικοποιήσεων. Έτσι μετά το 1998 το 80 % των αλβανικών επιχειρήσεων (η πλειοψηφία) βρίσκεται στα χέρια ξένων επενδυτών.

Υπηρεσίες

Μεταφορές & Εμπόριο

Το 1990 για πρώτη φορά ίσως η κυβέρνηση προκειμένου να επεκτείνει το οδικό δίκτυο της χώρας έδωσε ένα κίνητρο στις επιχειρήσεις που ασχολούνται με την οδοποιία. Το κίνητρο αυτό ήταν έμμεσο ως προς τις επιχειρήσεις δηλαδή επέτρεψε μέσω νόμου στους αλβανούς πολίτες να έχουν στην κατοχή τους αυτοκίνητο ιδιωτικής χρήσης. Έτσι η κατασκευή οδικού δικτύου πλέον ήταν ανάγκη και μέχρι το 1997 στην Αλβανία είχε διανοιχτεί ένας οδικός άξονας 8.000χλμ. που άνηκε στο υπουργείο Μεταφορών και 7.000χλμ. που άνηκε στις τοπικές αρχές. Από αυτά τα 15.000χλμ. τα 1.800χλμ. άνηκαν στο διεθνές δίκτυο , ενώ τα 2.900χλμ.βρίσκονταν σε κακή κατάσταση. Σήμερα βέβαια στο τέλος του 1999 τα δεδομένα έχουν αλλάξει.

Όσον αφορά το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας αυτό είναι ελλιπές και πεπαλαιωμένο. Ελλιπές γιατί οι γραμμές που έχουν αξιοποιηθεί είναι πάρα πολύ λίγες λόγω του ότι οι πόροι γι 'αυτήν την επένδυση είναι πάρα πολύ περιορισμένοι και ο προϋπολογισμός για ένα τέτοιο έργο είναι πολύ μικρός. Επίσης είναι πεπαλαιωμένο όπως προαναφέραμε διότι σύμφωνα με πληροφορίες τα περισσότερα βαγόνια προέρχονται από την Κίνα , την Τσεχία και την Γαλλία. Όσον αφορά τις μηχανές τους και αυτές προέρχονταν από διάφορες χώρες όπως η Γερμανία και άλλες.

Μέχρι το 1996 στην Αλβανία είχαν κατασκευαστεί οι εξής σιδηροδρομικοί άξονες : από τη δεκαετία του '30 μέχρι τη δεκαετία του '80 κατασκευάστηκε η γραμμή Αλβανία - Τίτοβγκραντ¹ ενώ αργότερα κατασκευάστηκε και μία άλλη γραμμή Πόγραδετς - Φιρομ.

Έκτός από τους οδικούς και σιδηροδρομικούς άξονες έχουμε και τους «θαλάσσιους» δηλαδή τα λιμάνια τα οποία και παίζουν τον κυριότερο ρόλο στον τομέα του εμπορίου. Τα κυριότερα λιμάνια της Αλβανίας είναι του Δυρραχίου , του Αυλώνα , των Αγίων Σαράντα και του Σέντζιν.

1. Το λιμάνι του Δυρραχίου κάλυπτε το 1995 το 85% περίπου των μεταφορών (ορυκτών και μη προϊόντων) και βάση στατιστικών μετέφερε γύρω στους 3.000 τόνους το χρόνο.
2. Το λιμάνι του Αυλώνα καλύπτει ακόμα και σήμερα το μεγαλύτερο μέρος των μεταφορών στα καύσιμα και επίσης φιλοξενεί το μεγαλύτερο μέρος του αλιευτικού στόλου της χώρας.
3. Το λιμάνι των Αγίων Σαράντα φιλοξενεί μικρά επιβατηγά πλοία τα οποία προέρχονται κυρίως από την Ιταλία και την Ελλάδα. Δηλαδή είναι το λιμάνι εκείνο που η κίνηση του και η ανάπτυξή του έχει άμεση σχέση με τον τουρισμό της χώρας.

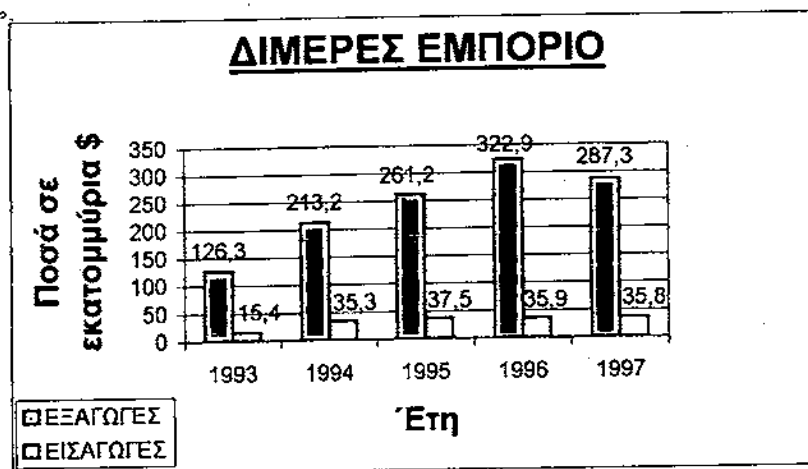
¹ Το Τίτοβγκραντ είναι η σημερινή Ποντγκόριτσα πρωτεύουσα του Μαυροβουνίου.

4. Το μικρό σχετικά λιμάνι του Σέντζιν¹ το οποίο υφίσταται μόνο για να εξυπηρετεί τα μικρά αλιευτικά σκάφη.

Από το 1993 όπου υπεγράφη ο διακανονισμός μεταξύ Ελλάδας – Αλβανίας σχετικά με τη ζώνη δραχμής (δηλαδή να μπορούν να γίνουν εμπορικές συναλλαγές με δραχμές) οι ελληνικές εξαγωγές αυξήθηκαν σημαντικά, ενώ παράλληλα αύξησαν οι εισαγωγές της Αλβανίας μέχρι το 1994. Τα προϊόντα τα οποία κυρίως εξάγει η ελληνική επικράτεια προς την περιοχή της Αλβανίας είναι τα εξής : ορυκτά καύσιμα, λάδια από πετρέλαιο, μεταλλεύματα, αλεύρι, τσιγάρα, ποτά (κυρίως μπύρα), μεταλλικό νερό, αιθυλική αλκοόλη, τσιμέντο, μάρμαρα, πλαστικές ύλες (κυρίως σωλήνες), αεραντλίες, ραπτομηχανές, φρούτα (κυρίως εσπεριδοειδή και μπανάνες), σπορέλαια, μαργαρίνη, μηχανές, ηλεκτρικές συσκευές, κατασκευές από σίδηρο, χυτοσίδηρο, χάλυβα, δοχεία, κεραμικά και άλλα.

Από την άλλη πλευρά υπάρχει μία ταυτόχρονη αύξηση και στις ελληνικές εισαγωγές, από τη γείτονα χώρα, οι οποίες περιλαμβάνουν τα εξής προϊόντα : είδη ένδυσης (φασόν), μεταλλεύματα, ηλεκτρική ενέργεια και είδη από μέταλλο.

Με βάση στοιχεία που παραθέτει η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας, το διμερές εμπόριο των χωρών από το 1993 μέχρι το 1996 παρουσιάζει μία σταδιακή άνοδο.

Σύμφωνα με τον έλληνα πρέσβη στα Τίρανα κ. Αλέξανδρο Μαλλιά προκύπτουν τα εξής στοιχεία : «ο όγκος των συναλλαγών φθάνει τα 300 εκατομμύρια δολάρια ετησίως, οι ελληνικές επενδύσεις στην Αλβανία (μέχρι τον Οκτώβριο του 1999) φτάνουν τα 100 εκατομμύρια δολάρια και το βασικότερο τα εμβάσματα των αλβανών μεταναστών φθάνουν τα 500 εκατομμύρια δολάρια ετησίως και αποτελούν τη σημαντικότερη και σταθερότερη ένεση στην αλβανική οικονομία».

Φορολογική Νομοθεσία

Από το 1996 και έπειτα άρχισε να εφαρμόζεται όπως και στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης ο Φ.Π.Α. (Φόρος Προστιθέμενης Αξίας) αντί του Φ.Κ.Ε. (Φόρος

¹ Το λιμάνι του Σέντζιν βρέχεται από την Αδριατική θάλασσα και βρίσκεται στο βόρειο μέρος του Δυρραχίου.

επί των Κερδών). Ο Φ.Κ.Ε. κατοχυρώθηκε στις 3/3/1993 με το νόμο 7677 σύμφωνα τον οποίο όλες οι επιχειρήσεις πλήρωναν φόρο το 30% επί των ετήσιων κερδών τους, εκτός από τις τουριστικές επιχειρήσεις όπου το ποσοστό ανέβαινε τα 40% και τις επιχειρήσεις πετρελαίου όπου το ποσοστό αυξάνεται στα 50%.

Όσον αφορά τις επιχειρήσεις οι οποίες προερχόντουσαν από ξένες επενδύσεις αυτές απαλλάσσονταν από τη φορολογική τους υποχρέωση για 4 χρόνια αφού πρώτα είχαν μία πορεία 10 ετών.

Ο τρόπος και τα ποσοστά με τα οποία φορολογήθηκαν όλες οι επιχειρήσεις με βάση τα κέρδη τους φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

Τρόπος φορολόγησης με βάση Φ.Κ.Ε.

<u>Βάση φορολόγησης</u>	<u>Ποσοστό</u>
Εταιρικά κέρδη	30-50%
Εισοδήματα από κεφάλαια	30%
Κέρδη υποκαταστήματος	30%
Royalties (Μερίδιο (κέρδος) το οποίο προέρχεται από άλλη εταιρία)	5%
Εισοδήματα από ενοικιάσεις	15%
Μεταφορά κεφαλαίων στη χρήση του επόμενου έτους	3%

Τα δικαιολογητικά για τον Φ.Κ.Ε. υποβάλλονταν μαζί με τον ισολογισμό μέχρι τις 31 Μαρτίου κάθε έτους, ενώ ο φόρος που ήταν να πληρωθεί ανακοινωνόταν μετά από 15 ημέρες από την υποβολή. Η εξόφληση του φόρου γινότανε δε τέσσερις τριμηνιαίες δόσεις συν την προκαταβολή. Όλα τα παραπάνω δικαιολογητικά καθώς και ισολογισμός¹ συμπληρωνόντουσαν βάση των νόμων 7661 και 7758 που ψηφίστηκαν στις 19/1/1993 και 12/10/1993 αντίστοιχα καθώς επίσης και της υπουργικής απόφασης Ν.334 στις 9/7/1993.

Όπως αναφέραμε και πιο πάνω στις 27/4/1995 ψηφίστηκε ο νόμος 7928 περί Φ.Π.Α. και του οποίου η εφαρμογή άρχισε από την 1/7/1996. Το ύψος του φόρου καθορίστηκε σε ποσοστό 12,5% και υποχρεούνται να τον υποβάλλουν οι επιχειρήσεις εκείνες που ο κύκλος εργασιών τους φτάνει το ύψος των 2 εκ. λεκ..

Υπάρχουν και κάποιες άλλες επιχειρήσεις οι οποίες λόγω της δραστηριότητας τους απαλλάσσονται από την καταβολή του φόρου και αυτές είναι οι εξής παρακάτω:

1. Αυτές που ασχολούνται με τη γη και τα κτίσματα.
2. Αυτές που παρέχουν υπηρεσίες.
3. Αυτές που παρέχουν ψυχαγωγία.
4. Οι πλανόδιοι που πωλούν εγχώρια προϊόντα ή άλλα είδη χειροτεχνίας.
5. Και επιχειρήσεις οι οποίες παίρνουν προμήθειες για κάποιες συναλλαγές προϊόντων ή μη που δεν υπάγονται στο καθεστώς Φ.Π.Α.. Τέτοιες είναι οι εξής παρακάτω:
 - i. Χρηματιστικές υπηρεσίες.
 - ii. Προμήθειες μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων.
 - iii. Ενοικιάσεις.
 - iv. Προμήθειες που προέρχονται από την κεντρικής τράπεζας της χώρας.
 - v. Ταχυδρομικές υπηρεσίες.

¹ Οι ισολογισμοί οι οποίοι ελέγχονταν, είναι αυτοί των οποίων ο κύκλος εργασιών τους ξεπερνούσε τα 12 εκ. λεκ. και ο αριθμός των εργαζομένων έφτανε κατά μέσο ετήσιο όρο τους 10.

- vi. Ιατρικές εργασίες που παρέχονται από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς.
 - vii. Προμήθειες του διπλωματικού σώματος.
 - viii. Αγαθά και υπηρεσίες σε επιχειρήσεις με δραστηριότητα στους υδρογονάνθρακες.
 - ix. Προμήθεια που προέρχεται από τα σιτηρά και το αλεύρι.
 - x. Και τέλος προμήθεια που προέρχεται από την εκμετάλλευση υγραερίου για τη χρησιμοποίηση για θέρμανση κατοικιών.
6. Αυτές οι επιχειρήσεις οι οποίες κάνουν εξαγωγές προϊόντων από την Αλβανία.
7. Αυτές οι οποίες ασχολούνται με διεθνής μεταφορές είτε με το να εμπορεύονται κάποια αγαθά είτε παρέχοντας υπηρεσίες.
8. Αυτές οι οποίες συνδέονται με εμπορικές δραστηριότητες στη θάλασσα.
- Αυτές ήταν οι κυριότερες επιχειρήσεις οι οποίες δεν υπόκεινται σε καθεστώς Φ.Π.Α..

NOMOS 7496/4892

FOREIGN INVESTMENT ACT

Περί ξένης Επένδυτ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

-ΑΡΘΡΟ 1-

Σε αυτό το νόμο, δια του Άρθρου 1, εκτός αν το κείμενο δηλώνει διαφορετικά:

“ΑΛΒΑΝΙΑ” σημαίνει Δημοκρατία της Αλβανίας.

“Περιοχή” σημαίνει την περιοχή κάτω από την εθνική Κυριαρχία της Αλβανίας, σύμφωνα με την Διεθνή νομοθεσία, τα Κυριαρχικά Δικαιώματα και την Δικαιοδοσία.

“Εξουσιοδότηση” (Άδεια) σημαίνει μια εξουσιοδότηση-Άδεια που εκδόθηκε σύμφωνα με αυτό το Άρθρο.

“Ξένος Επενδυτής” σημαίνει:

- 1) Φυσικό πρόσωπο ξένης χώρας.
- 2) Νομικό πρόσωπο που είτε λειτουργεί κάτω από το καθεστώς ξένου νόμου (μη Αλβανικού), είτε έχει την έδρα του εκτός Αλβανίας.
- 3) Αλβανός πολίτης που έχει μόνιμη κατοικία στο εξωτερικό.

“Ξένη Επένδυση” που περιλαμβάνει κάθε είδος περιουσιακών στοιχείων και συγκεκριμένα κάθε ξένη επένδυση σε:

1. Κινητή ή ακίνητη περιουσία και κάθε νόμιμο δικαίωμα περιουσίας
2. Ομολογίες, μερίδια ή μετοχές εταιρείας και κάθε άλλο αποδεικτικό στοιχείο συμμετοχής σε εταιρεία.
3. Δάνεια, δικαιώματα επί χρημάτων ή οποιαδήποτε “απαίτηση” που βάση συμβολαίου έχει οικονομική αξία.
4. Πνευματικά Δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων και τεχνικών μεθόδων και Know How.
5. Οικονομικά δικαιώματα που πηγάζουν από το Νόμο, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος έρευνας, εξαγωγής και εκμετάλλευσης φυσικών πόρων.

“Υπουργός” σημαίνει τον Υπουργό Εμπορίου και Ξένης Οικονομικής Συνεργασίας.

“Υπουργείο” σημαίνει το Υπουργείο Εμπορίου και Ξένης Οικονομικής Συνεργασίας.

“Τράπεζα” σημαίνει την Τράπεζα της Αλβανίας.

-ΑΡΘΡΟ 2-

Οι ξένες επενδύσεις μπορούν να αφορούν όλους τους τομείς της οικονομίας, αρκεί να ΜΗΝ:

1. Επιηρεάσουν την Εθνική Ασφάλεια της Αλβανίας και τα απορρέοντα αυτής συμφέροντα
2. Παραβούν τους κανονισμούς για την προστασία του περιβάλλοντος.
3. Βλάψουν το Νόμο, το Δημόσιο Αίσθημα (Αιδώ) ή τη δημόσια υγεία και τα Ήθη.

-ΑΡΘΡΟ 3-

Οι ξένες επενδύσεις στην Αλβανία θα λάβουν χώρα στη βάση μίας εξουσιοδότησης που θα τους δοθεί από:

1. Το Συμβούλιο των Υπουργών για επενδύσεις σε σημαντικούς τομείς της οικονομίας, μέγιστης σημασίας και με ελάχιστη αξία 10 εκ.\$, ποσό που το Συμβούλιο μπορεί να αυξομειώσει ανάλογα με την σπουδαιότητα της επένδυσης.
2. Το Υπουργείο Εμπορίου και Ξένων Οικονομικών Συνεργασιών, για όλες τις άλλες περιπτώσεις, εκτός από επενδύσεις αξίας μεγαλύτερης των 50.000 \$ σε ρευστά ή είδος.
3. Από το Τοπικό Κυβερνητικό Σώμα για επενδύσεις αξίας <50.000 \$. Εάν όμως η ξένη επένδυση γίνεται σε Αλβανική επιχείρηση Κρατικού δικαίου, ανεξάρτητα της αξίας της επένδυσης, πρέπει να ζητηθεί άδεια από το Υπουργείο στο οποίο υπάγεται η Αλβανική επιχείρηση.

-ΑΡΘΡΟ 4-

Όλες οι αιτήσεις για εξουσιοδότηση για ξένες επενδύσεις - εκτός από αυτές που υπόκεινται στην αρμοδιότητα των τοπικών κυβερνητικών σωμάτων ή αυτές που υπόκεινται στον Τραπεζικό Τομέα - παρουσιάζονται στο Υπουργείο Εμπορίου και Ξένων Οικονομικών Συνεργασιών. Η αίτηση πρέπει να περιέχει:

1. Την ταυτότητα του ξένου επενδυτή, των συνεταιριών ή στην περίπτωση Α.Ε., των μετόχων.
2. Έγγραφα που να πιστοποιούν το όνομα, τη θέση και τον τόπο καταγραφής της εταιρίας
3. Πληροφορίες για την δραστηριότητα του ξένου επενδυτή.
4. Έγγραφα που να αποδεικνύουν ότι ο ξένος επενδυτής έχει την πιστωτική ικανότητα και τους οικονομικούς πόρους για την επένδυση.
5. "Οικονομοτεχνική" προμελέτη που να περιέχει και τα ποσά των απαραίτητων για την επένδυση κεφαλαίων.
6. Οποιοδήποτε άλλο έγγραφο που μπορεί να κριθεί απαραίτητο από το Υπουργείο.

-ΑΡΘΡΟ 5-

Το Υπουργείο μπορεί να συνεργαστεί και να αναζητήσει την συναίνεση από τα σχετικά Υπουργεία και επίσης έχει το δικαίωμα να ζητήσει πληροφορίες από τράπεζες, τοπικά και κεντρικά κυβερνητικά σώματα στην περιοχή που η επένδυση θα λάβει χώρα. Οι παραπάνω φορείς πρέπει να απαντήσουν στο Υπουργείο μέσα σε 20 ημέρες από την ημέρα που θα παραλάβουν το σχετικό αίτημα από το Υπουργείο. Όταν για μία επένδυση απαιτείται η εξουσιοδότηση του Συμβουλίου των Υπουργών, πρέπει το Υπουργείο μέσα σε 30 ημέρες από την παραλαβή της αίτησης (του επενδυτή), να παραδώσει στο Συμβούλιο των Υπουργών, ένα (dossier) φάκελο που να περιέχει και έγγραφο με τη δική του άποψη.

-ΑΡΘΡΟ 6-

Το Συμβούλιο των Υπουργών δίνει έγκριση ή αρνείται την εξουσιοδότηση μέσα σε 60 ημέρες από την παραλαβή της αίτησης από το Υπουργείο.
Το Υπουργείο δίνει έγκριση ή αρνείται την εξουσιοδότηση μέσα σε 45 ημέρες από την παραλαβή της αίτησης στο Υπουργείο. Το τοπικό Κυβερνητικό Σώμα σε 30 ημέρες.

-ΑΡΘΡΟ 7-

Τα Αλβανικά νομικά πρόσωπα, των οποίων το κεφάλαιο ελέγχεται από τον ξένο επενδυτή, μόνο για τους σκοπούς των άρθρων 3,4,5 και 6 του παρόντος, μπορεί να θεωρηθούν ως ξένα νομικά πρόσωπα.

-ΑΡΘΡΟ 8-

Ο ξένος επενδυτής έχει τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις, όπως και ο Αλβανός, εκτός από περιπτώσεις που ορίζονται από το Νόμο.

-ΑΡΘΡΟ 9-

Οι ξένες επενδύσεις στην Αλβανία απολαμβάνουν πλήρη προστασία και ασφάλεια. Οι ξένες επενδύσεις δεν μπορούν να εθνικοποιηθούν, να απαλλοτριωθούν ή να τεθούν κάτω από κάποιο άλλο μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος, εκτός από ειδικές περιπτώσεις δημοσίου συμφέροντος και πάντα κατά το γράμμα του Νόμου, με αποζημίωση και χωρίς διακρίσεις.

-ΑΡΘΡΟ 10-

Η αποζημίωση που αφορά το άρθρο 9...

-ΑΡΘΡΟ 11-

Στους ξένους επενδυτές, των οποίων η επένδυση στην Αλβανική επικράτεια παρουσιάζει ζημιές ένεκα πολέμου, ενόπλων συγκρούσεων, τοπική ή εθνική έκτακτη ανάγκη και άλλες παρόμοιες περιπτώσεις, θα δίνεται βοήθεια όχι λιγότερη από εκείνη που θα δίνεται στους Αλβανούς επενδυτές.

-ΑΡΘΡΟ 12-

Ένας ξένος επενδυτής έχει το δικαίωμα να μεταφέρει στο εξωτερικό, τα παρακάτω:

- Τις εισπράξεις των πωλήσεων ή τις ρευστοποιήσεις (από εκκαθάριση λόγω διάλυσης) του συνόλου ή ενός μέρους της επένδυσης του, σε ένα φυσικό ή νομικό, Αλβανικό ή ξένο πρόσωπο.
- Την επιστροφή στους μετόχους (ή εταίρους) του αποτελέσματος που δικαιούνται από την μείωση του Κεφαλαίου της, σύμφωνα με την Αλβανική Νομοθεσία.
- Κέρδη και Μερίσματα υπολογισμένα βάση της Αλβανικής Νομοθεσίας.
- Πληρωμές για άδειες ή πληρωμές σε άτομα με μόνιμη κατοικία εκτός Αλβανίας, για πνευματικά δικαιώματα που χρησιμοποιήθηκαν στην ξένη επένδυση, όταν αυτές οι πληρωμές είναι αποτέλεσμα συμβολαίου.
- Απαραίτητες πληρωμές για την ανάπτυξη και διατήρηση της ξένης επένδυσης.
- Προσωπικά κέρδη ξένων πολιτών οι οποίοι απασχολούνται στην ξένη επένδυση.

Το δικαίωμα της μεταφοράς, όπως αναφέρεται στο παρόν άρθρο 12, μπορεί να επηρεάσει τα εξής θέματα :

- Την πληρωμή όλων των αντίστοιχων φόρων.
 - Την τοποθέτηση σε λογαριασμό όλων των απαιτήσεων των πιστωτών(της εταιρείας).
 - Οι διαδικασίες (μεταφοράς) θα λάβουν χώρα σύμφωνα με την Αλβανική Νομοθεσία.
- Η εκπλήρωση των παραπάνω αναφερομένων προϋποθέσεων πρέπει να πιστοποιηθούν από την Τράπεζα (Εμπορική Αλβανίας).
- Σε περιπτώσεις που το Κεφάλαιο του ξένου επενδυτή είναι λιγότερο από το συνολικό αρχικό Κεφάλαιο της επένδυσης, τα (α) , (β) και (γ) του παρόντος άρθρου 12, πρέπει να αναχθούν μόνο στο τμήμα του αρχικά επενδυμένου κεφαλαίου του ξένου επενδυτή και κατ' αναλογία το μετοχικό (εταιρικό) του μερίδιο στα κέρδη, στις εισπράξεις των πωλήσεων ή της εκκαθάρισης της εταιρείας.
- Τα δικαιώματα που αναφέρονται από το παρόν άρθρο 12, δεν αφορούν τον Αλβανό επενδυτή.

-ΑΡΘΡΟ 13-

Κατά την κρίση της Αλβανικής Εμπορικής Τράπεζας, τα χρηματικά ποσά που απαιτούνται κατά την ενεργοποίηση των παραγράφων (α) και (β) του Άρθρου 12, μπορεί να προκαλέσουν δυσμενείς επιπτώσεις στις Εξωτερικές Υποχρεώσεις

Πληρωμών της Αλβανίας. Έτσι είναι στην κρίση της Τράπεζας να καθορίσει την μεταφορά στο εξωτερικό των παραπάνω ποσών σε δόσεις και σε συγκεκριμένο διάστημα.

-ΑΡΘΡΟ 14-

Ο ξένος επενδυτής έχει το δικαίωμα να απασχολήσει ως ειδικευμένο τεχνικό προσωπικό, ξένους πολίτες, σύμφωνα με την Αλβανική Νομοθεσία.

-ΑΡΘΡΟ 15-

Οποιαδήποτε αμφισβήτηση ανάμεσα στον holder της εξουσιοδότησης και του Συμβουλίου των Υπουργών, του Υπουργείου, ή του τοπικού κυβερνητικού οργάνου, από την άποψη:

- I. Οποιοδήποτε θέματος που σχετίζεται σε διακρίσεις ή οποιοδήποτε θέματος που σχετίζεται με το ποσόν ή οποιαδήποτε άλλη υπόθεση σε σχέση με αποζημιώσεις πληρωτέες σε περίπτωση απαλλοτρίωσης, όπως αναφέρεται στα άρθρα 9 και 10 του παρόντος.
- II. Της εγκυρότητας ή της συνέχειας της εγκυρότητας της εξουσιοδότησης θα παρουσιαστούν για διευθέτηση σε διεθνή διαιτησία σύμφωνα με τους Κανόνες Διαιτησίας της Επιτροπής Νομοθεσίας Διεθνούς Εμπορίου των Ηνωμένων Εθνών που ίσχυαν τη χρονική στιγμή που η εξουσιοδότηση τέθηκε σε ισχύ, εκτός από συμφωνίες ανάμεσα στον Υπουργό και τον ξένο επενδυτή όπου άλλη μέθοδος διευθέτησης έχει επιλεγεί και την οποία προβλέπει η εξουσιοδότηση.

Οποιαδήποτε αμοιβή αποδοθεί σε οποιαδήποτε τέτοια διευθέτηση, θα είναι τελική και δεσμευτική και για τις δυο πλευρές.

-ΑΡΘΡΟ 16-

Οποιαδήποτε συγκεκριμένη αμφισβήτηση ανάμεσα στον ξένο επενδυτή που του παρασχέθηκε (που συμφώνησε για) εξουσιοδότηση σύμφωνα με τον παρόντα νόμο, και το Συμβούλιο Υπουργών, το Υπουργείο ή το Τοπικό Κυβερνητικό Σώμα, εκτός αυτών που αναφέρονται στο Άρθρο 15, δεν θα παρουσιαστεί (η αμφισβήτηση) σε διευθέτηση, αλλά πρέπει να τακτοποιηθεί από το αρμόδιο Δικαστήριο στην Αλβανία, σύμφωνα με τις επιταγές της Αλβανικής Νομοθεσίας.

-ΑΡΘΡΟ 17-

Ο εισηγητής της εξουσιοδότησης δεν μπορεί, χωρίς τη συγκατάθεση ή την αίτηση του holder(ξένος επενδυτής) της εξουσιοδότησης, να τροποποιήσει την εξουσιοδότηση ή να την μεταφέρει (μεταβιβάσει) σε οποιοδήποτε άλλο ξένο επενδυτή.

-ΑΡΘΡΟ 18-

Ο εισηγητής της Εξουσιοδότησης έχει το δικαίωμα να επιβάλλει πρόστιμο, που δεν υπερβαίνει τα 5000\$ ή να ακυρώσει την εξουσιοδότηση, όταν ο ξένος επενδυτής:

- ❖ Κάνει κάποια δήλωση που να γνωρίζει ότι είναι ψευδής ή δεν πιστεύει ότι είναι αληθείς ή εν γνώση του μεταδίδει ψεύτικες πληροφορίες σε σχέση με την αίτηση κάποιας εξουσιοδότησης.
- ❖ Ενεργεί με οποιοδήποτε τρόπο χωρίς την κατάλληλη εξουσιοδότηση.

Ο εισηγητής της "εξουσιοδότησης" 30 ημέρες πριν πάρει την απόφαση του για την ακύρωση της "εξουσιοδότησης", πρέπει να ενημερώσει τον ξένο επενδυτή, ώστε αυτός να έχει την ευκαιρία να προετοιμάσει και να παρουσιάσει απαραίτητα έγγραφα για να πιστοποιήσει τις πράξεις ή τις μη πράξεις του.

-ΑΡΘΡΟ 19-

Η Αλβανία θα δημοσιεύει όλους τους Νόμους, Κανόνες και Κανονισμούς που αφορούν ξένες επενδύσεις.

-ΑΡΘΡΟ 20-

Το διάταγμα Νο 7406 (31/07/90) με τίτλο "Για την προστασία των ξένων επενδύσεων στην Δημοκρατία της Αλβανίας", το 2^ο Κεφάλαιο του διατάγματος Νο 7407 (31/07/90) με τίτλο "Για την οικονομική δραστηριότητα με την συμμετοχή ξένων κεφαλαίων στην Αλβανία" και οποιαδήποτε άλλη διάταξη σε αντίφαση με αυτό το Νόμο, δι' αυτού του παρόντος (Νόμου) ακυρώνονται.

-ΑΡΘΡΟ 21-

Το Συμβούλιο των Υπουργών θα εισηγηθεί όλους τους Κανόνες και Κανονισμούς για την εφαρμογή του παρόντος Νόμου.

-ΑΡΘΡΟ 22-

Αυτός ο Νόμος τίθεται σε εφαρμογή 15 ημέρες μετά την δημοσίευση του στην αλβανική κυβερνητική εφημερίδα Φ.Ε.Κ.

ΤΙΡΑΝΑ 04-08-1992

ΝΟΜΟΣ Νο:7496

**NOMOS 7677/3-3-1993
FOR PROFIT TAX
ΠΕΡΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ**

Ο παρών Νόμος βασίστηκε στα άρθρα 13 και 16 του νόμου 7491/29-04-1991.
Η Βουλή της Δημοκρατίας της Αλβανίας αποφάσισε:

-ΑΡΘΡΟ 1-

Για τους σκοπούς του παρόντος Νόμου, δίνονται οι παρακάτω διευκρινίσεις:
-“Κέρδος” είναι η περίσσεια (διαφορά) των εσόδων μείον τα έξοδα που έγιναν (κόστος) ώστε να δημιουργηθούν αυτά τα έσοδα. [Κέρδος = Έσοδα- Έξοδα]
-“Περιοχή” (Επικράτεια) σημαίνει την περιοχή κάτω από την Εθνική Κυριαρχία της Αλβανίας, σύμφωνα με την Διεθνή Νομοθεσία, τα Κυριαρχικά Δικαιώματα και την Δικαιοδοσία.

-ΑΡΘΡΟ 2-

Το ετήσιο κέρδος κάθε “νομικής οντότητας”, Αλβανικής ή ξένης (αλλοδαπής), που προήλθε από οικονομική δραστηριότητα εντός της Αλβανικής Επικράτειας φορολογείται.

-ΑΡΘΡΟ 3-

Η υποχρέωση για την καταβολή του φόρου κερδών ξεκινά από την ημερομηνία έναρξης της οικονομικής δραστηριότητας και λήγει κατά την ημερομηνία λήξης.

-ΑΡΘΡΟ 4-

Το φορολογητέο κέρδος είναι το ετήσιο κέρδος που υπολογίζεται και παρουσιάζεται στον ισολογισμό (Balance Sheet). Ο υπολογισμός γίνεται σύμφωνα με τον νόμο 7661/19-3-1993 “ON ACCOUNTING” (Λογιστικός Νόμος) και οι κανόνες και κανονισμοί (του υπολογισμού) εισηγούνται από το Υπουργείο Οικονομικών. Για τις “Οικονομικές Μονάδες” που ανήκουν στην πολιτεία, το φορολογητέο κέρδος υπολογίζεται με βάση το ετήσιο κέρδος κάθε επιχείρησης (ξεχωριστά) που περιέχεται στην “Μονάδα”.

Το Συμβούλιο των Υπουργών έχει το δικαίωμα να κάνει εξαιρέσεις για την πληρωμή του φόρου κερδών για επιχειρήσεις που είναι μέρη των “Οικονομικών Μονάδων”.

-ΑΡΘΡΟ 5-

Οι Αλβανικές ή αλλοδαπές νομικές οντότητες, κρατικές ή ιδιωτικές, καταβάλουν 30% φόρο κερδών. Εκείνες όμως που παρουσιάζουν οικονομική δραστηριότητα στον τομέα του τουρισμού, με εξαίρεση αυτές που απολαμβάνουν φοροαπαλλαγή σύμφωνα με το Νόμο 7665/21-01-93 "Περί αναπτύξεως των ζωνών που έχουν ροπή προς τον Τουρισμό, πληρώνουν 40% φόρο κερδών.

-ΑΡΘΡΟ 6-

Το ετήσιο κέρδος ιδιωτικών νομικών οντοτήτων, Αλβανικών ή αλλοδαπών, που λαμβάνουν μέρος σε οικονομικές δραστηριότητες στον τομέα της παραγωγής για τουλάχιστον 10 έτη, εξαιρείται από την φορολογία για 4 προνομιούχα έτη από την ημερομηνία έναρξης της παραγωγικής δραστηριότητας.

Οι νομικές αυτές οντότητες που αναφέρονται στο Άρθρο 7 του παρόντος νόμου δεν απολαμβάνουν αυτή την προνομακή δημοσιονομική μεταχείριση. Αν οι νομικές οντότητες που απολαμβάνουν την προνομακή αυτή δημοσιονομική μεταχείριση τερματίσουν την οικονομική τους δραστηριότητα πριν το πέρας των 10 ετών, είναι υποχρεωμένες να καταβάλουν το φόρο που αναλογεί μέχρι την ημερομηνία τερματισμού της δραστηριότητας τους.

-ΑΡΘΡΟ 7-

Νομικές οντότητες των οποίων το 100% του κεφαλαίου ανήκει σε αλλοδαπούς ή ένα μέρος του μόνο ανήκει σε Αλβανούς και οι οποίες παρουσιάζουν οικονομική δραστηριότητα στην Αλβανική Επικράτεια στον τομέα της εκμετάλλευσης του παράκτιου εκτός ακτής (offshore) πετρελαίου και αερίου, πληρώνουν φόρο κερδών 50%.

-ΑΡΘΡΟ 8-

Ζημιές που είναι αποτέλεσμα της οικονομικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους, μπορούν να συμψηφιστούν με κέρδη 3 συνεχών ετών μετά το έτος κατά το οποίο προέκυψε η ζημιά.
Το δικαίωμα του παραπάνω συμψηφισμού χάνεται σε περίπτωση διάλυσης ή αναδιοργάνωσης της οντότητας.

-ΑΡΘΡΟ 9-(ΑΡΘΡΟ 91)

Αυτό το άρθρο ακυρώνεται από τον Νόμο 7729/20-7-1993(Τροποποιητικός) "Περί αλλαγής του Νόμου 7677/3-3-93 Περί φορολογίας κερδών".

-ΑΡΘΡΟ 10

Το φορολογητέο κέρδος των ιδιωτικών οντοτήτων που παίρνουν μέρος σε τόπους αλιείας, υπολογίζεται με βάση τις ειδικές οδηγίες του Υπουργείου Οικονομικών και Οικονομίας.

-ΑΡΘΡΟ 11-

Ιδιωτικές οντότητες με κεφάλαιο που ανήκει μερικά ή συνολικά σε αλλοδαπούς, οι οποίες επενδύουν πάλι μέρος του κέρδους τους σε παραγωγικές δραστηριότητες εντός της Αλβανικής Επικράτειας, απολαμβάνουν 60% επιστροφή επί του καταβληθέντος φόρου για το συγκεκριμένο μέρος του κέρδους (που επανεπενδύθηκε). Αυτό το δικαίωμα δεν επεκτείνεται σε οντότητες που κρατούν τα κέρδη τους σε τραπεζικούς λογαριασμούς.

-ΑΡΘΡΟ 12-

Οι Αλβανικές και αλλοδαπές νομικές οντότητες είναι υποχρεωμένες να παρουσιάζουν στην φορολογική αρχή τις παρακάτω Δηλώσεις σχετικά με τα κέρδη τους:

1. -Δήλωση για τον προϋπολογισμό (εκτίμηση) για το προβλεπόμενο ετήσιο κέρδος που θα πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους (μακροχρόνιος προϋπολογισμός).
2. -Δήλωση για τον προϋπολογισμό (εκτίμηση) για το προβλεπόμενο κέρδος κατά τη διάρκεια των επόμενων 3 μηνών (βραχυχρόνιος προϋπολογισμός).
3. Ετήσιες οικονομικές Καταστάσεις για το προηγούμενο έτος σύμφωνα με το status (Ο.Ε., Α.Ε. κ.λ.π.) της οικονομικής οντότητας. Οι Οικονομικές Καταστάσεις πρέπει να είναι συνταγμένες με βάση τα μοντέλα που έχουν αποφασιστεί από το Υπουργείο Οικονομικών και πρέπει να έχουν παραδοθεί στην φορολογική αρχή μέχρι 31 Μαρτίου του επομένου έτους από το έτος που αφορούν.

-ΑΡΘΡΟ 13-

Ο φόρος κερδών καταβάλλεται προκαταβολικά στο Κρατικό Προϋπολογισμό, κάθε 3 μήνες, μέσα σε 10 ημέρες από τη λήξη κάθε τρίμηνης περιόδου. Για τις νομικές οντότητες που ιδρύθηκαν κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους, ο φόρος κερδών καταβάλλεται βάσει του προϋπολογισμού (πρόβλεψη-εκτίμηση) κερδών για όλο το έτος. Επαναυπολογισμός του ετήσιου φόρου κερδών γίνεται το αργότερο σε 15 ημέρες από την παράδοση και παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων.

-ΑΡΘΡΟ 14-

Οι παρακάτω ενέργειες αποτελούν παραβάσεις του παρόντος Νόμου:

- ❖ Η απόκρυψη ή σύμπτυξη των κερδών και των εσόδων
- ❖ Η παραποίηση δεδομένων και εγγράφων που αφορούν κέρδη και έσοδα
- ❖ Η μη παρουσίαση εντός των προθεσμιών των Δηλώσεων που αφορούν τον προϋπολογισμό των προγραμματισμένων κερδών και των Οικονομικών Καταστάσεων.
- ❖ Η μη εμπρόθεσμη πληρωμή του φόρου
- ❖ Και τέλος ο αναληθής υπολογισμός του Ισολογισμού και του κέρδους.

-ΑΡΘΡΟ 15-

Οι παραπάνω αναφερόμενες παραβάσεις διώκονται ποινικά και τους επιβάλλονται τα παρακάτω διοικητικά μέτρα:

- ❖ Η απόκρυψη κερδών και εσόδων και η παραποίηση δεδομένων και εγγράφων που αφορούν κέρδη και έσοδα, επιφέρουν πρόστιμο ίσο με το 5πλάσιο του πληρωτέου φόρου συν την πληρωμή αυτού καθ' εαυτού του φόρου.
- ❖ Η μη εμπρόθεσμη παρουσίαση των δηλώσεων για τα προγραμματισμένα κέρδη και τις ετήσιες Οικονομικές Καταστάσεις επιφέρει πρόστιμο από 6000 έως 8000 Lek.
- ❖ Η μη εμπρόθεσμη πληρωμή του φόρου επιφέρει πρόστιμο από 6000 έως 8000 Lek.
- ❖ Και τέλος ο αναληθής υπολογισμός του Ισολογισμού και του κέρδους από 6000 έως 8000 Lek.

-ΑΡΘΡΟ 16-

Οι νομικές οντότητες που απολαμβάνουν φοροαπαλλαγές σύμφωνα με το νόμο 7544/06-06-92 που τροποποιήθηκε από το νόμο 7587/14-07-92 "Περί φορολογίας Κερδών", θα συνεχίσουν να υπάγονται σε προνομιακή φορολογική μεταχείριση έως το 1995.

-ΑΡΘΡΟ 17-

Ο νόμος 7544/6-6-92 που τροποποιήθηκε από το Νόμο 7587/14-7-92 "Περί φορολογίας κερδών" όπως και οποιεσδήποτε άλλες διατάξεις σε αντίφαση με τον παρόντα Νόμο, ακυρώνεται.

-ΑΡΘΡΟ 18-

Αυτός ο Νόμος τίθεται σε ισχύ 10 ημέρες από την δημοσίευσή του.

2. Τα Ειδικά Λογιστικά Συστήματα που προκύπτουν από την ανάγκη των τροποποιήσεων του Γενικού Λογιστικού Συστήματος, βάσει της Ιδιομορφίας των παρακάτω οικονομικών αντικειμένων.
3. Τράπεζες και οικονομικά Ιδρύματα καθώς και κάθε άλλο αντικείμενο που έχει ως κύρια δραστηριότητα την εξάσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων.
4. Τα κεντρικά και τοπικά "Προϋπολογιστικά" (?Budgetary) Ιδρύματα και οι οργανισμοί, όπως μονάδες που έχουν ιδρυθεί από αυτά.

-ΑΡΘΡΟ 4-

Το Υπουργείο Οικονομική εκκρίνει:

1. Τα Ειδικά Λογιστικά Συστήματα που είναι αποτέλεσμα της ανάγκης για τροποποιήσεις του Γενικού Λογιστικού Συστήματος, όπως αυτά αναφέρονται στην παράγραφο (β) του παραπάνω άρθρο -3-
2. Τα Λογιστικά "καθεστάτα" για (οικονομικά) αντικείμενα που, σε εφαρμογή της 2^{ης} και 3^{ης} παραγράφου του Άρθρου 10 του παρόντος Νόμου, θα κρατούν λογαριασμούς σύμφωνα με την αρχή των Γραμματίων Εισπρακτέων ή των Πληρωμών, ή θα τηρούν Απλή Λογιστική.

-ΑΡΘΡΟ 5-

Τα Λογιστικά Συστήματα που ορίζονται στα άρθρα 3 και 4 του παρόντος Νόμου, υπάγονται στον Τύπο και τη Μορφή στις Λογιστικές Οδηγίες που είναι υποχρεωτικές για όλες τις περιπτώσεις. Η έγκρισή τους από το Συμβούλιο των Υπουργών ή τον Υπουργό Οικονομικών βασίζεται στην γραπτή εξουσιοδότηση του Εθνικού Λογιστικού Συμβουλίου, του οποίου τα καθήκοντα καθορίζονται από τα Άρθρα 73 και 74 του παρόντος Νόμου. Τα Λογιστικά Συστήματα που ορίζονται στα Άρθρα 3 και 4, δεν μπορούν να δημιουργήσουν υποχρεώσεις άλλες από αυτές που ορίζονται από τον παρόντα Νόμο, εκτός εάν επιπλέον υποχρεώσεις επιβάλλονται από άλλους Νόμους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΗΡΗΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

-ΑΡΘΡΟ 6-

Η Λογιστική είναι μια λειτουργία που σε κάθε οικονομική μονάδα, καταγράφει σύμφωνα με τους λογιστικούς κανόνες, μεθόδους και τεχνικές, πράξεις και τα γεγονότα που προσδιορίζουν το Κεφάλαιο της, τη περιουσία της ή την οικονομική της κατάσταση.

Η λογιστική τηρείται στην Αλβανική γλώσσα και το Αλβανικό νόμισμα. Είναι επιτρεπτό να τηρούνται ειδικοί λογαριασμοί Λογιστικής για πράξεις που έχουν

διενεργηθεί σε ξένα νομίσματα, αρκεί αυτές να τροποποιούνται σε Lek τουλάχιστον μια φορά τον μήνα, όπως επίσης και στο τέλος κάθε λογιστικής περιόδου (διαχειριστικής περιόδου). Εκτός από τις περιπτώσεις που δεν επιτρέπεται από άλλες διατάξεις, κάθε μονάδα μπορεί να εμπιστευτεί την τήρηση των Λογιστικών της Βιβλίων σε τρίτα πρόσωπα, είτε νομικά είτε φυσικά, που είναι εφοδιασμένες με ειδικό πιστοποιητικό του Υπουργείου Οικονομικών.

-ΑΡΘΡΟ 7-

Τα βιβλία που χρησιμοποιούνται στην Λογιστική είναι :

1. Το Ημερολόγιο.
2. Το Καθολικό.
3. Το Βιβλίο Απογραφής και άλλα Υποχρεωτικά Βιβλία που ορίζονται από τον Εμπορικό Κώδικα ή άλλες νομικές διατάξεις.

Κάθε οικονομική μονάδα δικαιούται, εκτός από τα Υποχρεωτικά Βιβλία, να τηρεί και άλλα (μη υποχρεωτικά) ανάλογα με τις ανάγκες της. Οι εγγραφές στα λογιστικά βιβλία στην καθομιλουμένη γλώσσα. Όταν παρουσιάζονται συντμήσεις λέξεων, κώδικες ή σύμβολα, αριθμοί, η σημασία τους πρέπει να είναι σαφώς αναγνωρίσιμη σε κάθε ιδιαίτερη περίπτωση.

Οι εγγραφές στα Λογιστικά βιβλία πρέπει να είναι πλήρεις, ακριβείς, καταγεγραμμένες στον χρόνο που πρέπει και με το σωστό τρόπο. Πρέπει να είναι κατανοητές από την αρχή μέχρι το τέλος.

Σε περίπτωση διορθώσεων, οι εγγραφές δεν πρέπει να αποδίδουν διάφορες εργασίες σε ενωρίτερη ή μεταγενέστερη ημερομηνία από αυτή που έγιναν.

Μέσα στα πλαίσια της αυτοματοποιημένης Λογιστικής, το Ημερολόγιο, το Καθολικό και άλλα βιβλία, μπορούν να αντικατασταθούν από μηχανογραφημένα έντυπα. Σ' αυτή την περίπτωση πρέπει να εξασφαλιστεί η οπτική εκτύπωση των πληροφοριών και να εκπληρώνονται άλλες προϋποθέσεις ώστε η Λογιστική να είναι σωστή.

-ΑΡΘΡΟ 8-

Στο Ημερολόγιο οι ημερήσιες εργασίες καταγράφονται χρονολογικά. Απαγορεύεται εργασίες που αφορούν διαφορετικές ημερομηνίες, να καταγράφονται με την ίδια εγγραφή, ακόμα κι αν είναι της ίδιας φύσης.

Στο Ημερολόγιο πρέπει να αναφέρονται για κάθε μια εγγραφή, η προέλευση το περιεχόμενο και ο συνυπολογισμός κάθε πληροφορίας, όπως επίσης και να αναφέρονται τα δικαιολογητικά έγγραφα που αφορούν την εγγραφή.

Το Ημερολόγιο μπορεί να συνοδεύεται από βοηθητικά ημερολόγια. Σ' αυτή την περίπτωση οι χρονολογικές εγγραφές, όπως ορίζονται στην παράγραφο 1 και 2 αυτού του άρθρου, τηρούνται στα βοηθητικά ημερολόγια. Αυτές οι εγγραφές συναθροίζονται στο Ημερολόγιο μια φορά τον μήνα.

Τα ποσά που έχουν καταγραφεί στο Ημερολόγιο, μεταφέρονται μηνιαίως στο Καθολικό (εννοεί Γενικό) και τα επιβοηθητικά του βιβλία (εννοεί Αναλυτικά Καθολικά).

Κάθε εγγραφή, εκτός περιπτώσεων που έχουν οριστεί από το Υπουργείο Οικονομικών, βασίζεται σε δικαιολογητικά(πρωτότυπα)έγγραφα. Κάθε δικαιολογητικό περιγράφει

αυθεντικά το γεγονός ή την συναλλαγή. Πρέπει να περιέχει πληροφορίες για το κίνητρο (αιτιολογία) και τη συναλλαγή, την ημερομηνία και τον τόπο, τον σκοπό, λεπτομέρειες για την ποσότητα και την αξία και να αναφέρει τα πρόσωπα που εξουσιοδότησαν (π.χ. αγοραστής) και εκτέλεσαν (πωλητής) την συναλλαγή, καθώς και κάθε άλλη απαραίτητη πληροφορία που προσδίδει νομική και διοικητική εγκυρότητα στο δικαιολογητικό.

Λογιστικά γεγονότα της ίδιας φύσης, που έλαβαν χώρα στον ίδιο τόπο και την ίδια ημερομηνία, μπορούν να συναθροιστούν σε ένα δικαιολογητικό και να καταγραφούν μαζί στην ίδια εγγραφή στο Ημερολόγιο.

Οι προϋποθέσεις που αφορούν την εγκυρότητα των δικαιολογητικών ώστε να γίνουν αποδεκτά για λογιστική εγγραφή, ορίζονται από τα Λογιστικά Συστήματα.

-ΑΡΘΡΟ 10-

Τα οικονομικά "αντικείμενα" που ορίζονται στην παράγραφο (β) του άρθρου 3, τα οικονομικά αντικείμενα που κατέχουν Κεφάλαιο διαιρεμένο σε μετοχές ή μερίδια και άλλα αντικείμενα που επηρεάζονται από αυτό το νόμο, εκτός από αυτά που αναφέρονται στην 2^η και 3^η παράγραφο του παρόντος άρθρου, θα τηρούν λογαριασμούς σύμφωνα με την Αρχή των Κατακυρωμένων δικαιωμάτων.

Τα αντικείμενα, των οποίων το Κεφάλαιο δεν διαιρείται σε μετοχές ή μερίδια, μπορούν να τηρούν τους λογαριασμούς τους σύμφωνα με την Αρχή των Γραμματίων Εισπρακτέων και των Πληρωμών, εάν δεν υπερβαίνουν τα παρακάτω:

-Ετήσιο εισόδημα 50 εκατομμύρια Lek από πωλήσεις εμπορευμάτων και 15 εκατομμύρια από παροχή υπηρεσιών.

-Ετήσιο αριθμό μονίμως απασχολούμενου προσωπικού έως τα 10 άτομα.

Αυτό το δικαίωμα παύει αν κατά τη διάρκεια 2 συνεχόμενων ετών το ένα από τα δυο αναφερόμενα δεν ισχύει.

Ο έμπορος (ατομική επιχείρηση) που αποφασίζει να τηρήσει λογαριασμούς σύμφωνα με τις οικονομικές αρχές με βάση τα έσοδα και όχι το αποτέλεσμα, μπορεί να υιοθετήσει απλή τήρηση των βιβλίων δηλαδή μονές εγγραφές.

-ΑΡΘΡΟ 11-

Η φόρμα, ο τύπος, της λογιστικής οργάνωσης(Σχεδίου)επιλέγεται από την οικονομική μονάδα, αρκεί να περιέχει:

-Λεπτομερή και κατά χρονολογική σειρά καταγραφή όλων των δραστηριοτήτων που αφορούν την λογιστική.

-Προετοιμασία των "αντιμετωπιζόμενων" ή ζητούμενων σύνθετων εγγραφών.

-Ελεγχος για την ακρίβεια και ορθότητα των επεξεργασμένων πληροφοριών.

Κάθε οικονομική μονάδα συντηρεί και φυλάσσει το έγγραφο που περιγράφει την Λογιστική Οργάνωση [Λογιστικό Σχέδιο] και τις λογιστικές διαδικασίες και τα καταστεί διαθέσιμα, όταν είναι απαραίτητο, με σκοπό να είναι κατανοητό το σύστημα μεταχείρισης της λογιστικής πληροφορίας και για να διενεργείται έλεγχος.

Κάθε τύπος λογιστικής οργάνωσης πρέπει να δίνει την δυνατότητα για πραγματοποίηση εξωτερικού ελέγχου με τέτοιο τρόπο, ώστε ένας ειδικός να μπορεί να γενικεύσει από τις εγγραφές των βιβλίων και να εξάγει μία γενική εικόνα των

παρουσιάζομενων (στα βιβλία) πράξεων και της (οικονομικές) καταστάσεις της συγκεκριμένης μονάδας.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ

-ΑΡΘΡΟ 12-

Από την αρχή της δημιουργίας η κάθε οικονομική μονάδα τηρεί βιβλίο Απογραφών για να ελέγχει την ύπαρξη και την αξία της Ενεργητικής και Παθητικής Περιουσίας της.

Επίσης το βιβλίο Απογραφών ενημερώνεται στο κλείσιμο κάθε διαχειριστικής χρήσης με σκοπό την ενημέρωση των ετήσιων (οικονομικών καταστάσεων) λογαριασμών, καθώς και σε άλλες απαραίτητες περιπτώσεις.

Με βάση τον νόμο, η Απογραφή αναφέρει λεπτομέρειες για την φυσική ύπαρξη και την έγγραφη πιστοποίηση των περιουσιακών στοιχείων, την καταγραφή τους σε ειδικά έγγραφα και βιβλία Απογραφών, καθώς επίσης την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων, με σκοπό να τους προσδώσει τις σωστές και πραγματικές αξίες κατά την ημερομηνία διενέργειας της Απογραφής.

Η εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων στην Απογραφή γίνονται σύμφωνα με τους Κανόνες του Κεφαλαίου IV του παρόντος Νόμου.

-ΑΡΘΡΟ 13-

Η φυσική Απογραφή της Κινητής περιουσίας γίνεται τουλάχιστον 1 φορά κάθε 12 μήνες, και όπως έχει οριστεί, σε ημερομηνία κοντά στην ημερομηνία κλεισίματος των Ετήσιων Λογαριασμών.

Η φυσική Απογραφή της Ακίνητης περιουσίας γίνεται τουλάχιστον 1 φορά κάθε 3 χρόνια, αλλά η έκταση της αποτίμησης (Απόσβεση) λόγω της χρήσης ή άλλων αιτιών πρέπει να υπολογίζεται και να εγγράφεται σε λογαριασμό κάθε χρόνο. Η Λογιστική (Εσωλογιστική) Απογραφή είναι αρκετό να γίνεται μια φορά το χρόνο, και όπως ορίζεται, κατά την χρονική στιγμή κλεισίματος των Ετησίων Λογαριασμών.

Διαφορές που θα προκύψουν, ως αποτέλεσμα της (φυσικής) Απογραφής, καταγράφονται λογιστικά.

ΣΥΝΘΕΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ (ΕΓΓΡΑΦΑ) ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

-ΑΡΘΡΟ 14-

Στο κλείσιμο κάθε διαχειριστικής περιόδου οι επιχειρήσεις και άλλα οικονομικά αντικείμενα που υπόκεινται στον παρόντα νόμο ετοιμάζουν τους "Ετήσιους Λογαριασμούς" με βάση τις εγγραφές και την Απογραφή.

Με την επιφύλαξη τροποποιήσεων και προσαρμογών επιβαλλόμενων από τον παρόντα Νόμο, τα ετήσια στοιχεία πρέπει να περιέχουν : Ισολογισμό, Λογαριασμούς Κερδών και Ζημιών(Αποτελέσματα Χρήσης), όπως επίσης και ένα προσάρτημα, που θα αποτελούν μία ενιαία μονάδα.

Οι ετήσιοι Λογαριασμοί καλύπτουν διάστημα 12 μηνών, με εξαίρεση την πρώτη διαχειριστική περίοδο, όταν το οικονομικό αντικείμενο συνιστάται (ιδρύεται) κατά τη

διάρκεια του έτους. Το οικονομικό έτος ταυτίζεται με το ημερολογιακό έτος. Εξαιρέσεις για ειδικές οικονομικές δραστηριότητες ορίζονται και επιβάλλονται από το Υπουργείο Οικονομικών.

-ΑΡΘΡΟ 15-

Οι επιχειρήσεις και εταιρίες, που σύμφωνα με τις επιταγές των Άρθρων 219 του Νόμου 7638/19-11-92 "Περί Εμπορικών Εταιριών" ελέγχουν άλλες επιχειρήσεις, εκτός από τους δικούς τους ετήσιους Λογαριασμούς ετοιμάζουν και αυτούς των ελεγχόμενων επιχειρήσεων (Ενοποιημένη Λογαριασμοί).

Οι όροι και κανονισμοί της ετοιμασίας και παρουσίασης των Ενοποιημένων Ετήσιων Λογαριασμών τίθεται από ειδικό Νόμο (?ποιόν).

-ΑΡΘΡΟ 16-

Οι ετήσιοι Λογαριασμοί πρέπει να δίνουν μία ακριβή εικόνα των περιουσιακών στοιχείων, της οικονομικής κατάστασης και των αποτελεσμάτων από τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων. Οι Ετήσιοι, οι ειδικοί και οι Ενοποιητικοί Λογαριασμοί συντάσσονται στην Αλβανική γλώσσα και οι αριθμοί εκφράζονται στο Αλβανικό νόμισμα, το Lek.

Οι Ετήσιοι Λογαριασμοί περιέχουν το όνομα της επιχείρησης, την έδρα της, τη Νομική μορφή και την ημερομηνία σύνταξης. Υπογράφοντας, ανάλογα πως το απαιτεί η περίπτωση, από τον ιδιοκτήτη(για ατομικές επιχειρήσεις) ή τον νόμιμο εκπρόσωπο της επιχείρησης ή του οικονομικού αντικείμενου γενικά.

-ΑΡΘΡΟ 17-

Οι Ετήσιοι Λογαριασμοί των επιχειρήσεων, εταιριών και άλλων οικονομικών αντικειμένων, εκτός από αυτά που αναφέρονται στην 3^η παράγραφο του Άρθρου 10 του παρόντος Νόμου και τα αντικείμενα της παραγράφου 4 αυτού του άρθρου, είναι αντικείμενα ελέγχου και νομικής πιστοποίησης από ανεξάρτητους (εκτός επιχείρησης) ειδικούς λογιστικής (ελεγκτές).

Οι διατάξεις του Ν. 7638/19-11-92 "Περί Εμπορικών Εταιριών" ισχύουν για τον έλεγχο και τη νομική πιστοποίηση των Λογαριασμών. Οι άλλες επιχειρήσεις και οικονομικά αντικείμενα, που δεν υπόκεινται στη νομική αυτή υποχρέωση, μπορούν να εμπιστευτούν τον έλεγχο των ετήσιων λογαριασμών τους ανεξάρτητους ειδικούς λογιστές (ελεγκτές) βάσει συμβολαιογραφικής πράξης.

Οι Ετήσιοι Λογαριασμοί των "Προϋπολογιστικών" Ιδρυμάτων και Οργανισμών και άλλων οικονομικών αντικειμένων που υπόκεινται στους Κανονισμούς του δημοσίου Λογιστικού, ελέγχονται σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές και τους κανονισμούς (ενοεί του Δημοσίου Λογιστικού).

-ΑΡΘΡΟ 18-

Οι επιχειρήσεις και άλλα οικονομικά αντικείμενα, εκτός απ' αυτά που υπόκεινται στη Δημόσια Λογιστική, καταθέτουν τους Ετήσιους Λογαριασμούς τους (= Οικονομικές Καταστάσεις), με τα Εθνικά Στατιστικά Σώματα (?) στην περιοχή στην οποία έχουν την έδρα τους, εντός των παρακάτω προθεσμιών:

1. Πριν τις 31 Μαΐου του επομένου έτους για τις εμπορικές εταιρίες, οι Ετήσιες Εγγραφές των οποίων είναι εγκεκριμένες από την γενική Συνέλευση τους.
2. Πριν τις 30 Απριλίου του επομένου έτους για τις επιχειρήσεις και οικονομικά αντικείμενα, που ετοιμάζουν Ενοποιημένους Λογαριασμούς ή είναι μέτοχοι σε άλλες εταιρίες.

3. Πριν τις 31 Μαρτίου του επομένου έτους για τις άλλες επιχειρήσεις και αντικείμενα. Οι Ετήσιοι Λογαριασμοί (Ετήσιες Οικονομικές καταστάσεις) των αντικειμένων που αναφέρονται στο (β) και στο (γ) αυτού του άρθρου, επισυνάπτονται στην απόφαση (*on the establishment*) του αποτελέσματος της χρήσης.

Οι Ετήσιες Οικονομικές Καταστάσεις των οικονομικών αντικειμένων που αναφέρονται στο (α) επισυνάπτονται στο πρόγραμμα (*on the establishment*) του αποτελέσματος της χρήσης, δοθέντος ότι η απόφαση κατατίθεται ξεχωριστά, όχι μετά το πέρας 30 ημερών από την ημερομηνία της σύγκλησης της Συνέλευσης για την έγκριση των Ετήσιων Καταστάσεων.

Οι Ετήσιες Οικονομικές Καταστάσεις σε 2 αντίγραφα και επίσης περιέχουν την Έκθεση Επαλήθευσης του ανεξάρτητου λογιστή που πραγματοποίησε (νομικό) έλεγχο. Η πράξη κατάθεσης των Ετήσιων Οικονομικών Καταστάσεων των οικονομικών αντικειμένων που υπάγονται στους Κανονισμούς της Δημόσιας Λογιστικής, γίνεται σύμφωνα με τη μέθοδο και τις προθεσμίες που επιβάλλονται από τους σχετικούς κανονισμούς.

Η ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

Άρθρο 19

Η ετήσια έκθεση πεπραγμένων όσον αφορά στη μορφή και το περιεχόμενό του, συντάσσεται σύμφωνα με το Νόμο Νο 7638, με ημερομηνία 19.11.1992 «Περί εμπορικών εταιριών». Τα νούμερα που παρουσιάζονται στην ετήσια έκθεση πεπραγμένων θα πρέπει να αντιστοιχούν σ' εκείνα που είναι γραμμένα στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις.

Η ετήσια έκθεση πεπραγμένων μπορεί να μην κατατίθεται στα εθνικά στατιστικά όργανα, αλλά η επιχείρηση θα πρέπει να την έχει διαθέσιμη για τα δημόσια ιδρύματα και την κρατική διοίκηση, οι οποίοι θα μπορούν να κάνουν και πλήρως ή μερικώς αντίγραφα αυτής της έκθεσης.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Άρθρο 20

Οι ανώνυμες εταιρίες, οι εταιρίες περιορισμένης ευθύνης και άλλα οικονομικές οντότητες οι οποίες προσφέρουν τίτλους μετοχών, δημοσιεύουν τις ετήσιες οικονομικές

καταστάσεις τους παράλληλα με την πιστοποίηση από τον ειδικευμένο λογιστή ο οποίος διεξάγει νομικό έλεγχο σ' αυτές τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις όχι αργότερα από 30 ημέρες από την ημερομηνία έγκρισης από το όργανο λήψης αποφάσεων της εταιρίας. Η δημοσίευση των παραρτημάτων του ισολογισμού δεν είναι υποχρεωτική.

Η υποχρέωση για τη δημοσίευση του ισολογισμού καθώς ορίστηκε στο Άρθρο Ι του παρόντος νόμου θα πρέπει να επεκταθεί, ξεκινώντας από τις χρήσεις που κλείνουν στις 31 Δεκεμβρίου 1995, καθώς και σε άλλες οικονομικές οντότητες, οι οποίες ορίζονται στο γενικό σύστημα λογιστικής με βάση το μέγεθος και το κοινωνικό ενδιαφέρον. Επιχειρήσεις, εταιρίες και άλλα οικονομικά υποκείμενα θα πρέπει να παρέχουν στους εργαζομένους και τα μέλη τους πρόσβαση στις πληροφορίες που παρουσιάζονται στους ισολογισμούς.

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Άρθρο 21

Επιχειρήσεις και άλλα υποκείμενα που επηρεάζονται από τον παρόντα νόμο, θα πρέπει να διασφαλίζουν, τακτικά και σύμφωνα με ένα ορισμένο σύστημα αρχειοθέτησης, την διατήρηση και αποθήκευση της κατάστασης απογραφής κατά την έναρξη της δραστηριότητας και άλλων περιοδικών καταστάσεων απογραφής, ισολογισμών και ετήσιων εκθέσεων πεπραγμένων για την δραστηριότητα, λογιστικά βιβλία, δικαιολογητικά καθώς και άλλα βιβλία τα οποία περιέχουν λογιστικές πληροφορίες. Φυλάσσουν επίσης και κάθε έγγραφο σχετικό με τις διαδικασίες των αρχείων επεξεργασίας, ελέγχου και ερμηνείας.

Τα προαναφερθέντα λογιστικά έγγραφα διατηρούνται στην αρχική μορφή τους και ευανάγνωστα για το σύνολο της περιόδου αποθήκευσης.

Εκτός από τις περιπτώσεις που ορίζεται διαφορετικά σε άλλες διατάξεις, τα λογιστικά έγγραφα διατηρούνται για δέκα χρόνια από το τέλος του ημερολογιακού έτους στο οποίο ανήκουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ

Άρθρο 22

Η δομή και το περιεχόμενο των λογιστικών αρχείων τα οποία αναφέρονται στα Άρθρα 23 και 47 του παρόντος νόμου αποτελούν το βασικό σύστημα αν η παρουσίαση τους από επιχειρήσεις, εταιρίες και άλλες μονάδες οι οποίες έχουν σαν βασική αρχή τη δημιουργία κάποιου κέρδους, δραστηριότητες παραγωγής ή υπηρεσιών όταν έχουν ισολογισμό σύμφωνα με την αρχή των έννομων δικαιωμάτων. Η δομή και το περιεχόμενο των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων των άλλων οντοτήτων που

επηρεάζονται από τον παρόντα νόμο ορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο ή το Υπουργείο Οικονομικών σύμφωνα με τους όρους ελάρκειας που αναφέρονται στα Άρθρα 3 και 4 αυτού του νόμου.

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Άρθρο 23

Ο ισολογισμός ετοιμάζεται και παρουσιάζεται με λογιστική μορφή. Περιγράφει χωριστά τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού και δείχνει καθαρά το κεφάλαιο που προήρθε από τους μετόχους (καθαρή θέση). Αν ένα στοιχείο του ενεργητικού ή του παθητικού σχετίζεται με ένα ή περισσότερα σημεία του ισολογισμού και σημειώνεται σε ένα μόνο από αυτά, η σχέση του με τα άλλα σημεία θα πρέπει να φαίνεται είτε στον ισολογισμό, είτε στο παράρτημα των ετήσιων λογαριασμών.

Άρθρο 24

Στον ισολογισμό το τμήμα που αναφέρεται στο ενεργητικό θα πρέπει να χωρίζεται ξεκάθαρα σε ομάδες, επικεφαλίδες και ιδιαίτερα στοιχεία, πάγιο ενεργητικό, κυκλοφορούν ενεργητικό και λοιποί λογαριασμού ενεργητικού (ρυθμιστικοί λογαριασμοί).

Η καταχώρηση στοιχείων στο πάγιο ή το κυκλοφορούν ενεργητικό καθορίζεται από τον προορισμό ή τη χρήση αυτών των στοιχείων.

Το πάγιο ενεργητικό αποτελείται από εκείνα τα στοιχεία που πρόκειται να έχουν μεγάλη διάρκεια στην δραστηριότητα της επιχείρησης κατά κανόνα για μια περίοδο μεγαλύτερη του ενός έτους. Αυτά τα περιουσιακά στοιχεία παρουσιάζονται στον ισολογισμό ομαδοποιημένα καταλλήλως σε ενσώματα, ασώματα και λοιπές χρηματοοικονομικές απαιτήσεις.

Το κυκλοφορούν ενεργητικό περιλαμβάνει απογραφή αποθεμάτων, απαιτήσεις για χρήματα που έχει να λαμβάνει η εταιρία, τίτλοι χρεογράφων, όργανα πληρωμών και χρηματικά διαθέσιμα.

Άρθρο 25

Στις ενσώματες ακινητοποιήσεις διαφαίνονται στον ισολογισμό τουλάχιστον και τα ακόλουθα στοιχεία:

- γη
- κτίρια
- μηχανολογικές τεχνικές εγκαταστάσεις και λοιπός μηχανολογικός εξοπλισμός και εργαλεία
- μέσα μεταφοράς
- προοδευούσες κινητοποιήσεις
- προπληρωμές και μερικές πληρωμές για ενσώματες ακινητοποιήσεις

Τα όργανα και τα εργαλεία τα οποία εξυπηρετούν τη δραστηριότητα της επιχείρησης ως μέσα εργασίας για μια περίοδο μικρότερη του ενός έτους, ή αυτά τα οποία έχουν μικρή αξία ανά μονάδα, μπορεί να μην συμπεριληφθούν στα πάγια υλικά περιουσιακά στοιχεία, αλλά στο κυκλοφορούν ενεργητικό ή κατευθείαν στις δαπάνες σύμφωνα με τους ορισμούς του γενικού λογιστικού συστήματος.

Άρθρο 26

Στις ασώματες ακινητοποιήσεις αναφέρονται ξεχωριστά στον ισολογισμό τουλάχιστον τα παρακάτω στοιχεία:

- δαπάνες ίδρυσης και Α' εκμετάλλευσης
- δαπάνες για εφαρμοσμένη έρευνα και ανάπτυξη
- αναγνώρισεις, ευρεσιτεχνίες, άδειες, εμπορικά σήματα, διαδικασίες αξίες και παρόμοια δικαιώματα
- εμπορικό κεφάλαιο
- προπληρωμές και μερικές πληρωμές

Στη θέση «έναρξη και περιπτώσεις επέκτασης» καταχωρούνται μόνο οι δαπάνες για λειτουργίες που καθορίζουν την ύπαρξη και την ανάπτυξη της επιχείρησης με τον όρο ότι το ποσό τους δεν αναφέρεται στην παραγωγή ορισμένων κομματιών ή υπηρεσιών.

Η θέση «δαπάνες για εφαρμοσμένη έρευνα και ανάπτυξη» περιλαμβάνει δαπάνες σχετικά με τις προσπάθειες που γίνονται από την επιχείρηση για δικό της όφελος και όχι παραγγελίες που δίνουν τρίτοι. Αυτές οι δαπάνες μπορούν να κεφαλαιοποιηθούν στα περιουσιακά στοιχεία μόνο υπό την προϋπόθεση ότι αντιστοιχούν ξεκάθαρα σε μεμονωμένα έργα και στο κλείσιμο των δραστηριοτήτων έχουν σοβαρές πιθανότητες για τεχνικά επιτεύγματα και εμπορική κερδοφορία.

Οι δαπάνες για εξερεύνηση μεταλλείων, παρόμοιες με τις δαπάνες για εφαρμοσμένη έρευνα και ανάπτυξη αναγράφονται στη θέση στον ισολογισμό.

Στη θέση «εμπορικό κεφάλαιο» αναγράφονται τα ασώματα στοιχεία εμπορικού κεφαλαίου που αγοράστηκαν από την επιχείρηση με το όρο ότι δεν καταγράφονται σε άλλο σημείο του ισολογισμού.

Άρθρο 27

Τα παρακάτω στοιχεία γράφονται τουλάχιστον ως ξεχωριστά σημεία στο πάγιο ενεργητικό του ισολογισμού:

- συμμετοχή (μετοχές)
- απαιτήσεις που σχετίζονται με τη συμμετοχή
- άλλοι τίτλοι που σχετίζονται με τις πάγιες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις
- πιστώσεις

Σ' αυτό το νόμο «η συμμετοχή» αναφέρεται στα δικαιώματα στα κεφάλαια άλλων επιχειρήσεων, υλοποιημένα με ή χωρίς τίτλους, τα οποία δημιουργούν έναν συνεχή (μακροπρόθεσμο) σύνδεσμο με απώτερο σκοπό την συμβολή στη δραστηριότητα της επιχείρησης που έχει τη συμμετοχή.

Αν η επιχείρηση ασκεί αποκλειστικό έλεγχο πάνω σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, οι μετοχές του κεφαλαίου των τελευταίων καθώς και οι απαιτήσεις που απορρέουν από εδώ παρουσιάζονται χωριστά στον ισολογισμό στη θέση «μετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις» και «απαιτήσεις κατά συνδεδεμένες επιχειρήσεις».

Άρθρο 28

Τα κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία καταγράφονται στον ισολογισμό με σαφή διαχωρισμό τουλάχιστον των παρακάτω στοιχείων:

- Αποθέματα: πρώτες ύλες και άλλες προμήθειες, προϊόντα υπό επεξεργασία, ημιτελή και έτοιμα προϊόντα, εμπορεύματα καθώς και προπληρωμές ή μερικές πληρωμές για παραγγελίες προμηθειών.
- Εισπρακτέα: απαιτήσεις που απορρέουν από πωλήσεις και παρεχόμενες υπηρεσίες.
- Τίτλοι χρεογράφων: μετοχές (χρεόγραφα), υποχρεώσεις και διάφοροι άλλοι τίτλοι που αγοράστηκαν από την επιχείρηση με σκοπό βραχυπρόθεσμα κέρδη, μετοχές που εκδόθηκαν από την εταιρία ή επαναγοράστηκαν από αυτή εφόσον μια τέτοια δραστηριότητα επιτρέπεται από άλλες νόμιμες διατάξεις.

Ως μέρος των απαιτήσεων περιλαμβάνεται επίσης το εισόδημα που αναφέρεται στη χρήση για την οποία συντάσσεται ο ισολογισμός ενώ η τιμολόγηση του θα καταχωρηθεί μετά το τέλος της χρήσης. Αν το ποσό αυτών των εισοδημάτων είναι αρκετά σημαντικό, τότε επεξηγούνται στο παράρτημα.

Το σύνολο των απαιτήσεων, των οποίων η προθεσμία που απομένει είναι περισσότερη από ένα έτος, παρουσιάζεται στον ισολογισμό χωριστά σε κάθε αντίστοιχο σημείο του ισολογισμού.

Άρθρο 29

Η ομάδα «άλλα περιουσιακά στοιχεία» στον ισολογισμό συμπεριέλαβε τουλάχιστον στα πρωτεύοντα σημεία τα στοιχεία που αναφέρονται στις τέσσερις ακόλουθες παραγράφους:

- Έξοδα που καταγράφονται κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους, για το οποίο γίνεται ο ισολογισμός, αλλά τα οποία αναφέρονται σε μεταγενέστερη χρήση. Αυτές οι δαπάνες θα πρέπει να αναγράφονται στη θέση «έξοδα από επόμενες χρήσεις» και αν είναι αρκετά σημαντικές παρέχονται περαιτέρω εξηγήσεις στο παράρτημα.
- Τα κεφαλαιοποιημένα έξοδα στα περιουσιακά στοιχεία του ισολογισμού για να διανεμηθούν σε ορισμένες χρήσεις. Οι τύποι των εξόδων προς διανομή και οι

μέθοδοι απόσβεσής τους καθορίζονται στο λογιστικό σύστημα. Αν αυτές οι δαπάνες είναι σε κάποιο βαθμό σημαντικές, επεξηγούνται στα παραρτήματα δείχνοντας επίσης και την προθεσμία τελικής τους απόσβεσης.

- Αρνητικές διαφορές που προκύπτουν από την μετατροπή σε αλβανικό νόμισμα της κατάστασης που εκφράζεται σε ξένα νομίσματα, οι οποίες δε μπορούν να συμπεριληφθούν στο αποτέλεσμα της δραστηριότητας.
- Αρνητικές διαφορές μεταξύ εισπρακτέων και πληρωτέων ποσών εφόσον δεν μπορούν να συμπεριληφθούν στο αποτέλεσμα της χρήσης.

Άρθρο 30

Στο παθητικό παρουσιάζονται διαδοχικά τα ίδια κεφάλαια, το ποσό που προορίζεται για κινδύνους και δαπάνες, χρέη και άλλες υποχρεώσεις (ρυθμιστικοί λογαριασμοί).

Αν άλλες διατάξεις ορίζουν τρόπους χρηματοδότησης που επιφέρουν στοιχεία ενδιάμεσων οφειλών μεταξύ ιδίων χρεών και κεφαλαίων, αυτά τα στοιχεία θα πρέπει να είναι σε ιδιαίτερο τμήμα του παθητικού στον ισολογισμό που λέγεται «άλλα κεφάλαια».

Άρθρο 31

Στα ίδια κεφάλαια παρουσιάζονται σε ξεχωριστά σημεία του ισολογισμού τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

- κεφάλαιο
- υποτιμήσεις από αναπροσαρμογή αξίας
- αποθεματικά
- αποτέλεσμα χρήσης
- επιχορηγήσεις επενδύσεων

Αν το αρμόδιο όργανο της επιχείρησης αποφασίζει να αναβάλει ανακοίνωση του αποτελέσματος ή μέρους του αποτελέσματος της χρήσης, αφήνοντας την απόφαση στη Γενική Συνέλευση η οποία θα εγκρίνει τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της επόμενης χρήσης, τα μη καθορισμένα ποσά εμπεριέχονται στα ίδια κεφάλαια στην ιδιαίτερη θέση «αποτελέσματα εις νέο».

Άρθρο 32

Οι εταιρίες, οι οποίες εναρμονισμένες με το Νόμο Νο 7638, με ημερομηνία 19.11.1992 «Περί Εμπορικών εταιριών» προχωρούν σε κλιμακούμενη καταβολή του υπογεγραμμένου κεφαλαίου, βάζουν το σύνολο του ποσού στη θέση που υπάρχει στο παθητικό «υπογεγραμμένο κεφάλαιο».

Το ποσό του υπογεγραμμένου αλλά όχι καταβεβλημένου κεφαλαίου, παρουσιάζεται στον ισολογισμό στην κορυφή των άλλων ομάδων στην θέση «οφειλόμενο υπογεγραμμένο κεφάλαιο».

Αν στο κλείσιμο μιας χρήσης, για την οποία έχει συνταχθεί ο ισολογισμός, έναντι του καταβεβλημένου υπογεγραμμένου ποσού του κεφαλαίου, υπάρχουν μη κατατεθειμένα ποσά από τους συνεταίρους ή τους μετόχους, αλλά αναγράφονται στα περιουσιακά στοιχεία του ισολογισμού, στις εισπρακτέες απαιτήσεις, στην ειδική θέση «οφειλόμενο κεφάλαιο».

Άρθρο 33

Η διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο αντιπροσωπεύει τη διαφορά μεταξύ κόστους πωλήσεων και ονομαστικής αξίας των μετοχών ή μεριδίων του κεφαλαίου ίδρυσης της εταιρίας. Αν από άλλες νόμιμες διατάξεις προκύπτουν διαφορές στην αξία των μετοχών υπέρ το άρτιο για άλλες περιπτώσεις, καταχωρούνται και αυτές στη θέση των ιδίων κεφαλαίων, που ονομάζεται «διαφορά στην αξία των μετοχών υπέρ το άρτιο που σχετίζονται με το κεφάλαιο».

Οι διαφορές στην αξία των μετοχών μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπιση των δαπανών για την αύξηση του κεφαλαίου.

Οι διαφορές στην αξία των μετοχών υπέρ το άρτιο και άλλες τέτοιες διαφορές, μπορεί να συμπεριληφθούν πλήρως ή εν μέρει στο κεφάλαιο, με την προϋπόθεση ότι δεν γίνεται παράβαση των διατάξεων του Νόμου Νο 7638, με ημερομηνία 19.11.1992 «Περί Εμπορικών Εταιριών» σχετικά με την αύξηση κεφαλαίου. Αυτές οι διαφορές μπορεί επίσης να συμπεριληφθούν σε ένα άλλο σταθερό αποθεματικό σύμφωνα με την απόφαση του αρμοδίου οργάνου της επιχείρησης.

Οι διαφορές αυτές δεν επιτρέπεται να διανέμονται, να καλύπτουν ζημίες ή να χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία ποσών προοριζομένων για κινδύνους και δαπάνες.

Άρθρο 34

Στη θέση «υποτιμήσεις από αναπροσαρμογή αξίας» γράφονται οι θετικές τιμές που απορρέουν από την αναπροσαρμογή της αξίας ενσώματων ακινητοποιήσεων και λουτών μακροπρόθεσμων χρηματικών απαιτήσεων.

Οι όροι και οι κανόνες που διέπουν την αναπροσαρμογή της αξίας καθορίζονται στις αποφάσεις του Συμβουλίου Υπουργών. Η αναπροσαρμογή της αξίας θα πρέπει να γίνεται για κάθε περίπτωση ανάλογα στη σύνθεση των στοιχείων.

Καμιά από τις θετικές τιμές της αναπροσαρμογής της αξίας δεν μπορεί να συμπεριληφθεί άμεσα ή έμμεσα στη διανομή εκτός από τις περιπτώσεις που αντιστοιχεί σε πραγματοποιηθέντα (πωληθέντα) στοιχεία. Δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αντισταθμίσουν ζημίες από τη δραστηριότητα.

Οι αποκλίσεις της αναπροσαρμογής της αξίας επανεκτίμησης μπορούν να συμπεριληφθούν ολικώς ή εν μέρει στο κεφάλαιο σύμφωνα με τις διατάξεις και αυτά που ισχύουν από τις αποφάσεις του Συμβουλίου Υπουργών και στην κάθε περίπτωση σύμφωνα με την έγκριση του αρμόδιου οργάνου.

Άρθρο 35

Στη θέση των ιδίων κεφαλαίων «αποθεματικό» καταχωρούνται ορισμένα κέρδη χαρακτηριζόμενα ως μακροπρόθεσμα σύμφωνα με τις νομικές ή καταστατικές διατάξεις ή αποφάσεις των αρμόδιων οργάνων της επιχείρησης. Αυτά τα αποθεματικά μπορεί να προέρχονται από τη κυκλοφορία ενός άλλου τμήματος από τα ίδια κεφάλαια εκτός από το ιδρυτικό κεφάλαιο. Κάποια από τα αποθεματικά που παρουσιάζονται στον ισολογισμό είναι τα νόμιμα, τα τακτικά αποθεματικά, τα αποθεματικά καταστατικού ή άλλα αποθεματικά.

Τα άλλα αποθεματικά μπορεί να χρησιμοποιηθούν σύμφωνα με τους όρους που παρέχονται στις σχετικές νομικές και καταστατικές διατάξεις και σύμφωνα με τις αποφάσεις που υιοθετούνται από το αρμόδιο όργανο ή την επιχείρηση.

Άρθρο 36

Στη θέση του ισολογισμού «αποτέλεσμα χρήσης» παρουσιάζονται τα ποσά των κερδών που πραγματοποιήθηκαν ή των ζημιών που υπέστη η εταιρία από τη δραστηριότητά της κατά την δεδομένη χρήση.

Τα ποσά των κερδών και της ζημίας καταχωρούνται στον ισολογισμό πριν τη διανομή, μειωμένα από την αφαίρεση του φόρου επί των καθαρών κερδών ή άλλες παρόμοιες πληρωμές.

Το σύνολο του κέρδους και της ζημίας στον ισολογισμό θα πρέπει να ισούται με το καθαρό ποσό που αναγράφεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

Άρθρο 37

Στη θέση «επιχορηγήσεις για επενδύσεις» εισάγονται τα ποσά που χορηγούνται σε μία εταιρία από την πολιτεία, νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου με σκοπό να πάρουν ή να δημιουργήσουν πάγια περιουσιακά στοιχεία ή να χρηματοδοτήσουν μακροπρόθεσμες δραστηριότητες.

Οι επιδοτήσεις για επενδύσεις διανέμονται και συμπεριλαμβάνονται στα αποτελέσματα των διαφόρων χρήσεων στο βαθμό και σύμφωνα με τα δεδομένα που παρέχει το γενικό λογιστικό σύστημα.

Οι επιχορηγήσεις για επενδύσεις μπαίνουν στα αντίστοιχα σημεία του ισολογισμού για τα καθαρά τους ποσά. Οι επιχορηγήσεις για επενδύσεις δεν λαμβάνονται υπ' όψιν στον ορισμό «καθαρή θέση» της επιχείρησης.

Άρθρο 38

Τα ποσά για κινδύνους και έξοδα θέτονται κατά μέρος για να καλύψουν ζημιές ή έξοδα, αλλά την ημέρα που κλείνει ο ισολογισμός αναφέρονται στο σύνολο και την ημέρα της πιστοποίησης.

Τα ποσά που προορίζονται για κινδύνους και δαπάνες θα πρέπει να προκύπτουν από μια λογική εκτίμηση των δεδομένων στο κλείσιμο της χρήσης. Αν τα στοιχεία της εκτίμησης είναι αντιφατικά ή ανεπαρκή, δεν θα πρέπει να προχωρήσει η δημιουργία, αλλά τα γεγονότα και η επιρροή τους εξηγούνται στο παράρτημα του ισολογισμού.

Τα ποσά που προορίζονται για κινδύνους και έξοδα δημιουργούνται παρά το κλείσιμο της χρήσης σε κέρδη και ζημιές. Η δημιουργία κρυφών ποσών απαγορεύεται.

Τα ποσά που προορίζονται για κινδύνους και έξοδα δεν διορθώνουν την αξία των στοιχείων του ενεργητικού για τα οποία δημιουργούνται, αλλά παρουσιάζονται χωριστά στο παθητικό του ισολογισμού.

Άρθρο 39

Στις υποχρεώσεις παρουσιάζονται ως ξεχωριστά σημεία του παθητικού:

- δάνεια από πιστωτικές τράπεζες ή ιδρύματα
- δάνεια και άλλες οικονομικές υποχρεώσεις
- κοινωνικές και φορολογικές υποχρεώσεις
- υποχρεώσεις για αγορές και υπηρεσίες προσφερθείσες από τρίτους
- υποχρεώσεις για προκαταβολές ή πληρωμές έναντι για παραγγελίες

Αν, σύμφωνα με άλλες νομικές διατάξεις, η επιχείρηση εκδίδει ομόλογα ή άλλα χρεόγραφα για λόγους δανεισμού, το σύνολο αυτών των δανείων παρουσιάζεται σε ειδική θέση στις προς πληρωμή υποχρεώσεις. Μεταξύ των προς πληρωμή υποχρεώσεων παρουσιάζονται και έξοδα που ανήκουν στη χρήση, αλλά η τιμολόγησή τους από τρίτους θα λάβει χώρα στην επόμενη χρήση.

Τα ποσά των υποχρεώσεων τα οποία είναι πληρωτέα σε λιγότερο ή περισσότερο από ένα χρόνο ξεκινώντας από την ημερομηνία κλεισίματος της χρήσης καταγράφονται χωριστά σε κάθε θέση του ισολογισμού.

Άρθρο 40

Τα έσοδα που καταγράφονται κατά τη διάρκεια της χρήσης για την οποία συντάσσεται ο ισολογισμός, αλλά ανήκουν σε επόμενη χρήση, παρουσιάζονται χωριστά στο παθητικό, σε ρυθμιστική θέση, υπό τον τίτλο «έσοδα επομένων χρήσεων». Αν αυτά τα έσοδα είναι σημαντικά, επεξηγούνται στο παράρτημα.

Αν εξαιτίας της μετατροπής σε αλβανικό νόμισμα λειτουργιών και αποθεμάτων που εκφράζονται σε ξένα νομίσματα, προκύπτουν θετικές τιμές που δεν μπορούν να συμπεριληφθούν στο αποτέλεσμα της χρήσης, παρουσιάζονται σε ειδική θέση του παθητικού υπό τον τίτλο «διαφορές από την μετατροπή υποχρεώσεων».

Άρθρο 41

Οι επιχειρήσεις μπορούν να συμπεριλάβουν στους ισολογισμούς τους πιο λεπτομερή δεδομένα από αυτά που ζητούνται στο Άρθρο 25 έως 40 του παρόντος νόμου, αλλά με την προϋπόθεση ότι θα ληφθούν υπόψη οι υπάρχουσες δομές και η ορολογία. Οι επιχειρήσεις μπορούν να ετοιμάσουν έναν ισολογισμό συντομότερο από αυτόν που παρουσιάζεται στα Άρθρα 25 έως 40 αν απασχολούν λιγότερα από 50 άτομα κατά μέσο όρο και όταν δεν υπερβαίνει το πάγιο όριο του γενικού λογιστικού συστήματος που αφορά τα ετήσια εισοδήματα ή το σύνολο των στοιχείων του ενεργητικού στον ισολογισμό στο κλείσιμο της χρήσης.

Αυτό το δικαίωμα χάνεται αν ένα από τα υπάρχοντα παραρτήματα ξεπεραστεί σε δύο διαδοχικά χρόνια.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Άρθρο 42

Οι καταστάσεις αποτελεσμάτων παρουσιάζονται με λογιστική μορφή και παρουσιάζουν στην μία πλευρά τα πραγματικά εισοδήματα που ανήκουν στη χρήση και στην άλλη πλευρά τα έξοδα για τα παραγόμενα εισοδήματα.

Στις καταστάσεις αποτελεσμάτων τα έξοδα καταχωρούνται ανάλογα με τη φύση στις θέσεις που ορίζονται στα Άρθρα 43 έως 46 του παρόντος νόμου, επιτρέποντας της κατηγοριοποίησή τους σε:

- Εισοδήματα και δαπάνες από την τακτική δραστηριότητα (εκμετάλλευση και οικονομική δραστηριότητα)
- Έσοδα και έξοδα από έκτακτες ασχολίες και χρήσεις

Στις καταστάσεις αποτελεσμάτων το αποτέλεσμα της χρήσης παρουσιάζεται σε δύο επίπεδα:

- αποτέλεσμα προ φόρων και των κερδών

- αποτέλεσμα μετά τη φορολόγηση του κέρδους ή άλλη παρόμοια μείωση

Ο φόρος κέρδους παρουσιάζεται σε ξεχωριστή θέση.

Άρθρο 43

Στις καταστάσεις αποτελεσμάτων τα έσοδα από τις τακτικές χρήσεις παρουσιάζονται στις ακόλουθες ομάδες και θέσεις:

A. Εισοδήματα εκμετάλλευσης

1. Πωλήσεις, με χωριστή ένδειξη στην περίπτωση πωλήσεων εμπορευμάτων, παροχή υπηρεσιών και εξαγωγών
2. Αύξηση των αποθεμάτων και των υπό επεξεργασία προϊόντων
3. Προϊόντα ή εργασία που έχει παραχθεί από την επιχείρηση για τις ανάγκες της ίδιας, καταχωρημένο στο πάγιο ενεργητικό
4. Επιχορηγήσεις για εκμετάλλευση
5. Άλλα έσοδα εκμετάλλευσης

B. Χρηματοοικονομικά έσοδα

1. Έσοδα από συμμετοχές
2. Έσοδα από άλλες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις
3. Άλλοι τόκοι ή παρόμοια έσοδα
4. Καθαρά έσοδα από πωλήσεις χρεογράφων
5. Θετικές συναλλαγματικές διαφορές

Αν κατά τη διάρκεια της χρήσης, επανεισάγονται ποσά που υπήρχαν, αυτά παρουσιάζονται ξεχωριστά ως έσοδα εκμετάλλευσης ή χρηματοοικονομικά έσοδα.

Τα χρηματοοικονομικά έσοδα από τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις καταχωρούνται χωριστά στις καταστάσεις αποτελεσμάτων στις παραπάνω θέσεις (6), (7) και (8).

Άρθρο 44

Στις καταστάσεις αποτελεσμάτων, τα έξοδα για τις τακτικές χρήσεις καταγράφονται σύμφωνα με τις ακόλουθες ομάδες και σημεία:

A. Έξοδα εκμετάλλευσης

1. Μείωση του αποθέματος και των ενδοεπιχειρησιακών προϊόντων
2. Αγορές με χωριστή αξιολόγηση, στην περίπτωση αγαθών ή άλλων υλικών
3. Υπηρεσίες που προσφέρονται από τρίτους
4. Έξοδα προσωπικού
 - Μισθοί και παροχές
 - Έξοδα παραστάσεως

5. Ποσά για φυσική φθορά, προβλεπόμενα ποσά για απόσβεση και ποσά για κινδύνους και έξοδα
 - φυσική φθορά πάγιων στοιχείων
 - προβλεπόμενα ποσά για απόσβεση πάγιων στοιχείων
 - προβλεπόμενα ποσά για απόσβεση κυκλοφορούντων στοιχείων
 - προβλεπόμενα ποσά για κινδύνους και έξοδα
6. Φορολογία, φόροι και παρόμοιες πληρωμές (εκτός από εκείνες που αφορούν κέρδη)
7. Άλλα έξοδα εκμετάλλευσης

B. Χρηματοοικονομικά Έξοδα

1. Προβλεπόμενα ποσά για απόσβεση πάγιων και κυκλοφορούντων χρηματοοικονομικών στοιχείων
2. Πληρωμένοι τόκοι και παρόμοια έξοδα, με χωριστή ένδειξη στην περίπτωση συνδεδεμένων επιχειρήσεων

Άρθρο 45

Τα εισοδήματα από πωλήσεις, όπως υποδεικνύεται στο σημείο Α1 του Άρθρου 43 αποτελούν το καθαρό σύνολο του εμπορικού ποσού. Αυτά τα εισοδήματα παρουσιάζονται με αξία που ανταποκρίνεται στις πραγματικές τιμές, αφαιρώντας εκπτώσεις και άλλες παρόμοιες μειώσεις. Τα εισοδήματα από πωλήσεις παρουσιάζονται χωρίς τον φόρο κύκλου εργασιών ή άλλη παρόμοια φορολόγηση στις πωλήσεις.

Η αγορά προϊόντων και υλικών παρουσιάζονται στους λογαριασμούς κερδών και ζημιών στο βαθμό που έχουν πωληθεί ή χρησιμοποιηθεί κατά τη δραστηριότητα, χωρίς εκπτώσεις ή άλλες μειώσεις ωφελούμενοι από προμηθευτές.

Έκτακτα εισοδήματα και έξοδα είναι αυτά που προέρχονται από χρήσεις οι οποίες δεν σχετίζονται άμεσα με την τακτική δραστηριότητα της επιχείρησης, δεν συμβαίνουν περιοδικά και που είναι γενικά εκτός των δυνατοτήτων ελέγχου της επιχείρησης.

Έκτακτα εισοδήματα και έξοδα ονομάζονται τα αποτελέσματα σοβαρών λαθών που γίνονται στο κλείσιμο των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων των παρελθόντων ετών, τα οποία βάση της αρχής του απαραβίαστου κατά το άνοιγμα της χρήσης, δε επηρεάζουν τα ποσά των ιδίων κεφαλαίων.

Αν τα έκτακτα εισοδήματα και έξοδα είναι πολύ σημαντικά για την εκτίμηση του αποτελέσματος της επιχείρησης, τα ποσά, η φύση τους και η αιτία τους παρουσιάζονται και εξηγούνται στο παράρτημα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.

Άρθρο 47

Οι επιχειρήσεις μπορούν να παρουσιάσουν στις καταστάσεις αποτελεσμάτων περισσότερο λεπτομερή δεδομένα από εκείνα που δίδονται στα Άρθρα 43 και 44, αλλά χωρίς να αλλάξει η δεδομένη μορφή και ορολογία.

Οι επιχειρήσεις σύμφωνα με τη δεύτερη παράγραφο του Άρθρου 41 του παρόντος νόμου μπορούν να παρουσιάσουν τις καταστάσεις αποτελεσμάτων υπό μορφή βασισμένη στο κόστος πωλήσεων, αλλά αυτή την περίπτωση θα πρέπει να δοθούν συμπληρωματικές πληροφορίες για τις ανάγκες εθνικών στατιστικών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΤΗΣΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Άρθρο 48

Το παράρτημα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων περιέχει πληροφορίες υπό μορφή ποσών και επεξηγηματικού κείμενου που έχουν ως στόχο:

- ❖ Να καταδείξουν τις αρχές, τους κανόνες και τους κανονισμούς που χρησιμοποιήθηκαν για την σύνταξη των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων
- ❖ Να παράσχουν πληροφορίες για τα διάφορα σημεία του ισολογισμού και τις καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσης

Το περιεχόμενο του παραρτήματος ορίζεται στην ολότητά του από την αρχή της σημαντικότητας και σημασίας των πληροφοριών του για τις χρήσεις των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης.

Πέρα από τις πληροφορίες που παρέχονται στα ιδιαίτερα άρθρα, το παράρτημα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων περιέχει πληροφορίες που ορίζονται από τα Άρθρα 49 έως 52 του παρόντος νόμου.

Άρθρο 49

Στο παράρτημα αναφέρονται οι γενικοί κανόνες και αρχές πάνω στις οποίες βασίζεται η σύνταξη των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων. Αν δεν υπάρχουν ανακολουθίες με αυτές τις αρχές και τους κανόνες, γίνεται μόνο μία γενική δήλωση. Αν δικαιολογημένα υπάρχουν αποκλίσεις από αυτές τις αρχές και τους κανόνες, ο λόγος θα πρέπει να αναφέρεται στο παράρτημα, εξηγώντας την επίδραση τους στο ενεργητικό, την οικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα της επιχείρησης.

Όταν οι νομικές διατάξεις ορίζουν περισσότερες από μία μεθόδους για την εκτίμηση διαφόρων λειτουργιών, η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε από την επιχείρηση θα πρέπει να παρουσιάζεται στο παράρτημα. Στην περίπτωση αλλαγών, από μια χρήση σε άλλη στην παρουσίαση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων και των μεθόδων εκτίμησης, αυτές οι αλλαγές περιγράφονται και δικαιολογούνται στο παράρτημα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων παρουσιάζοντας την επίδραση τους στο ενεργητικό, την οικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα της επιχείρησης.

Στο παράρτημα παρουσιάζονται επίσης οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό για της φυσικής φθοράς και των ποσών για την αντιμετώπιση κινδύνων, τη βάση που χρησιμοποιήθηκε για τη μετατροπή σε αλβανικό νόμισμα των στοιχείων που εκφράζονται σε ξένα νομίσματα καθώς και τη φύση, το ποσό και τη λογιστική αντιμετώπιση των διαφορών που απορρέουν από τη μετατροπή.

Σχετικά με τα μεταβλητά στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού αναφέρονται, αν υφίσταται τέτοια περίπτωση, η διαφορά μεταξύ της αξίας που υπάρχει στον ισολογισμό και την αξία η οποία θα απόρρεε από τις πρόσφατες τιμές αγοράς που ανακοινώθηκαν την ημέρα κλεισίματος των λογαριασμών.

Άρθρο 50

Από τις πληροφορίες που περιγράφουν πλήρως τις διάφορες θέσεις στον ισολογισμό και τις καταστάσεις αποτελεσμάτων παρουσιάζονται στο παράρτημα τουλάχιστον οι παρακάτω:

- η κατάσταση και οι αλλαγές των πάγιων στοιχείων
- η κατάσταση και οι αλλαγές των φυσικών φθορών
- η κατάσταση και οι αλλαγές των προβλεπόμενων ποσών για την απόσβεση, τους κινδύνους και τα έξοδα
- αξιώσεις και χρέη προς ρύθμιση και πληρωμή μέχρι τη λήξη της προθεσμίας, ξεχωρίζοντας αυτά που λήγουν σε πέντε χρόνια
- η σύνθεση των δαπανών ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης, τα έξοδα για έρευνα και ανάπτυξη και το εμπορικό κεφάλαιο δείχνοντας επίσης και τις προθεσμίες απόσβεσής τους, ιδιαίτερα όταν αυτή ξεπερνά τα πέντε χρόνια.

Στις περιπτώσεις επανεκτίμησης, στο παράρτημα παρουσιάζονται οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό των αξιών που καταγράφηκαν στον ισολογισμό, ο κατάλογος των αντίστοιχων σημείων και λογαριασμού αποτελέσματος και τα αντίστοιχα ποσά, η δημοσιονομική αντιμετώπιση κατά τη διάρκεια της χρήσης από τα αντίστοιχα σημεία του παθητικού στον ισολογισμό.

Στο παράρτημα επίσης παρουσιάζεται και η διανομή του καθαρού ποσού της επιχείρησης ανάλογα με τον τομέα των δραστηριοτήτων και τις γεωγραφικές αγορές. Αν αυτοί οι δείκτες δεν δηλώνονται εξαιτίας τυχόν ζημίας από τη δημοσίευσή τους, ο ατελής χαρακτήρας αυτής της πληροφορίας καταγράφεται.

Αν συμβαίνει κάτι τέτοιο παρουσιάζεται στο παράρτημα η επιρροή στα αποτελέσματα της δραστηριότητας και στα ίδια κεφάλαια κάποιων στοιχείων που απορρέουν από την επιβολή οικονομικών ρυθμίσεων.

Άρθρο 51

Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Καταγράφονται τα ακόλουθα συμπληρωματικά πληροφοριακά στοιχεία στο παράρτημα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων:

- 1) τα ποσά των οικονομικών υποχρεώσεων υπό μορφή οποιασδήποτε εγγύησης, όταν η αναφορά τους είναι απαραίτητη για την εκτίμηση της οικονομικής κατάστασης της εταιρίας. Υπάρχουσες υποχρεώσεις για τακτικές αμοιβές καθώς και υποχρεώσεις από συνδεδεμένες ομάδες θα πρέπει να ορίζονται ξεκάθαρα.
- 2) ο μέσος αριθμός των εργαζομένων στην επιχείρηση και εκείνων που προσλήφθηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσης, χωρισμένος σε κατηγορίες όπως επίσης και τα έξοδα για μισθούς, κοινωνική ασφάλιση και παροχές των εργατών.
- 3) τα ποσά των αμοιβών για τα μέλη της διοίκησης, τη διεύθυνση και τα επιβλέποντα σώματα της επιχείρησης. Αυτά τα ποσά δίνονται με σφαιρικό τρόπο για κάθε κατηγορία αυτών των σωμάτων.

Άρθρο 52

Οι επιχειρήσεις και οι εταιρίες που έχουν κεφάλαια χωρισμένα σε μετοχές ή τμήματα, τα οποία προσφέρουν χρεόγραφα ή κρατούν μετοχές σε άλλες επιχειρήσεις, σημειώνονται στο παράρτημα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων ανάλογα με την περίπτωση:

- 1) τον αριθμό και την αξία των μετοχών που αποτελούν το μετοχικό κεφάλαιο καθώς και εκείνες που εκτέμφθηκαν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας χωρισμένες στις αντίστοιχες κατηγορίες.
- 2) άλλοι τίτλοι που έχουν εκδοθεί από την επιχείρηση σημειώνοντας το πλήθος και την αξία τους καθώς και τα εχέγγυα από αυτές δικαιώματα.
- 3) το όνομα, η διεύθυνση και το ποσό του ιδίου κεφαλαίου και το αποτέλεσμα του τελευταίου οικονομικού έτους της επιχείρησης όπου κατέχουν μετοχές.

Οι επιχειρήσεις οι οποίες προσφέρουν χρεόγραφα τα οποία υπερβαίνουν τα καθιερωμένα όρια του γενικού λογιστικού συστήματος όσον αφορά στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις και τα όρια των κεφαλαίων, θα πρέπει να συντάξουν έναν οικονομικό πίνακα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΤΗΣΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Άρθρο 53

Η σύνταξη των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων και η λογιστική που υποστηρίζει αυτούς τους λογαριασμούς θα πρέπει να είναι σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες που παρέχονται στα Άρθρα 54 έως 70 του παρόντος νόμου.

Αποκλίσεις από αυτές τις αρχές και τους κανόνες επιτρέπονται κάτω από ορισμένες συνθήκες σύμφωνα με τους όρους που υπάρχουν στον παρόντα νόμο.

Άρθρο 54

Κατά τη διάρκεια της σύνταξης των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι η επιχείρηση θα συνεχίσει την δραστηριότητά της και δεν αναμένεται πτώση αυτής της δραστηριότητας (αρχή της συνέχισης του ενδιαφέροντος).

Οι μέθοδοι εκτίμησης των και η μορφή παρουσίασης των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων δεν μπορούν να αλλάξουν από τη μια λογιστική δραστηριότητα στην άλλη εκτός από τις περιπτώσεις που προκύπτουν σημαντικές αλλαγές (αρχή της συνέπειας των μεθόδων).

Θα πρέπει να παρουσιάζονται τα αντίστοιχα ποσά των προηγούμενων οικονομικών ετών (αρχή της συγκρισιμότητας) σε κάθε θέση του ισολογισμού και στην κατάσταση των αποτελεσμάτων.

Τα υπόλοιπα έναρξης μιας χρήσης θα πρέπει να αντιστοιχεί στα υπόλοιπα κλεισίματος της προηγούμενης χρήσης (η αρχή του απαραβίαστου των υπολοίπων έναρξης).

Άρθρο 55

Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να συντάσσονται με έναν διαφανή, κατανοητό τρόπο δίνοντας στους χρήστες μια πλήρη, ξεκάθαρη και ακριβή περιγραφή της κατάστασης της επιχείρησης και των αποτελεσμάτων της (η αρχή της αντικειμενικότητας).

Τα στοιχεία του ενεργητικού που καταγράφονται στη λογιστική και τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα και να πιστοποιούνται από έναν εξωτερικό ειδικό (η αρχή της αλήθειας).

Άρθρο 56

Γίνεται μια αντικειμενική εκτίμηση των οικονομικών στοιχείων κατά τη διάρκεια της ερμηνείας των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων (η αρχή της συντηρητικότητας).

Η αρχή της συντηρητικότητας θα πρέπει να τηρείται σε κάθε περίπτωση και ιδιαίτερος:

1. στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις συμπεριλαμβάνονται μόνο τα πραγματοποιηθέντα κέρδη που επαληθεύονται την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού.
2. στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις συμπεριλαμβάνονται οι αναμενόμενοι κίνδυνοι και ζημίες κατά τη διάρκεια του τρέχοντος ή του προηγούμενου οικονομικού έτους, αν αυτοί οι κίνδυνοι ή ζημίες παρατηρούνται μεταξύ της ημερομηνίας κλεισίματος του οικονομικού έτους και την ημερομηνία σύνταξης του ισολογισμού.
3. η μείωση της τιμής λόγω χρήσης ή άλλων κινήτρων συμπεριλαμβάνεται στο αποτέλεσμα είτε το οικονομικό έτος έκλεισε με ζημία, είτε με κέρδη.

Άρθρο 57

Σχετικά με τη σύνταξη των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων κάθε λογιστική χρήση θεωρείται ανεξάρτητη από όποια άλλη λογιστική χρήση που αναφέρεται στη δραστηριότητα της επιχείρησης (αρχή της αυτονομίας των χρήσεων).

Στον ορισμό του αποτελέσματος της λογιστικής χρήσης συμπεριλαμβάνεται και γιατί ετοιμάζονται οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, τα εισοδήματα και οι δαπάνες που ανήκουν σ' αυτή τη χρήση, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ημερομηνία πληρωμής των εισοδημάτων ή των δαπανών (αρχή της απόσυρσης σύμφωνα με τις λογιστικές χρήσεις).

Άρθρο 58

Τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού εκτιμούνται χωριστά (αρχή της μεμονωμένης εκτίμησης).

Ένα στοιχείο του ενεργητικού δεν μπορεί να συμψηφίζεται ένα στοιχείο του παθητικού και ένα στοιχείο εισοδήματος στη κατάσταση αποτελεσμάτων δεν μπορεί να συμψηφίζεται με ένα στοιχείο δαπανών (αρχή του μη συμψηφισμού).

ΚΑΝΟΝΕΣ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ

Άρθρο 59

Τα πάγια αποτιμούνται την ημέρα εισόδου στην ιδιοκτησία της εταιρίας:

1. στο κόστος αγοράς, αν αγοράσθηκαν

2. στο κόστος παραγωγής, αν κατασκευάσθηκαν από την ίδια την εταιρία.

Η αξία των ενσώματων στοιχείων μπορεί να αυξηθεί, μόνο σε περιπτώσεις που υπόκεινται σε αλλαγές που επιμηκύνουν τον χρόνο χρήσης, αυξάνουν τις ικανότητες για εργασία και δημιουργία κέρδους όπως επίσης και όταν επιτρέπεται η επανεκτίμηση τους.

Άρθρο 60

Το κόστος απόκτησης υπολογίζεται με την πρόσθεση στην τιμή αγοράς άλλων έξοδα που σχετίζονται με την τρόπο αγοράς, την εγκατάσταση και τη λειτουργία στο βαθμό που αυτά τα έξοδα σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με το δεδομένο στοιχείο.

Φόροι εκτελωνισμού, άλλοι φόροι και δασμοί που σχετίζονται άμεσα με την αγορά, για τους οποίους είναι υπόχρη η εταιρία, συμπεριλαμβάνονται στο κόστος απόκτησης.

Άρθρο 61

Το κόστος παραγωγής καθορίζεται από την πρόσθεση στο κόστος απόκτησης των πρώτων υλών άλλες άμεσες δαπάνες οι οποίες συμπεριλαμβάνονται στα δεδομένα στοιχεία.

Το κόστος παραγωγής του πάγιου ενεργητικού μπορεί να συμπεριλάβει ένα λογικό μέρος από τις έμμεσες δαπάνες στο βαθμό που ανήκουν στην περίοδο παραγωγής αυτών των στοιχείων.

Επιτρέπεται να προστεθεί ο τόκος των δανείων της χρηματοδότησης της κατασκευής των πάγιων στοιχείων στο βαθμό που αυτός ανήκει στην περίοδο κατασκευής.

Σε αυτήν τη περίπτωση το σύνολο των τόκων συμπεριλαμβάνεται στο κόστος που δηλώνεται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις.

Άρθρο 62

Την ημερομηνία εισόδου τους στην επιχείρηση τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού αποτιμούνται στο κόστος απόκτησης αν αγοράσθηκαν από τρίτους ή στο κόστος παραγωγής αν αγοράσθηκαν από την ίδια την εταιρία. Ο ορισμός του κόστους απόκτησης και του κόστους παραγωγής ισχύει για αυτά τα στοιχεία όπως ορίζεται στην πρώτη παράγραφο του Άρθρο 60 και στην πρώτη και τη δεύτερη παράγραφο του

Άρθρο 61.

Η προσμέτρηση του τόκου για τα δάνεια στο κόστος παραγωγής ενός στοιχείου του κυκλοφορούντος ενεργητικού επιτρέπεται μόνο στις περιπτώσεις που ο κύκλος παραγωγής είναι πάνω από 12 μήνες.

Απαγορεύεται να συμπεριληφθούν τα έξοδα διανομής (πωλήσεις) στις δαπάνες παραγωγής.

Άρθρο 63

Το κόστος απόκτησης ή το κόστος παραγωγής των αντικειμένων της ίδιας κατηγορίας, μετοχές καθώς και άλλα κυκλοφορούντα στοιχεία μπορούν να υπολογισθούν κατά την έξοδό τους με τη μέθοδο αποτίμησης σύμφωνα με την οποία θεωρείται ότι η ποσότητα που αγοράστηκε πρώτη, εξαντλήθηκε και πρώτη (FIFO) ή οποια άλλη μέθοδο που παρέχεται από το λογιστικό σύστημα.

Άρθρο 64

Θα πρέπει να καθορίζεται η μείωση τιμής των ενσώματων στοιχείων του πάγιου ενεργητικού οι δυνατότητες των οποίων φθείρονται από τη χρήση, τις τεχνικές αλλαγές ή άλλες αναμενόμενες αιτίες. Η μείωση υπολογίζεται με βάση ένα πλάνο απόσβεσης, μοιράζοντας το κόστος παραγωγής ή απόκτησης αυτών των στοιχείων σε όλες τις χρήσεις.

Η απόσβεση για μείωση τιμών υπολογίζεται σύμφωνα με τα κριτήρια που έχει ορίσει το Υπουργείο Οικονομικών. Δεν υπολογίζεται η απόσβεση γης (εκτός από την εκμετάλλευση γαιών), δασών, αντικειμένων τέχνης, ημιτελών προϊόντων και εκείνων που έχουν αποσβεσθεί τελείως.

Άρθρο 65

Τα ενσώματα στοιχεία του πάγιου ενεργητικού θα πρέπει να τακτοποιούνται σε ένα λογικό χρονικό διάστημα, το μέγιστο μέχρι 5 χρόνια από την ημερομηνία εισόδου τους στα στοιχεία της εταιρίας.

Αν για ορισμένα στοιχεία αυτών των ενσώματων στοιχείων του ενεργητικού δικαιολογείται μια περίοδος απόσβεσης πέντε χρόνων, αυτές οι περιπτώσεις καλύπτονται από γενικό λογιστικό σύστημα ή εγκρίνονται από το Υπουργείο Οικονομικών.

Εφόσον οι δαπάνες έναρξης και επέκτασης καθώς και οι δαπάνες για εφαρμοσμένη έρευνα και ανάπτυξη δεν έχουν αποσβεστεί πλήρως, η επιχείρηση δεν μπορεί να προχωρήσει σε διανομή του αποτελέσματος αν το ποσό των ελεύθερων

αποθεματικών για αυτό το σκοπό δεν ισούνται τουλάχιστον με το ποσό των αποσβεθέντων δαπανών.

Άρθρο 66

Στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις η αποτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού γίνεται σύμφωνα με την τιμή απόκτησης ή την τιμή κόστους ή μια άλλη αξία καταγραφόμενη στα λογιστικά.

Η αποτίμηση στοιχείων του ενεργητικού στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις σε τιμή υψηλότερη από την τιμή απόκτησης ή την τιμή κόστους δεν επιτρέπεται παρά σε ορισμένες περιπτώσεις που ορίζονται στο Άρθρο 70 του παρόντος νόμου.

Το κόστος απόκτησης και παραγωγής του πάγιου ενεργητικού μειώνεται από το αποσβεσθέν προοδευτικό ποσό αποσβέσεων την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού.

Άρθρο 67

Η αξία των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού μπορεί να είναι αντικείμενο διόρθωσης για να δώσει σε αυτά τα στοιχεία χαμηλότερη αξία ανάλογα με τις συνθήκες της αγοράς την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού ή λόγω δυσμενούς ανάπτυξης οικονομικών παραγόντων εφόσον η μείωση των τιμών συναλλάγματος ή η ανάπτυξη άλλων παραγόντων δεν θα προκύπτει από περιστασιακές και τυχαίες καταστάσεις.

Η αξία του πάγιου ενεργητικού θα πρέπει να υπόκειται σε διόρθωση για να δώσει μια μικρότερη αξία που απορρέει την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού (πραγματική αξία) με την προϋπόθεση ότι η μείωση της αξίας θα συνεχίζεται για πολύ καιρό και δεν σχεδιάζεται να διακοπεί.

Οι διορθώσεις της αξίας, που παρέχονται στην πρώτη και τη δεύτερη παράγραφο αυτού του άρθρου, μεταφέρονται στους λογαριασμούς αποτελεσμάτων και αναφέρονται χωριστά στο παράρτημα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων αν δεν παρουσιάζονται χωριστά στους λογαριασμούς αποτελεσμάτων.

Η εκτίμηση σε χαμηλότερες τιμές, όπως ορίζεται στην πρώτη και την δεύτερη παράγραφο αυτού του άρθρου, δεν μπορεί να καταχωρηθεί όταν δεν υπάρχουν τα κίνητρα που να έχουν υπαγορεύσει τις διορθώσεις.

Άρθρο 68

Τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού υπόκεινται σε μείωση της αξίας τους προκειμένου να τους δοθεί η τιμή αγοράς (πραγματικές τιμές) στο κλείσιμο της

χρήσης ή σε άλλες εξαιρετικές περιπτώσεις περιπτώσεις άλλη κατώτερη αξία η οποία θα πρέπει να τους δοθεί την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού.

Οι δεδομένες συνθήκες που ορίζονται στην τρίτη και την τέταρτη παράγραφο του Άρθρου 67 εφαρμόζονται και για τις διορθώσεις των τιμών του κυκλοφορούντος ενεργητικού.

Άρθρο 69

Τα ίδια κεφάλαια κάποιου, τα ποσά που οφείλονται σε τρίτα μέρη και άλλα τμήματα του παθητικού παρουσιάζονται στον ετήσιο ισολογισμό με την τιμή καταχωρημένη στα λογιστικά (καταχωρημένη αξία).

Αν το ποσό των υποχρεώσεων είναι υψηλότερο από το ποσό των εισπρακτέων, το πληρωτέο ποσό σημειώνεται στον ισολογισμό.

Η διαφορά φαίνεται στο ενεργητικό και θα πρέπει να αποσβεσθεί με λογικά ποσά μέσα στις προθεσμίες τακτοποίησης των υποχρεώσεων.

Άρθρο 70

Μπορούν να εφαρμοσθούν οι παρακάτω διαδικασίες εκτίμησης οι οποίες διαφέρουν από εκείνες που ορίζονται στα Άρθρα 59 έως 69:

- 1) όταν η είσοδος στοιχείου του ενεργητικού δεν προκύπτει από αγορές ούτε παραγωγή από την επιχείρηση
- 2) όταν η επιχείρηση συντάσσει ενοποιημένες ετήσιες οικονομικές καταστάσεις
- 3) όταν το Συμβούλιο των Υπουργών επιτρέπει την επανεκτίμηση του ενεργητικού προκειμένου να ληφθούν υπόψη διαδικασίες πληθωρισμού
- 4) όταν η επιχείρηση αλλάζει μορφή, διαιρείται, συγχωνεύεται, ρευστοποιείται ή πωλείται
- 5) όταν εφαρμογή των κανόνων γενικής αποτίμησης δεν εξασφαλίζουν μια ακριβή εικόνα του ενεργητικού, της οικονομικής κατάστασης και των αποτελεσμάτων της επιχείρησης.

Ιδιαίτεροι κανόνες αποτίμησης παρέχονται στις ρυθμιστικές διατάξεις που εκδίδονται για την επιβολή του παρόντος νόμου ή τις διατάξεις που εγκρίνονται από το Υπουργείο Οικονομικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ, ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Άρθρο 71

Με διατάξεις διαφορετικές από άλλες νομικές ρυθμίσεις, η ευθύνη για την επιβολή του παρόντος νόμου εναπόκειται στον νόμιμο εκπρόσωπο (εκπροσώπους) της επιχείρησης, εταιρίας ή άλλου υποκειμένου. Αν τα βιβλία τηρούνται και οι οικονομικές – λογιστικές πληροφορίες συντάσσονται από τρίτους (νομικά ή φυσικά πρόσωπα), τότε εκείνοι είναι υπεύθυνοι για την παραβίαση των διατάξεων του παρόντος νόμου ως νόμιμοι εκπρόσωποι του υποκειμένου.

Άρθρο 72

Η παραβίαση των διατάξεων του παρόντος νόμου, αν δεν αποτελεί ποινικό αδίκημα, χρεώνεται με πρόστιμο προσωπικού που φτάνει τα 3000 – 5000 λεκ σε κάθε περίπτωση.

Ο παρών νόμος απονέμει δικαιοδοσία για πρόστιμο στους ειδικούς λογιστές του Υπουργείου Οικονομικών, ειδικευμένους στον οικονομικό έλεγχο – ελεγκτικά όργανα σε άλλα υπουργεία και κεντρικά ιδρύματα καθώς και ειδικούς στα ελεγκτικά όργανα της τοπικής κυβέρνησης.

Τα άλλα όργανα ελέγχου του κράτους έχουν την άδεια να παρεμβαίνουν στις οικονομικές λογιστικές πληροφορίες και να επιβάλλουν κυρώσεις σύμφωνα με τους αντίστοιχους νόμους όταν διαπιστώνονται νομικές παραβάσεις.

Έφεση κατά ποινικών αποφάσεων μπορεί να γίνει μέσα σε 10 ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης, ανάλογα με την περίπτωση, στους διευθυντές των ανάλογων διευθύνσεων στα υπουργεία ή άλλα κεντρικά ιδρύματα καθώς και τον διευθυντή του αντίστοιχου ελεγκτικού οργάνου της τοπικής κυβέρνησης, η απόφαση του οποίου είναι τελική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΠΡΟΣΩΡΙΝΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ – ΕΘΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Άρθρο 73

Για να επέλθει η κανονικοποίηση του λογιστικού συστήματος σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου καθώς και για να διασφαλιστεί μια συνεχής μεθοδική καθοδήγηση, το Εθνικό Λογιστικό Συμβούλιο συνέρχεται στο Υπουργείο Οικονομίας αποτελούμενο από όχι περισσότερα από 9 μέλη, επιστήμονες, ειδικούς στα κεντρικά

ιδρύματα και επιχειρήσεις. Αυτό το συμβούλιο διευθύνεται από έναν πρόεδρο που εκλέγεται από τα μέλη μέσω ελεύθερης ψήφου.

Το Εθνικό Λογιστικό Συμβούλιο βοηθάτε στις δραστηριότητές του από μια γραμματεία αποτελούμενη από τρεις υπαλλήλους, διορισμένους από το Υπουργείο Οικονομικών.

Άρθρο 74

Το Εθνικό Λογιστικό Συμβούλιο έχει τις παρακάτω λειτουργίες και αρμοδιότητες:

- 1) συστήνει στον Υπουργό Οικονομικών τις απαραίτητες τροποποιήσεις του παρόντος νόμου.
- 2) επανεξετάζει τις υπάρχουσες λογιστικές δομές και εφαρμόζει καινούριες, και τις υποβάλλει στο Συμβούλιο Υπουργών για έγκριση.
- 3) παρακολουθεί την πρακτική εφαρμογή του λογιστικού συστήματος και παρέχει συστάσεις για τις λύσεις των προβλημάτων που μπορεί να προκύψουν σε αυτόν το τομέα.
- 4) παρέχει προτάσεις για την μεθοδολογική νομική συμβατότητα των λογιστικών συστημάτων και καθεστώτων τα οποία χρειάζονται για την εφαρμογή του παρόντος νόμου.
- 5) παρέχει συστάσεις για την εκπαίδευση των ειδικευμένων λογιστών στις μέσες και ανώτερες σχολές.
- 6) έρχεται σε επαφή με ξένα επαγγελματικά και επιστημονικά όργανα και συμμετέχει στις διεθνείς δραστηριότητες που σχετίζονται με λογιστικά θέματα.

Άρθρο 75

Η σύνταξη, η παρουσίαση ή δημοσίευση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τη δομή και το περιεχόμενο που ορίζεται στο κεφάλαιο ΙΙΙ του παρόντος νόμου θα πρέπει να ξεκινήσει:

1. όχι αργότερα από τη χρήση που ξεκινά την 1η Ιανουαρίου 1994 για επιχειρήσεις, εταιρίες και υποκείμενα που ασκούν δραστηριότητες παραγωγικές, εμπορικές ή παροχή υπηρεσιών.
2. όχι αργότερα από χρήσεις που ξεκινούν την 1η Ιανουαρίου 1995 για όλα τα άλλα υποκείμενα που επηρεάζονται από τον παρόντα νόμο.

Οι ενοποιημένες ετήσιες οικονομικές καταστάσεις θα συγκεντρωθούν, παρουσιασθούν και δημοσιευθούν ξεκινώντας από τη χρήση που ξεκινά την 1η Ιανουαρίου 1995.

Οι υπάρχουσες προθεσμίες στον παρόντα νόμο δεν επηρεάζουν την εφαρμογή άλλων διατάξεων του νόμου και την εφαρμογή του τμήματος για τις παραβιάσεις σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του Άρθρου 72.

Άρθρο 76

Ο νόμος Νο 7425 με ημερομηνία 14.11.1990 «περί Λογιστικής» καθώς και οι όποιες άλλες διατάξεις αντίθετες με τον παρόντα νόμο καταργούνται.

Άρθρο 77

Ο παρών νόμος έρχεται σε ισχύ 15 ημέρες μετά την δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
Τίρανα, 19.01.1993
Νόμος Νο 7661

Εργατικό δίκαιο

Καλό θα ήταν πριν αναφέρουμε κάποια στοιχεία που χαρακτηρίζουν την σημερινή πραγματικότητα, να δούμε περιληπτικά τι αναφέρει η Εργατική νομοθεσία. Ο νόμος που περιλαμβάνει τα κύρια σημεία του Εργατικού δικαίου είναι ο Ν.7961¹ ο οποίος ψηφίστηκε στις 12/7/1995, ο οποίος και αναφέρει τα εξής:

1. Η συμμετοχή εργαζομένου σε ένα νόμιμο συνδικάτο δεν αποτελεί λόγο απομάκρυνσης του από την εργασία του.
2. Σε περίπτωση απόλυσης, αυτή πρέπει να ανακοινώνεται στον εργαζόμενο 20 ημέρες πριν (υπάρχουν και εξαιρέσεις). Εκείνο που είναι υποχρεωτικό για να είναι νόμιμη η απόλυση του εργαζομένου, πρέπει να είναι σωστά τεκμηριωμένη.
3. Η ύπαρξη εργασιακής σχέσης επικυρώνεται με τη σύνταξη και υπογραφή μιας σύμβασης εργασίας, ομαδικής ή ατομικής².
4. Ο χώρος εργασίας πρέπει να είναι κατάλληλα οργανωμένος έτσι ώστε οι εργαζόμενοι να μη διατρέχουν κανένα κίνδυνο.
5. Οι εργαζόμενες που βρίσκονται σε κατάσταση εγκυμοσύνης θα πρέπει να κάνουν διάλειμμα κάθε τρεις ώρες και απαγορεύεται να εργάζονται από τον 6^ο μήνα και μέχρι 48 ημέρες μετά τον τοκετό.
6. Η μεταφορά βάρους πάνω από 55 κιλά για τους εργαζόμενους και 20 κιλά για τις εργαζόμενες πρέπει να γίνεται μόνο με τη βοήθεια μηχανημάτων.
7. Ο χρόνος απασχόλησης ημερησίως ανέρχεται στις 8 ώρες εκτός αν η σύμβαση που έχει υπογραφεί αναφέρει κάτι άλλο, ενώ όταν ο εργαζόμενος είναι ανήλικος³ ο χρόνος ανέρχεται στις 6 ώρες ημερησίως. Σε περίπτωση επιμήκυνσης του ωραρίου δεν πρέπει να ξεπερνάει τις 48 ώρες εβδομαδιαίως.
8. Το διάλειμμα το οποίο επιβάλλει ο νόμος και είναι ωριαίο.

¹ Ο νόμος αυτός έχει Ευρωπαϊκές ρίζες.

² Η ατομική σύμβαση δεν πρέπει να καταπατά την ομαδική.

³ Ανήλικος εργαζόμενος είναι αυτός που βρίσκεται στην ηλικία των 16 έως και των 18 χρονών.

9. Μετά την περάτωση του 8ωρου πρέπει να υπάρχει ένα διάστημα άλλων 8 ωρών για να συνεχιστεί η περάτωση της εργασίας. Ενώ νυχτερινή εργασία θεωρείται αυτή που διαρκεί από τις 22:00 έως και τις 6:00 το πρωί.
10. Οι προσαυξήσεις έχουν ως εξής:

Λόγοι αύξησης μισθού	Ποσοστό προσαύξησης* Β.Μ. ¹
1. Υπερωρίες από τις 19:00 έως και τις 22:00	20%
2. Υπερωρίες από τις 22:00 έως και τις 06:00	50%
3. Επίσημες αργίες	25% ²
4. Επίσημη αργία συν υπερωρία από 19:00-22:00	45% ³
5. Επίσημη αργία συν υπερωρία από 22:00-06:00	75% ⁴

10. Ο εργαζόμενος στην Αλβανία παίρνει 12 μισθούς ετησίως, ενώ η καταβολή του μισθού γίνεται κάθε 15 ημέρες.
11. Η ετήσια άδεια⁵ καθορίζεται από το χρονικό διάστημα εργασίας του εργαζομένου και όπως είναι φυσικό από την σύμβαση εργασίας του.
12. Το ποσό το οποίο δίδεται τόσο από τον εργαζόμενο όσο και από τον εργοδότη για την ασφάλιση του εργαζομένου είναι ευμετάβλητο και αυτό γιατί οι μισθοί και τα ποσοστά⁶ υπολογισμού της ασφάλισης αλλάζουν μέσα σε πολύ μικρό διάστημα.
- Συνοψίζοντας όλα τα παραπάνω και σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία που δόθηκαν στην δημοσιότητα⁷ ο μέσος μισθός ενός δημοσίου υπαλλήλου στην Αλβανία είναι μόλις 20.000 δρχ. τον μήνα ενώ, ενός ιδιωτικού μπορεί να φτάσει τις 45.000 – 60.000 δρχ. Με βάση αυτά τα στοιχεία γίνεται κατανοητό το γεγονός της μεγάλης μετανάστευσης των αλβανών προς τις γειτονικές χώρες και της μειωμένης ανεργίας που υπάρχει στη χώρα. Είναι παρατηρημένο ότι γενικά στα Βαλκάνια εμφανίζονται αυξητικές τάσεις της ανεργίας σε αντίθεση βρίσκεται η ανεργία στην Αλβανία όπου εμφανίζει κάποιες αυξομειώσεις από το 1993 – 1998 για να καταλήξει το 1999 με ποσοστό 15%.

Υπάρχει όμως και η αδήλωτη ανεργία, η οποία δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί από την αλβανική κυβέρνηση και οφείλεται κυρίως στην κρατική διαφθορά, στην εγκληματικότητα και τέλος στην αναγκαστική μετανάστευση των αλβανών πολιτών.

Εκείνο όμως που υποστηρίζει ο Πασκάλ Μίλο, υπουργός εξωτερικών της Αλβανίας σε συνέντευξη του, είναι ότι «στόχος τους είναι τη μείωση της ανεργίας με ταυτόχρονη μείωση του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού». Αυτό πρόκειται να το επιτύχουν «Με την οικονομική ανάπτυξη και τη διαδικασία δημιουργίας θέσεων εργασίας μέσω των επενδύσεων που πρόκειται να γίνουν, έτσι ώστε οι πολίτες να αρχίσουν να σκέπτονται θετικά για να μπορέσουν να ζήσουν μέσα στη χώρα τους.

¹ Βασικός μισθός.

² Μπορεί αντί τις προσαύξησης 25% επί του μισθού να δοθεί η μέρα αυτή στον εργαζόμενο, ως ημέρα άδειας κάποια άλλη στιγμή.

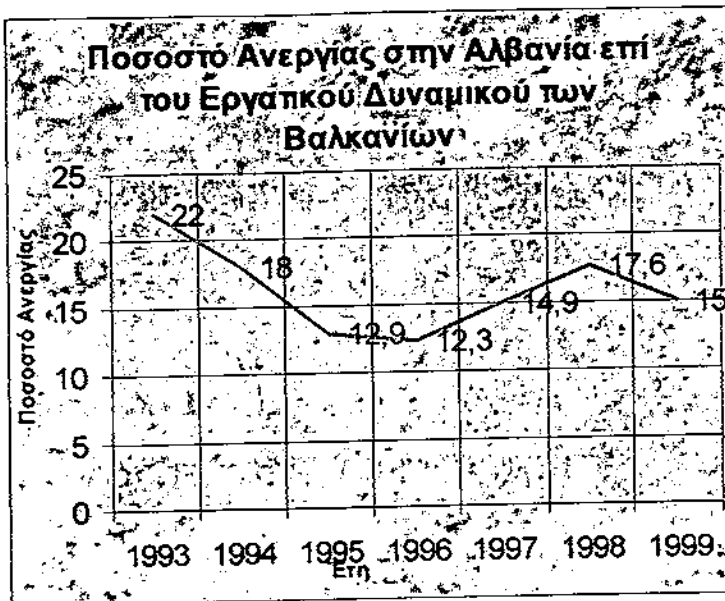
³ 25%+20%.

⁴ 25%+50%.

⁵ Η άδεια δεν μπορεί να ξεπερνά τις 3 εβδομάδες.

⁶ Τα ποσοστά που υπολογίζουν τις εργοδοτικές εισφορές καθορίζονται με υπουργικές αποφάσεις.

⁷ ΤΟ ΒΗΜΑ, 7.11.1999.

Εμπορικό δίκαιο

I. Εταιρείες

Ο νόμος 7638 ο οποίος ψηφίστηκε στις 19/11/1982 αναφέρει τους όρους που καθορίζουν τη μορφή της εταιρείας καθώς και τις σχετικές διαδικασίες για την ίδρυση και την περαιτέρω λειτουργία των εταιρειών αυτών.

Με βάση λοιπόν αυτά τα οποία αναφέρονται υπάρχουν οι εξής εταιρείες:

- Ομόρρυθμος εταιρεία (Ο.Ε.).
- Ετερόρρυθμος εταιρεία (Ε.Ε.)
- Εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (Ε.Π.Ε.)
- Ανώνυμος εταιρεία (Α.Ε.)

Όλες οι παραπάνω εταιρείες έχουν σχεδόν την ίδια νομική διάθρωση γι' αυτό εμείς θα αναφέρουμε παρακάτω μόνο κάποιες από τις διαφορές που επισημάναμε.

Η Ομόρρυθμη εταιρεία όπως και η Ετερόρρυθμη δεν παρουσιάζουν ουσιαστικές διαφορές σε σχέση με τις άλλες χώρες.

Η Εταιρεία περιορισμένης ευθύνης εμφανίζεται και εδώ με μικτή¹ μορφή. Ο νόμος αναφέρει για την Ε.Π.Ε. ότι το ελάχιστο ποσό εταιρικού κεφαλαίου για μια τέτοια εταιρεία είναι 100.000λεκ., περίπου 20.000 δρχ. και το κάθε εταιρικό μερίδιο δεν πρέπει να είναι λιγότερο των 1.000λεκ. (200 δρχ.).

Η μεταβίβαση εταιρικών μεριδίων καθίσταται δυνατή μόνο στην περίπτωση έγκρισής της από τα $\frac{3}{4}$ των μετόχων². Οι εταίροι οι οποίοι κατέχουν το (50%+1%) καθορίζουν το ποιός θα διευθύνει την εταιρεία.

Η Ανώνυμη εταιρεία είναι μια καθαρά κεφαλαιουχική εταιρεία της οποίας το κεφάλαιο πρέπει τουλάχιστον να ανέρχεται τα 2 εκατομμύρια λεκ. (400.000 δρχ.), ενώ

¹ Έχει στοιχεία και προσωπικής αλλά και στοιχεία κεφαλαιουχικής εταιρείας. Επιτρέπεται και η ύπαρξη δηλ. προσωπικής Ε.Π.Ε.

² αυτό γίνεται μόνο στην περίπτωση όπου τα εταιρικά μερίδια μεταβιβάζονται σε τρίτα πρόσωπα. Όταν η μεταβίβαση γίνεται μεταξύ εταίρων τότε δεν υπάρχει καμία τέτοιους είδους διαδικασία.

για όσες έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο¹ απαιτούνται τουλάχιστον 10 εκατομμύρια λεκ. το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων της Α.Ε. είναι η Γενική Συνέλευση, όπως για παράδειγμα η αυξομείωση του μετοχικού κεφαλαίου. Μετά τη Γ.Σ. το όργανο εκείνο το οποίο εκπροσωπεί την εταιρεία είναι το Διοικητικό Συμβούλιο. Το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται τουλάχιστον από 2 άτομα², ενώ ελέγχεται από ένα άλλο ανώτερο όργανο του οποίου τα μέλη ανέρχονται από 3-21³. Τα άτομα που διαρθρώνουν το συμβούλιο που ελέγχει το Δ.Σ. διορίζονται τα 2/3 από τη Γ.Σ. και το υπόλοιπο 1/3 από το εργατικό προσωπικό.

II. Ζώνες ελεύθερου εμπορίου

Ο νόμος 7491 ο οποίος έχει ψηφιστεί από τις 29/4/1991 αναφέρει τον όρο και τη λειτουργία μίας ζώνης ελεύθερου εμπορίου. Αν και ο νόμος αυτός δε διαφέρει σε τίποτα από αυτούς των άλλων χωρών καλό θα ήταν να κάνουμε μία αναφορά στα κύρια σημεία του.

1. Ζώνη ελεύθερου εμπορίου⁴ είναι η άρση των εισαγωγικών δασμών, των ποσοτώσεων των τεχνικών, δημοσιονομικών και όποιων άλλων εμποδίων που περιορίζουν την διακίνηση εμπορευμάτων μεταξύ χωρών που έχουν συναποφασίσει πάνω σ' αυτό το πλαίσιο και μόνον αυτών⁵.

2. Οι αποδέκτες αυτού του νομικού πλαισίου μπορεί να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα εγχώρια ή αλλοδαπά, κρατικά ή ιδιωτικά.

3. Τα αγαθά τα οποία διακινούνται εντός της ζώνης ελεύθερου εμπορίου πρέπει να τηρούν κάποιες προδιαγραφές.

4. Τα παραπάνω αγαθά απαλλάσσονται από φόρο κατανάλωσης και Φ.Π.Α., ενώ υπάρχουν και φοροαπαλλαγές από το φόρο επί των κερδών.

III. Δασμολογικό καθεστώς

Το καθεστώς των δασμών που έχει επιβληθεί από την Αλβανία για τις συναλλαγές της με τρίτες χώρες στηρίζεται στο νόμο 7609 ο οποίος καθιερώθηκε στις 22/9/1992. Οι δασμοί οι οποίοι επιβαρύνουν τα εισαγόμενα προϊόντα κυμαίνονται από το 7% - 40% με το 7% να επιβαρύνει τα προϊόντα πρώτης ανάγκης όπως τρόφιμα, Α' ύλες και αγροτικά μέσα παραγωγής, ενώ τα μεγαλύτερα ποσοστά σε αγαθά πολυτελείας. Οι δασμοί που επιβάλλονται σ' αυτά τα αγαθά πολυτελείας είναι οι εξής:

- Για τα προϊόντα τα οποία είναι μεν πρώτης ανάγκης, αλλά είναι μεταποιημένα π.χ. φρούτα σε κονσέρβα, υφάσματα, ηλεκτρικά είδη οικιακής χρήση κ.τ.λ. υπάγονται στην κατηγορία του 25%.
- Ενώ τα αγαθά πολυτελείας όπως γούνες, κοσμήματα καλλυντικά κ.τ.λ. υπάγονται στο δασμολογικό καθεστώς του 40%.

¹ Το χρηματιστήριο στην Αλβανία ιδρύθηκε το Μάιο του 1996 και από τότε συνεδριάζει στα Τίρανα.

² Σε αυτή την περίπτωση το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας ανέρχεται τουλάχιστον τα 5 εκατομμύρια λεκ..

³ Ο αριθμός των μελών πρέπει να είναι πολλαπλάσιος του 3.

⁴ Βλ. Δημ. Ζαχαριάδη - Σούρα, Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί, σελ. 93.

⁵ Η σύναψη εμπορικών συναλλαγών με μία χώρα πού δεν συμπεριλαμβάνεται μέσα σ' αυτό το πλαίσιο τηρείται το δασμολογικό καθεστώς.

Τραπεζικό σύστημα

Γενικά

Προκειμένου να μπορέσουμε να εξετάσουμε το τραπεζικό σύστημα που αναπτύχθηκε στην Αλβανία, θα πρέπει να αναφέρουμε τις οικονομικές συνθήκες που επικράτησαν στην χώρα από το 1990 και έπειτα.

Κατά την περίοδο 1990-1992 η εθνική παραγωγή είχε σημαντική πτώση, ενώ το 1993 άρχισε βαθμιαία να αυξάνεται η γενική οικονομική της δραστηριότητα. Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε το γεγονός ότι η αλβανική οικονομία στηριζόταν για δεκαετίες στην αυτοκατανάλωση και στην αυτοτροφοδότηση της εσωτερικής αγοράς, έτσι ώστε οι αλβανικές επιχειρήσεις δεν είχαν ιδιαίτερα ανεπτυγμένες συνεργασίες με τις επιχειρήσεις των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Αυτό είχε ως εύλογη συνέπεια το τελευταίο διάστημα να δυσκολεύονται να αυξήσουν τους εμπορικούς εταίρους στο εξωτερικό.

Είναι άξιο λόγου το γεγονός ότι αυξάνεται συνεχώς το ενδιαφέρον των ξένων επιχειρήσεων για επενδύσεις στην Αλβανία στον τομέα του φασον, δεδομένου ότι στη χώρα αυτή υπάρχει το συγκριτικό πλεονέκτημα του πολύ χαμηλού εργατικού κόστους. Οι επιχειρήσεις αυτές είναι συναλλαγματοφόρες και ευνοούν την πραγματοποίηση τραπεζικών εργασιών για δανειοδότηση σε συνάλλαγμα και προμήθειες από εισαγωγές και εξαγωγές.

Για να κατανοήσουμε καλύτερα την αλβανική οικονομία θα πρέπει να κάνουμε μία σύντομη αναφορά στους επιμέρους κλάδους που την απαρτίζουν.

1. Ο Βιομηχανικός τομέας.

Η βιομηχανική παραγωγή (κρατική) εμφάνισε σημαντική πτώση η οποία αποτέλεσε συνέπεια της αποσάθρωσης του κεντρικού σχεδιασμένου συστήματος με τις κρατικές επιχειρήσεις να παρουσιάζουν ελλείψεις σε πρώτες ύλες κτλ. Πολλές βιομηχανίες έκλεισαν οριστικά αφήνοντας υψηλά χρέη. Η τύχη των περισσότερων βιομηχανιών ήταν αργότερα να αγοραστούν σε εξευτελιστικές τιμές από ξένους και ντόπιους. Έτσι λοιπόν την βάση του δευτερογενή τομέα αποτελούν πλέον η βιομηχανία κλωστοϋφαντουργικών και ετοιμών ενδυμάτων, η εξορυκτική και ενεργειακή βιομηχανία. Αυτές είναι και οι επιχειρήσεις με τις οποίες συναλλάσσονται οι λίγες τράπεζες που λειτουργούν στην περιοχή της Αλβανίας.

Εκείνο το οποίο παρατηρείται έντονα τα τελευταία χρόνια είναι μία σοβαρή μετακίνηση από την μεγάλη βιομηχανία προς την μικρή βιοτεχνία - βιομηχανία που συγκεντρώνει το μεγάλο πλεονέκτημα της ευελιξίας.

2. Ο αγροτικός τομέας.

Όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα, η αγροτική οικονομία κατείχε κεντρική θέση μέσα στην εθνική οικονομία. Μέχρι το 1991 ο ρυθμός αύξησης της ήταν περίπου 10% ετησίως κατ' όγκο το ακαθάριστο αγροτικό προϊόν της, σήμερα όμως οι ρυθμοί ανάπτυξης του αγροτικού τομέα έχουν μειωθεί. Εκτός των θετικών επιπτώσεων που είχε για την συνολική προσφορά τροφίμων και αγροτικών πρώτων υλών η άνοδος της αγροτικής οικονομίας δημιουργεί καλύτερες προοπτικές για την άσκηση αγροτικής πίστης.

Η προώθηση των ιδιωτικοποιήσεων στον αγροτικό τομέα (η γη που στο παρελθόν άνηκε στο κράτος διανεμήθηκε με χρηματικό συνήθως αντίτιμο στους αγρότες και τους αστούς) και στη βιομηχανία τροφίμων σε συνδυασμό με την φιλελευθεροποίηση στον τομέα του εμπορίου αγροτικών ειδών διευκολύνει την άσκηση της αγροτικής πίστης. Έτσι μία από τις πρώτες προσπάθειες που κατεβλήθησαν από τις αλβανικές αρχές ήταν να δημιουργήσουν μία νέα τράπεζα με προορισμό την χρηματοδότηση της αγροτικής οικονομίας.

3. Οι τομείς των κατασκευών, των μεταφορών και των υπηρεσιών.

Σημειωτέο ότι η άνοδος που παρουσιάστηκε στους κλάδους των κατασκευών, των μεταφορών και των υπηρεσιών δεν ήταν και τόσο ικανοποιητική και αναμενόμενη.

Όπως λοιπόν μπορεί κανείς να συμπεράνει η οικονομία της Αλβανίας εξελίσσεται με βραδείς ρυθμούς, γεγονός που έχει αρνητικές συνέπειες για την οριακή ροπή προς αποταμίευση και τις τραπεζικές καταθέσεις.

Οι κατά κεφαλήν διαθέσιμες αποταμιεύσεις είναι από τη χαμηλότερη στην Ευρώπη με συνέπεια να παρουσιάζεται μείζον πρόβλημα στην ενίσχυση χορηγήσεων μέσω νέων καταθέσεων.

Το κλείσιμο μεγάλου αριθμού κρατικών επιχειρήσεων είχε ως συνέπεια να μελωθούν αισθητά τα διαθέσιμα εισοδήματα και ο συνολικός τζίρος της οικονομίας. Το γεγονός αυτό ώθησε τα νοικοκυριά να περιορίσουν τη καταναλωτικές δαπάνες μειώνοντας ανάλογα τις διαθέσιμες αποταμιεύσεις τους σε εγχώριο νόμισμα.

Το τραπεζικό σύστημα της Αλβανίας βασίζεται ιδιαίτερα στον τομέα των καταθέσεων σε συνάλλαγμα. Η ύπαρξη μεγάλου αριθμού μεταναστών ή εποχιακά εργαζομένων στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες, δίνει τη δυνατότητα διαμόρφωσης επί ισχυρού ποσοστού καταθέσεων σε συνάλλαγμα, το οποίο από μόλις 2,2% στο σύνολο των καταθέσεων κατά το 1991 εκτινάχθηκε στο 30,3% το 1992 για να εμφανίσει σταθεροποιητικές τάσεις στη συνέχεια στο 31% μέχρι και το 1995 και να αυξηθεί στο 33% το Μάιο του 1996.

Ιδιαίτερα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι αυτά τα κεφάλαια των αλβανών είναι σε **συνάλλαγμα** και θα συνεχίσουν να αποτελούν για αρκετό διάστημα βασική πηγή άντλησης συναλλάγματος απευθείας από το εξωτερικό.

Τα εμβάσματα των αλβανών μεταναστών ενισχύουν την αγορά συναλλάγματος της χώρας ενώ ταυτόχρονα έχουν θετικές επιπτώσεις για τις τράπεζες που ασχολούνται με καταθέσεις σε συνάλλαγμα και μετατροπές νομισμάτων. Ο μεγάλος όγκος καταθέσεων σε συνάλλαγμα αποτελεί σταθεροποιητικό παράγοντα για την οικονομία της χώρας και αυτό διότι :

- I. Το τραπεζικό σύστημα της Αλβανίας διευκολύνεται να συγκεντρώνει συνάλλαγμα και να το χρησιμοποιεί για άλλες συναλλαγματικές ανάγκες. Ενώ ταυτόχρονα ενισχύονται τα διαθέσιμα του τραπεζικού συστήματος με υγιή κεφάλαια τα οποία είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα και μετατρέψιμα σε διάφορα νομίσματα.
- II. Οι καταθέσεις σε συνάλλαγμα ενισχύουν την πρωτογενή αγορά και τις εργασίες συναλλάγματος.
- III. Η συνολική προσφορά χρήματος στη χώρα αυξάνει με την εισροή συναλλάγματος μετατρέψιμου σε καταθέσεις.

Το βασικότερο όμως είναι ότι η εισροή μεταναστευτικών εμβασμάτων **κινητοποιεί τις παραγωγικές δυνάμεις του ιδιωτικού τομέα, μέσω των επενδύσεων σε οικοδομές, στο λιανικό εμπόριο κτλ. με συνέπεια να δημιουργούνται νέα εισοδήματα.**

Αν και οι καταθέσεις αποτελούν όπως προαναφέραμε εξαιρετικά σημαντικό στοιχείο για την ανάπτυξη της οικονομίας εντούτοις εκφράζονται έντονες επιφυλάξεις

για το κατά πόσο ο όγκος των καταθέσεων χρησιμοποιείται προς την σωστή κατεύθυνση για χρηματοδότηση του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα.

Όσον αφορά τη διάθρωση των καταθέσεων πρέπει να αναφέρουμε ότι πολύ σημαντική θέση κατέχουν τα νοικοκυριά τα οποία ελέγχουν το 60% των συνολικών καταθέσεων. Ακολουθούν οι κρατικές επιχειρήσεις με ποσοστό 25% περίπου και τελευταίος ο ιδιωτικός τομέας με ποσοστό περίπου 12% των συνολικών καταθέσεων.

Διάθρωση του τραπεζικού συστήματος στην περιοχή της Αλβανίας

Το τραπεζικό σύστημα έχει την εξής διάθρωση :

- Κεντρική τράπεζα.
- Εμπορικές τράπεζες.
- Κρατικές τράπεζες.
- Ξένες τράπεζες.

Θα αναφερθούμε σε κάθε κατηγορία χωριστά προκειμένου να μπορέσουμε να προσεγγίσουμε το ισχύον τραπεζικό σύστημα της Αλβανίας.

1. **Η κεντρική Τράπεζα της Αλβανίας** έχει την ευθύνη για την άσκηση ελέγχων στις εμπορικές τράπεζες και τα άλλα πιστωτικά ιδρύματα. Ταυτόχρονα με τα διαθέσιμα μέσα επιδιώκει να διαμορφώνει τις κατάλληλες νομισματοπιστωτικές και συναλλαγματικές συνθήκες που θα επιτρέψουν το πέρασμα της κεντρικά σχεδιασμένης οικονομίας στην οικονομία της αγοράς.

Από τον Ιούλιο του 1992 η κεντρική τράπεζα άρχισε να εφαρμόζει ελέγχους και να παρακινεί τις εμπορικές τράπεζες να δανείζουν τις κρατικές ή άλλες επιχειρήσεις με καθαρά εμπορικά κριτήρια, αναλαμβάνοντας οι ίδιες οι τράπεζες τα ρίσκα από την δημιουργία προς αυτές κακών χρεών.

Υπογραμμίζεται ότι η κεντρική τράπεζα μέχρι τον Οκτώβριο του 1995 θέτει στις τράπεζες ανώτατα πιστωτικά όρια τα οποία δεν πρέπει να ξεπεραστούν.

Σκοπός αυτής της πολιτικής είναι να αποφευχθεί η ταχεία χρηματοδότηση της οικονομίας και να προκληθούν νέες πληθωριστικές πιέσεις.

Μια από τις θετικές πολιτικές που ακολούθησε η κεντρική τράπεζα της Αλβανίας είναι ο καθορισμός κατώτατων επιτοκίων για τις καταθέσεις, δημιουργώντας έτσι τις

προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση των επιτοκίων των καταθέσεων σε κάποια επιθυμητά επίπεδα.

Ο καθορισμός μίας βάσης των επιτοκίων για τις καταθέσεις διευκολύνει πολύ τη διαμόρφωση της πολιτικής εκείνης, η οποία θα μπορέσει να διαμορφώσει σε ορισμένα επιθυμητά επίπεδα τα δανειοδοτικά επιτόκια.

2. Η αύξηση των καταθέσεων και η ίδρυση και λειτουργία ανεξάρτητων **εμπορικών τραπεζών** (κρατικών μεικτών, ιδιωτικών, ξένων) συμβάλλει στην ίδρυση της διατραπεζικής αγοράς, μέσω της οποίας η κεντρική τράπεζα μπορεί να παίζει ενεργό ρόλο.

Η έντονη συγκεντροποίηση που υπάρχει στο αλβανικό σύστημα ευνοεί τη συνεργασία μεταξύ κεντρικής τράπεζας και κρατικών τραπεζών, ενώ οι ξένες τράπεζες παίζουν ακόμη έναν εξαιρετικά περιορισμένο ρόλο στις χορηγήσεις και καταθέσεις.

3. Οι **κρατικές τράπεζες** διακρίνονται στις :

❖ Η **Εθνική Εμπορική Τράπεζα** της Αλβανίας (NCBA) η μεγαλύτερη εμπορική και υπό κρατικό έλεγχο τράπεζα τη χώρας, έχει ως καίριο στόχο την ανάπτυξη εργασιών στο εμπορικό και βιομηχανικό τομέα. Η τράπεζα αυτή έχει επιλεχθεί να συμβάλλει στην ορθολογική κατανομή των διαθέσιμων κεφαλαίων για την χρηματοδότηση με βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα κεφάλαια των επιχειρήσεων της χώρας.

❖ Η **Τράπεζα Αποταμιεύσεων** της Αλβανίας (SBA) στοχεύει στην συγκέντρωση των αποταμιεύσεων των νοικοκυριών και στην ορθολογική διαχείρισή τους.

Στην ανεπίσημη αγορά λειτουργούν εταιρίες συγκέντρωσης αποταμιεύσεων με κεφάλαια που φθάνουν και ξεπερνούν αυτά της υπό κρατικό έλεγχο τραπεζικό αποταμιεύσεων.

❖ Η **Τράπεζα Αγροτικής Ανάπτυξης** (RBAD) έχει αναλάβει να ανάπτυξη την αγροτική πίστη και να διοχετεύει κεφάλαια προς τα αγροτικά νοικοκυριά τα οποία διαθέτουν την δική τους καλλιεργήσιμη γη πλέον.

Επειδή η αγροτική οικονομία κατείχε ένα μεγάλο μέρος της εθνικής (οικονομίας) η συγκεκριμένη τράπεζα χρειαζόταν να εξειδικεύει και να ασκεί πολιτική που θα επιτρέπουν αφενός τη συνεχή βελτίωση των οικονομικών αποδόσεων των αγροτικών νοικοκυριών και αφετέρου να εξασφαλίζει την ομαλή αποπληρωμή των χορηγούμενων καλλιεργητικών και λοιπών δανείων.

Όσον αφορά τις εμπορικές τράπεζες θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ο αριθμός τους παραμένει περιορισμένος. Για το μικρό μέγεθος της ντόπιας αγοράς, κρίνεται καλύτερο για μια μεταβατική περίοδο να εξακολουθήσουν να είναι λίγες οι τράπεζες με την προϋπόθεση ότι θα εκσυγχρονιστούν και θα συμβάλλουν στην οικονομική και πιστωτική πρόοδο.

Εκείνο το οποίο πρωτεύει αυτή τη στιγμή είναι και οι λίγες αυτές εμπορικές τράπεζες να μπορέσουν να αποκτήσουν όλη εκείνη την τεχνογνωσία που θα τους δώσει τη δυνατότητα να απορροφήσουν την διαθέσιμη αποταμίευση και να εκτελούν σύγχρονες τραπεζικές εργασίες μέσα σε ένα σταθερό οικονομικό και νομισματικό περιβάλλον.

Ακόμη και σήμερα είναι κυρίαρχη η παρουσία του κράτους στις περισσότερες από αυτές τις τράπεζες ενώ οι υπόλοιπες μέχρι και τα μέσα του 1996 ήταν ξένες ή μεικτές με συμμετοχή αλβανικών κεφαλαίων. Είναι ιδιαίτερα αρνητικό το γεγονός ότι οι λίγες εμπορικές τράπεζες που λειτουργούν στην περιοχή της Αλβανίας δεν διαθέτουν την απαραίτητη αυτονομία που θα του επέτρεπε να χορηγούν δάνεια στο δημόσιο ή σε κρατικές επιχειρήσεις με καθαρά ιδιωτικά οικονομικά τραπεζικά κριτήρια.

4. Σχετικά με τις **Ξένες Τράπεζες** που λειτουργούν στην Αλβανία πρέπει να αναφέρουμε ότι ο αριθμός τους ήταν περιορισμένος μέχρι το 1997 και αναπτύσσονταν με πολύ προσεκτικές κινήσεις σε μία αρκετά δύσκολη αγορά. Θα

πρέπει να σημειώσουμε ότι για την τραπεζική αγορά της Αλβανίας έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον τόσο οι Ιταλοί όσο και οι Έλληνες τραπεζίτες, καθώς και τράπεζες από τις Ισλαμικές χώρες.

Η ίδρυση Ελληνικών Τραπεζών στην περιοχή της Αλβανίας ήταν επιβεβλημένη εφόσον παρά το μικρό μέγεθος της αγοράς αυτή έχει μεγάλες σχέσεις με την ελληνική αγορά. Οι λόγοι που οδήγησαν τις ελληνικές τράπεζες να πάρουν μια τέτοια απόφαση επένδυσης είναι οι παρακάτω:

- 1) Ένα μεγάλο ποσοστό Αλβανών μεταναστών εργάζεται στην Ελλάδα μόνιμα ή εποχιακά και αποστέλλει σημαντικό ποσό εμβασμάτων στη χώρα προέλευσης τους.
- 2) Η Ελλάδα αποτελεί ένα από τις σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους της Αλβανίας.
- 3) Στην αλβανική αγορά λειτουργούν πολλές ελληνικές επιχειρήσεις οι οποίες βρίσκονται κυρίως στις νότιες περιοχές της χώρας. Οι περισσότερες από αυτές τις επιχειρήσεις είναι μικρού μεγέθους και εκτελούν εργασίες που κατατάσσονται κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών και των μεταποιήσεων.

Η επίσημη αγορά χρήματος έχει το μεγάλο πλεονέκτημα της παροχής εγγυήσης στους αποταμιευτές για τις καταθέσεις που έχουν στις τράπεζες. Εντούτοις ένας αρκετά σημαντικός όγκος κεφαλαίων μέχρι τις αρχές του 1997 διακινήθηκε εκτός του επίσημου τραπεζικού συστήματος (**παρατράπεζες – πυραμίδες**) οι οποίες εξασφάλιζαν πολύ υψηλά επιτόκια σε εκείνους όπου εμπιστευόνταν τα χρήματά τους σε ημιεπίσημα λειτουργικά πιστωτικά ιδρύματα για να αναδανείσουν σε τρίτους με πολύ υψηλά επιτόκια. Έτσι όμως μέσα στην πιστωτική οικονομία λειτουργούσαν δύο παράλληλες αγορές με μέσα επιτόκια που διέφεραν πολύ μεταξύ τους.

Προβλήματα του Αλβανικού τραπεζικού συστήματος (παρατράπεζες)

Το τραπεζικό σύστημα της Αλβανίας έχοντας την δομή που αναφέραμε έχει να αντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα το οποίο πιθανότατα ξεκίνησε από την απουσία του έντονου ανταγωνισμού στην επίσημη τραπεζική αγορά. Εντούτοις η πράξη έχει να δείξει ότι η τραπεζική αγορά ήταν σε μία μόνιμη αντιπαράθεση με την ανεπίσημη αγορά (παρατράπεζες), η οποία κάλυπτε μεγάλες ανάγκες όπως τοποθέτησης χρημάτων για επενδύσεις και χορηγήσεων.

Όταν αναφερόμαστε στην ανεπίσημη τραπεζική αγορά, ή αλλιώς ανεπίσημα πιστωτικά ιδρύματα, εννοούμε συνήθως τις παρατράπεζες που αναπτύχθηκαν στην Αλβανία. Τα ανεπίσημα αυτά πιστωτικά ιδρύματα γεννήθηκαν κάτω από συγκεκριμένες οικονομικές δυσχέρειες που κυρίως προέρχονται από την ίδρυση και λειτουργία μικρών ιδιωτικών επιχειρήσεων και την ανάγκη χρηματοδότησης κεφαλαίων κίνησης. Οι τράπεζες όμως που λειτουργούσαν με νόμιμο τρόπο δεν μπορούσαν να ικανοποιήσουν πλήρως τις μεγάλες ανάγκες των ιδιωτικών επιχειρήσεων και των νοικοκυριών για κεφάλαια που ήθελαν να τα χρησιμοποιήσουν είτε για παραγωγικές διαδικασίες είτε για οποιεσδήποτε άλλες δραστηριότητες.

Οι εμπορικές τράπεζες από την άλλη ήταν αναγκασμένες να χορηγούν δάνεια σε επιχειρήσεις βάση κάποιων προϋποθέσεων¹ που έπρεπε να πληρούν. Εάν οι επιχειρήσεις δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις τότε η τράπεζα υποχρεωνόταν είτε να μην παράσχει στις επιχειρήσεις τα δάνεια, είτε όσες τελικά κατάφεραν να

¹ Επαρκή περιουσιακά στοιχεία και απαιτήσεις οι οποίες θα ήταν ρευστοποιήσιμες.

χρηματοδοτηθούν το δάνειο να ήταν βεβαρημένο με ένα ανάρμοστο¹ επιτόκιο για τα τότε δεδομένα. Η θέση αυτή της επίσημης τραπεζικής αγοράς είχε και τη λογική της εξήγηση «Δεν ήταν φρόνιμο από τη μία να χορηγούνται δάνεια σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δεν έχουν επαρκή πάγια στοιχεία και το οικονομικό τους μέλλον ήταν αβέβαιο και από την άλλη να υπάρχει το πρόβλημα στις συναλλαγές με μετρητά. Αρκεί βέβαια να σημειωθεί ότι το τελευταίο εξάμηνο του 1994 άρχισαν να χρησιμοποιούνται οι επιταγές και η τράπεζα Αποταμιεύσεων άρχισε να χορηγεί μπλοκ επιταγών. Είναι λοιπόν φανερό ότι υπήρχε πρόβλημα στην κυκλοφορία των χρηματικών διαθεσίμων (εφόσον αυτά δεν ήταν επαρκή²).

Έτσι λοιπόν η ανεπίσημη αγορά κατάφερε να παρέχει τις χορηγήσεις των δανείων που οι επίσημες τράπεζες δεν μπορούσαν και με ακόμα υψηλότερα επιτόκια δανειοδότησεως. Η δανειοδότηση όμως της παράλληλης αγοράς συνέφερε τους ιδιώτες σε τέτοιο σημείο ώστε, ακόμη και στην περίπτωση που εγκρινόταν από την επίσημη τραπεζική αγορά η χορήγηση δανείου σε κάποια νεοϊδρυθείσα τράπεζα, οι επιχειρηματίες προτιμούσαν να δανειοδοτηθούν από την ανεπίσημη αγορά. Και αυτό γιατί κατά την πορεία εμφανιζόταν ένα άλλο πρόβλημα που πρακτικά έπρεπε να αντιμετωπιστεί. Αυτό το πρόβλημα ήταν ο χρόνος (η καθυστέρηση) που απαιτούνταν για να μπορέσει τελικά ο ιδιώτης δανειολήπτης να πάρει το δάνειο δεδομένου ότι η έλλειψη εμπειριών των εργαζομένων στις τράπεζες, καθώς και η ανάγκη εξασφάλισης εγγυήσεων από την πλευρά της επιχείρησης προς την τράπεζα, καθιστούσαν τη όλη διαδικασία εξαιρετικά χρονοβόρα. Κάτι τέτοιο όπως είναι κατανοητό δεν εξυπηρετούσε καθόλου έναν επιχειρηματία που ενδιαφέρεται να ανοίξει μία επιχείρηση.

Εύλογη θα ήταν η ερώτηση που προκύπτει από τα παραπάνω : « Πώς είναι δυνατό να κυκλοφορεί τόσο μεγάλος όγκος διαθέσιμου χρήματος στην ανεπίσημη αγορά ενώ η επίσημη τραπεζική αγορά να στερείται κυκλοφορούντος ενεργητικού και να δυσκολεύεται να χορηγεί δάνεια - χορηγήσεις; »

Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα είναι πάρα πολύ απλή αρκεί να αναλύσουμε τα παραπάνω δεδομένα. Μην ξεχνάμε λοιπόν ότι η άνθιση των παρατραπεζών ήταν όταν επήλθε η ταυτόχρονη άνθιση της εξωτερικής μετανάστευσης. Μέχρι εκείνη την εποχή το κάθε ένα νοικοκυριό αποζητούσε χρήματα έτσι ώστε να μπορέσει να ζήσει και σε τελική ανάλυση να δημιουργήσει κάτι δικό του (πχ. αγοράζοντας γη). Η μόνη εμφανής και άμεση λύση ήταν ο δανεισμός μέσω των παρατραπεζών. Αργότερα κατά τη διάρκεια της μεγάλης μετανάστευσης άρχισε η αποπληρωμή των δανείων και η εναπόθεση χρημάτων σε μορφή επένδυσης στις ίδιες τράπεζες (παρατράπεζες). Έτσι λοιπόν το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων³ διακινούνταν μέσω της ανεπίσημης αγοράς μιας και η ευκολία μετατροπής ξένου συναλλάγματος σε εγχώριο νόμισμα ήταν πάρα πολύ εύκολη. Ενώ σύμφωνα με μαρτυρία του φοιτητή Γκαλμεντ Καπλάνι «το 70% με 80% όσων κατέθεσαν τα χρήματά τους στις παρατράπεζες είναι μετανάστες που έστειλαν τις οικονομίες τους στις οικογένειές τους». Ένα μέρος των παραπάνω κεφαλαίων χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να στηριχθεί η λειτουργία κάποιων μικροεπιχειρήσεων, οι οποίες όμως όσο αναπτύσσονταν είναι λογικό να είχαν μεγαλύτερη ανάγκη από κεφάλαια προερχόμενα είτε από την επίσημη είτε από την ανεπίσημη πιστωτική αγορά.

Μία άλλη σημαντική πηγή εισροής κεφαλαίων στην ανεπίσημη αγορά προήλθε από το λαθρεμπόριο το οποίο αναπτύχθηκε 'επικίνδυνα' από το embargo στην Γιουγκοσλαβία και από τις μεγάλες ελλείψεις που προέκυψαν στις χώρες αυτές που

¹ Το επιτόκιο ήταν πολύ υψηλό για να μπορέσει η επιχείρηση το αποπληρώσει το δάνειο και τον τόκο.

² Τα χρήματα δεν κυκλοφορούσαν στις τράπεζες αλλά χέρι με χέρι.

³ Εμβάσματα που προέρχονταν από τους Αλβανούς μετανάστες.

δημιουργήθηκαν μέσα από τη διάλυση αυτής «της άλλοτε ενιαίας χώρας 'Γιουγκοσλαβίας'»

Η ανεπίσημη αγορά έχει ακόμη το προνόμιο να περιορίζει και όλες εκείνες τις δαπάνες που προέρχονται από φόρους σε νόμιμα διακινούμενα εμπορεύματα, προμήθειες κτλ.. Αυτό είχε ως φυσικό επακόλουθο να μπορεί να εξασφαλίζει κεφάλαια για χρηματοδότηση του λαθρεμπορίου και άλλες παράνομες δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος). Η τοποθέτηση χρημάτων στην ανεπίσημη αγορά αποτελούσε μεγάλο ρίσκο (όπως τελικά απεδείχθη) και γι' αυτό το λόγο τα επιτόκια ήταν ιδιαίτερα υψηλά όπως και τα επιτόκια δανεισμού από αυτά των επίσημων τραπεζών.

Έτσι λοιπόν όπως είχε διαμορφωθεί η κατάσταση τα χαμηλά επιτόκια της επίσημης αγοράς ευνοούν την άντληση δανείων από αυτήν και την κατάθεσή τους στην παράλληλη αγορά.

Τα επιτόκια που έδιναν οι διάφορες παρατράπεζες – άλλες εμφανίζονταν ως φιλανθρωπικά ιδρύματα όπως η Xheferri (Τζαφέρι) και η Populli (Πόπουλι) και άλλες ως επενδυτικές εταιρίες όπως η Vefa και η Kamberi – δεν ήταν σταθερά αλλά άλλαζαν ανάλογα με την πολιτική κατάσταση. Οι εταιρίες των πυραμίδων 'ονείρων', οι οποίες επένδυαν σε γη, σε ξενοδοχεία, σε ποδοσφαιρικές ομάδες και αλλού ξεκίνησαν να δίνουν αποδόσεις 6% – 8% το μήνα για να φθάσουν τον Νοέμβριο του 1997, λίγο μετά τον ερχομό του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στα Τίρανα, να δίνουν και 20% και 30% το μήνα.

Η κατακόρυφη αυτή άνοδος των αποδόσεων ήταν η απαίτηση των πυραμίδων στην έκκληση των στελεχών του διεθνούς οργανισμού να μην τοποθετούν τις οικονομίες τους οι πολίτες στις παρατράπεζες. Όμως λόγω των ιδιαίτερα δύσκολων οικονομικών συνθηκών που επικρατούσαν τότε ήταν δύσκολο να εισακουστούν αυτές οι εκκλήσεις από τους υπονήπιους επενδυτές.

Η ανεπίσημη πιστωτική αγορά παρουσίασε τόσο μεγάλη ανάπτυξη ώστε να καταφέρει να γίνει και ανεπίσημη χρηματιστηριακή αγορά αφού μέσω αυτής διανεμήθηκε σημαντικός όγκος των κουπονιών¹, που διανεμήθηκε σε 1 εκατομμύριο Αλβανούς πολίτες. Μέσω αυτής της αγοράς ήταν δυνατή η αγορά 'η άντληση' κεφαλαίων για αγορές μεγάλων πακέτων κουπονιών ιδιωτικοποίησης, ενώ παράλληλα μέσω αυτής έγιναν και τεράστιες ρευστοποιήσεις κουπονιών έναντι μετρητών αλλά σε πολύ χαμηλές τιμές.

Για παράδειγμα² ο πρώην υπαξιωματικός του αλβανικού στρατού Βεχτι Αλημούτσα, το αφεντικό της μυστηριώδους επενδυτικής εταιρίας Vefa δεν είχε καταφέρει μόνο να ξεγελάσει τους αδαείς συμπατριώτες του βάζοντας το χέρι βαθιά στην τσέπη και στο πορτοφόλι τους, αλλά είχε πετύχει να εμφανίζεται ως υπολογίσιμος ξένος επενδυτής σε κύκλους της χρηματιστηριακής αγοράς της Σοφοκλέους.

Ο Βεχτι Αλημούτσα³ αξιοποιώντας τις πολλαπλές διασυνδέσεις του διέθετε στο χώρο της παραοικονομίας εντός και εκτός συνόρων έβαλε ως στόχο να ξεπλύνει ένα μέρος των κεφαλαίων που είχαν συγκεντρωθεί από παράνομες δραστηριότητες όπως λαθρεμπόριο όπλων, ναρκωτικών, καυσίμων, τσιγάρων, στο ελληνικό χρηματιστήριο και αλλού. Οι τοποθετήσεις που γίνονταν σύμφωνα με διασταυρωμένες πηγές στα Τίρανα και Αθήνα αφορούσαν την αγορά ομολόγων αλλά και μετοχών.

Το αφεντικό της Vefa – ο πλήρης τίτλος της οποίας στα ελληνικά σημαίνει "Οικονομικές Δραστηριότητες Ενόπλων Δυνάμεων" – είχε καταφέρει με τις ενέργειές

¹ Ιδιοκτησιακοί τίτλοι.

² ΤΟ ΒΗΜΑ, 23.2.1997 Τα «πλυντήρια» της αλβανικής «πυραμίδας»

³ Σύμφωνα με δημοσίευμα στην ΕΞΠΡΕΣ 12.12.1999 αναμένεται δίκη για τους δύο βασικούς επιχειρηματίες παρατραπεζών ο Βέχμπι Αλημούτσα και ο -Σεμίσιε Κάντρια παρόλα αυτά το δικαστήριο απέσυρε την αστυνομική φύλαξη του πρώτου λόγω περάτωσης της προφυλακιστικής του.

του στον ελληνικό χώρο να αναδειχθεί εθνικός επενδυτής, ευεργέτης. Η κίνηση αυτή των επενδυτικών σχημάτων και των παρατραπεζών που αποτελούσαν τους ισχυρούς κρίκους στην αλυσίδα των πυραμίδων.

Η Vefa σε αντίθεση με τις άλλες παρατράπεζες δεν συσσώρευε χρήματα μόνο από τα εμβάσματα των μεταναστών οι οποίοι δούλευαν στο εξωτερικό. Η γιγάντωσή της οφειλόταν κυρίως στα κεφάλαια που κατέφταναν από τους Κοσοβάρους και Αλβανούς που ζούσαν κυρίως στο Κοσσυφοπέδιο και ασχολούνται με εμπορία όπλων και ναρκωτικών.

Οι ηγέτες των δύο “φιλανθρωπικών ιδρυμάτων” της Πόπουλι και της Τζαφέρι αλλά και των άλλων πυραμίδων ή εταιριών που βύθισαν στην απόγνωση εκατοντάδες χιλιάδες Αλβανούς που έχασαν τις οικονομίες τους, είχαν αναπτύξει ένα εκτεταμένο δίκτυο συνεργατών στις πρωτεύουσες των ακριτικών νομιών της Ηπείρου και της Μακεδονίας μέσω των οποίων έκαναν τις συναλλαγές τους προς την Ελλάδα.

Οι συνεργάτες τους άτομα γνωστά στο χώρο της νυχτερινής διασκέδασης και του ποδοσφαίρου αλλά και με εμπλοκή σε υποθέσεις τοκογλυφίας είχαν αναλάβει διπλό παιχνίδι. Από την μία διαμεσολαβούσαν και συγκέντρωναν με την άνεση που τους εξασφάλιζαν τα τοκογλυφικά επιτόκια, κεφάλαια εκατοντάδων εκατομμυρίων, τα οποία μετέφεραν στα ταμεία των παρατραπεζών, ενώ από την άλλη είχαν κυρίαρχο ρόλο στο “ξέπλυμα” των χρημάτων των παρατραπεζών στην Ελλάδα μέσω των διασυνδέσεων που είχαν με επαρχιακούς συμβούλους χρηματιστηριακών επενδύσεων αλλά και με άλλες μικρές χρηματιστηριακές εταιρίες της Σοφοκλέους.

Σήμερα σύμφωνα με πρόσφατο δημοσίευμα¹ ο αντιεισαγγελέας Εφετών Π. Νικολούδης, επικεφαλής της ειδικής επιτροπής «πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων», ανέφερε ότι “Είναι αληθές και ακριβές πως χρήματα των αλβανικών πυραμίδων ξεπλύθηκαν στην Ελλάδα”. Ενώ σύμφωνα με στοιχεία τα οποία κατέθεσε στην κοινή συνεδρίαση της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής 373 περιπτώσεις ύποπτων συναλλαγών². Οι 299 προέρχονται κυρίως από ιδιωτικές τράπεζες³ όπου οι 7 από αυτές αφορούσαν ξέπλυμα χρήματος από ναρκωτικά και άλλες 4 αφορούσαν εμπορία όπλων. Όσον αφορά τη ελληνική χρηματιστηριακή αγορά έχουν γίνει 4 καταγγελίες που όμως δεν αφορούν πόσο πάνω από 1 δις. δρχ.

Σύμφωνα με πληροφορίες από άτομα τα οποία γνώριζαν το ιδίομορφο διασυννοριακό εμπόριο υποστηρίζουν ότι η μεταφορά του μαύρου χρήματος από Αλβανία – Ελλάδα γινόταν χέρι με χέρι μέσα σε σακούλες σκουπιδιών ή μέσα σε βαλίτσες, με ιδιωτικά αυτοκίνητα, νταλίκες ή ταχύπλοα σκάφη.

Με την κατάρρευση του συστήματος των πυραμίδων τους πρώτους μήνες του 1997 το αφεντικό της Vefa Holdings με δήλωση που καλούσε και εξαπατημένους συμπατριώτες του να ξεχάσουν τους τόκους και να περιμένουν υπομονετικά να αποδώσουν οι μακροπρόθεσμες επενδύσεις της εταιρίας. Ο Βέχτι Αλιμούτσα δέχθηκε να κάνει μία μικρή παραχώρηση μόνο για τους μικρούς καταθέτες να πάρουν τα χρήματά τους μόνο όσοι είχαν καταθέσει ποσά κάτω των 5.000\$ (δηλαδή 1.300.000 δρχ. περίπου). Αυτό σημαίνει ότι οι περισσότεροι καταθέτες δε θα πάρουν τα χρήματά τους ποτέ.

Στο καθαρά ανθρωπιστικό επίπεδο η πρόταση για δημιουργία Διεθνούς Ταμείου⁴ για την αποζημίωση των θυμάτων της πυραμίδας στην Αλβανία ή και αλλού είναι βέβαια ευπρόσδεκτη αν και φαίνεται ελάχιστα ρεαλιστική.

¹ ΕΞΙΠΡΕΣ, 3.12.1999.

² Οι πληροφορίες αυτές προέρχονταν κυρίως από τράπεζες, ανταλλακτήρια συναλλάγματος και το ΣΔΟΕ.

³ Μία από αυτές τις τράπεζες είχε 110 περιπτώσεις ύποπτων συναλλαγών.

⁴ ΤΟ ΒΗΜΑ, 13.4.1997.

Είναι όμως δυνατόν να διερωτηθεί κανείς γιατί μετά από όλες αυτές τις άπειρες κατηγορίες “θυμάτων” της χρηματιστηριακής κομπίνας, σε παγκόσμια κλίμακα, επιλέγεται να συζητιέται *το ενδεχόμενο* της αποζημίωσης τους και όχι *το δικαίωμα* που έχουν για να εισπράξουν την αποζημίωση αυτή. Οι απαντήσεις που μπορούν να δοθούν στο παραπάνω ερώτημα είναι σύνθετες και όλες έχουν σχέση μεταξύ τους στο εξής σημείο. Υπάρχει μεγάλος φόβος από όλες τις χώρες πως η φιλανθρωπία που ενδεχομένως να είναι διατεθειμένες να παρέχουν λειτουργήσει ως ντόμινο. Δηλαδή φοβούνται μήπως η πολιτική και κοινωνική κατάρρευση της Αλβανίας σηματοδοτήσει την αρχή της κατάρρευσης των χωρών όπου μεταβαίνουν προς το φιλελεύθερο μέλλον τους.

Αυτός είναι ίσως και ο λόγος για τον οποίο η κατάρρευση των πυραμίδων απειλεί να έχει συνέπειες ακόμα και σήμερα που ξεπερνούν κατά πολύ την δυσανασχέτηση των θυμάτων. Δεν είναι τυχαίο ότι ακόμα και σήμερα ότι η εμπιστοσύνη στο όλο σύστημα της Αλβανία (τραπεζικό) έχει κλονιστεί στα μάτια του λαού της και αυτό γιατί φοβάται οτιδήποτε δεν του είναι γνωστό και έχει σχέση με τράπεζες¹. Παρόλα αυτά αξίζει να σημειωθεί ότι όταν άρχισε ο προεκλογικός αγώνας μία από της αφίσες του δημοκρατικού κόμματος έδειχνε μία εικόνα μελλοντικής ευτυχίας που θα πρόσφεραν οι παρατράπεζες : μία μεζονέτα με κήπο, μία Mercedes 230 και μία ευτυχισμένη νεαρή μητέρα που κρατά το όμορφο μωρό της. Σε αυτή την εικόνα δεν είχαν θέση η κατεστραμμένη οικονομία, το 1/3 του αγροτικού δυναμικού που αναγκάστηκε να μεταναστεύσει, η ολοκληρωτική ανεργία των νέων ανθρώπων και άλλα. Και έτσι οι εκπρόσωποι των πυραμίδων ζήτησαν από τον λαό να υποστηρίξει τον καπιταλισμό γιατί αυτός θα ήταν ωφέλιμος και προσοδοφόρος, ο λαός τους άκουσε. Με αυτό ήταν σίγουροι ότι από τη μία οι πυραμίδες θα γλίτωναν (εν μέρη) από την οργή του λαού και από την άλλη θα βρισκόταν εκτεθειμένος ο καπιταλισμός και οι υποστηρικτές του. Όπως και έγινε.

Οι επενδύσεις των ελληνικών τραπεζών σήμερα στην Αλβανία

Όπως αναφέρουν τραπεζίτες παρά τα προβλήματα της αλβανικής χώρας και την γενικότερη ρευστότητα που εμφανίζει το σύνολο της βαλκανικής αγοράς «το έδαφος» είναι πρόσφορο για την ανάπτυξη όλων των τραπεζικών δραστηριοτήτων.

Η πρώτη παρουσία ελληνικής τράπεζας στα Βαλκάνια είναι αυτή της Χiosbank η οποία έλαβε άδεια για την λειτουργία υποκαταστήματος στη Σόφια το 1993 και ξεκίνησε τις εργασίες της το 1994. Σύμφωνα με δημοσίευμα ο κ. Χρήστος Καστανής, περιφερειακός διευθυντής των Βαλκανίων της Εθνικής τράπεζας δήλωσε ότι «στις χώρες των Βαλκανίων το σύστημα πληρωμών έκανε τα πρώτα του βήματα όταν ακόμα δεν υπήρχε καν το νομικό πλαίσιο για τη λειτουργία των τραπεζών εφόσον υπήρχαν ακόμα άγνωστοι θεσμοί όπως η υποθήκη, η ενεχυρίαση, η εγγύηση δηλαδή εκχώρηση απαιτήσεων. Άρα ήταν αδύνατη τότε στην ουσία η χορήγηση.

Από τότε όμως μέχρι σήμερα τα πράγματα έχουν διαφοροποιηθεί αρκετά. Δυναμική η διείσδυση στο αλβανικό έδαφος πραγματοποιεί η **Alfa Τράπεζα Πίστωσης** διαμέσου των πέντε υποκαταστημάτων της που αναμένεται να λειτουργήσουν μέχρι τα τέλη του 2000. Το πρώτο κατάστημα λειτουργεί ήδη στα Τίρανα ενώ τα υπόλοιπα θα λειτουργήσουν στο Ελμπασάν, το Μπεράτι, το Αργυρόκαστρο και το Δυρράχιο. Τις εργασίες όπου διεξάγει το κατάστημα αυτό είναι :

¹ Βλέπε κυκλοφορία επιταγών.

- i. Καταθέσεις πάσης φύσεως τόσο από ιδιώτες και από επιχειρήσεις.
- ii. Χορηγεί δάνεια σε Iec lek και συνάλλαγμα προς τις επιχειρήσεις.
- iii. Χορηγεί δάνεια σε Iec lek και συνάλλαγμα για κατοικία και επαγγελματική στέγη.
- iv. Διεξάγει όλες τις εργασίες συναλλάγματος και κίνησης κεφαλαίων.
- v. Παρέχει συμβουλές σε επιχειρήσεις και ιδιώτες για επενδύσεις.
- vi. Και διαθέτει για το κοινό θυρίδες θησαυροφυλακίου.

Το πρώτο (στα Τίρανα) κατάστημα άρχισε τον Ιανουάριο του 1998 και σήμερα διαθέτει τα εξής στοιχεία:

1. Μετοχικό κεφάλαιο 1,5 δισ. δρχ.
2. Χορηγήσεις 1,3 δισ. δρχ.
3. Καταθέσεις 5,6 δισ. δρχ.

Το σύνολο ενεργητικού του είναι 6,8 δισ. δρχ. από το οποίο το 18,45% είναι τοποθετημένο σε κρατικούς τίτλους της Αλβανίας.

Διαφορετική στρατηγική ακολουθεί η Εθνική τράπεζα² η οποία πρόσφατα εξαγόρασε τη μεγαλύτερη τράπεζα των Σκοπίων τη Stopanska Banka, η οποία διαθέτει 92 υποκαταστήματα και 1350 υπάλληλους. Η συνολική αποτίμηση της όλης επένδυσης, δηλαδή το 65%, της τράπεζα ανέρχεται σύμφωνα με δημοσιεύματα γύρω στα 19,575 δισ. δρχ. Στις 29 Οκτωβρίου του 1999 υπογράφηκε το προσύμφωνο για την μεταβίβαση τις κυριότητας των μετοχών της στην Εθνική, ενώ το όλο οριστικό σχέδιο σύμβασης παραχώρησης θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι τις 31 Μαρτίου του 2000.

Ενώ από την άλλη η Εμπορική τράπεζα³ εμμένει στις απόψεις της "όχι στην εξαγορά τραπεζών αλλά στη δημιουργία θυγατρικών" και αυτό γιατί θεωρεί ότι με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η κληρονομιά επισφαλών και εξασφαλίζεται η συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς όπως η EBRD και το IFC, οι οποίοι συμμετέχουν στις ελληνικές τράπεζες. Έτσι πρόσφατα η Εμπορική τράπεζα έκανε έναρξη εργασιών στα Τίρανα μέσω της θυγατρική της, η οποία έχει την επωνυμία Inter-commercial.

Τέλος μία άλλη τράπεζα η οποία έχει επενδύσει στην περιοχή της Αλβανίας είναι η Πειραιώς με υποκατάστημα στα Τίρανα.

Κατάλογος Τραπεζών

1. Bank of Albania (central bank)
sheshi skendetbej 1
Τηλ. 22-752
2. National Commercial
Bank of Albania
Bulevardi Zhan D'Ark
Τηλ. 33-208
3. Savings Bank of Albania
Deshmoret e 4 Shkurtit 6
Τηλ. 24-051
4. Rural Commercial Bank of Albania
Bulevardi Zhan D'Ark

¹ Βρίσκεται σε on line σύνδεση με το κεντρικό κατάστημα στην Ελλάδα.

² Έχει κατάστημα στα Τίρανα

³ ΤΟ ΒΗΜΑ, 7.11.1999.

Τηλ.28-477

5. National Bank of Greece
Veve Business Centre
Desmoret e Kombit 72
6. Tirana Bank
Deshmo Ret e Komdit 55
Τηλ.33-441
7. Italian – Albanian Bank
Ruga e Barikadave
Τηλ.:33-966
8. Arab Albanian Bank
Deshmoret e Kombit
Τηλ.:28-460
9. Dardania Bank
Deshmoret e Kombit
Τηλ.:35-053

Οι ελληνοαλβανικές σχέσεις σήμερα

Οι σχέσεις της Ελλάδας με την Αλβανία σήμερα είναι αρκετά καλές τόσο σε πολιτικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο, ιδιαίτερα μετά από τον πόλεμο στην περιοχή του Κοσσυφοπεδίου όπου η αλβανική κυβέρνηση αντιδρούσε αρνητικά στις θέσεις όπου διατηρούσε η ελληνική πλευρά. Σήμερα όμως στην προσπάθεια εξομάλυνσης αυτών των αντιπαραθέσεων έχουν γίνει αρκετές συναντήσεις τόσο σε επίπεδο υπουργών (επιτροπών) όσο και σε επίπεδο πρωθυπουργών. Η ελληνική κυβέρνηση έχει ορίσει τρεις επιτροπές οι οποίες ασχολούνται με τα θέματα εκείνα στα οποία υπάρχει μεγάλη αντιπαραθεση και από τις δύο πλευρές, όπως για παράδειγμα :

- 1) Την θέση και φύλαξη των συνόρων με τη γείτονα χώρα.
- 2) Προστασία της μειονότητας και βοήθεια αυτής με κάθε τρόπο.
- 3) Το μείζον πρόβλημα των λαθρομεταναστών.

Όλες οι συζητήσεις, γίνονται μέσα σε ένα πολύ θετικό κλίμα και αυτό γιατί και οι δύο πλευρές έχουν θέσει κοινούς στόχους όπως για παράδειγμα την ευρωπαϊκή προοπτική που έχει η Αλβανία και την οποία στηρίζει η Ελλάδα¹.

Εκτός όμως από την παραπάνω πολιτική στήριξη την οποία παρέχει η Ελλάδα στη γείτονα χώρα της παρέχει και οικονομική στήριξη. Έτσι αναφερόμενοι στους εκκρεμείς λογαριασμούς των δύο χωρών παρατηρούμε ότι στις αρχές του 1999 οι οφειλές της Αλβανία προς την Ελλάδα φτάνουν σε πολύ γενικές γραμμές τα 50 εκατομμύρια δολάρια². Η αλβανική κυβέρνηση στην προσπάθειά της να διευθετήσει αυτό το θέμα κατέληξε:

- i) σύνταξη νόμου που έθεσε όλα τα χρέη σε moratorium

¹ ΕΞΠΡΕΣ 22/12/1999.

² α)Πιστωτική διευκόλυνση 19 εκατ.\$, β)Τράπεζα της Ελλάδας – clearing Account 5,16 εκατ. \$, γ)ΟΤΕ 3.366.121,32 SDR και δ)χρέος προς ελληνικές επιχειρήσεις 1,6 εκατ.\$

- ii) ορισμός προσκλήσεων των εμπλεκόμενων φορέων στην Αλβανία, προκειμένου να διευθετηθεί το θέμα του χρέους.

Όλο το παραπάνω χρέος διογκώθηκε ιδιαίτερα μετά τα δυσάρεστα γεγονότα που συγκλόνισαν την περιοχή της Αλβανίας. Κάνοντας μία οικονομική αναδρομή στα τότε δρώμενα μετά τις ταραχές του 1997 στην περιοχή, η Ελλάδα χορήγησε στην Αλβανία το ποσό των 20 δις δρχ. με αρκετά ευνοϊκούς όρους. Αργότερα μετά τις εκλογές στη γειτόνα χώρα η Ελλάδα της παρείχε δωρεά τον Οκτώβριο του 1997 ύψους 2 δις δρχ.¹

Στην πρόσφατη συνάντηση των δύο πρωθυπουργών, των δύο χωρών κ. Κ. Σημίτη και κ. Π. Μάικο δρομολογήθηκε η οικονομική βοήθεια, που είχε προσφέρει η ελληνική κυβέρνηση στη συνάντηση «των δωρητών» το Μάιο του 1999. Αυτή η προσφορά ανέρχεται στο 1,5 εκατομμύριο δολάρια και δίδεται προκειμένου να στηριχθεί ο προϋπολογισμός της Αλβανίας λόγω της επικείμενης κρίση στο Κόσοβο. Επίσης αποφασίστηκε να δοθούν 500.000\$ για έργα υποδομής στην ελληνική μειονότητα και 1,5 δις δρχ. για να φτιαχτεί το μαιευτήριο στα Τίρανα. Ακόμα μέσα στο μήνα Σεπτέμβριο δόθηκαν άλλα 550 εκατομμύρια δρχ. στις ελληνικές επιχειρήσεις² που υπέστησαν ζημιές το 1997. Τέλος έγινε μέχρι τα τέλη του 1999 συμφωνία για να γίνει μία δωρεά 1,5 δις δρχ. για την ίδρυση μαιευτηρίου στα Τίρανα.

Συμφωνίες που έχουν υπογραφεί μεταξύ των δύο χωρών

Με βάση τα δεδομένα των συνεχώς αυξανόμενων συναλλαγών μεταξύ των δύο χωρών είναι εύλογο να δούμε και το ανάλογο θεσμικό πλαίσιο τις οποίες διέπει. Έτσι οι συμφωνίες που έχουν υπογραφεί και από τις δύο χώρες είναι οι εξής:

1. Συμφωνία Οικονομικής Βιομηχανικής, Τεχνικής και Επιστημονικής Συνεργασίας. Υπογράφηκε στα Τίρανα το Νοέμβριο του 1987.
2. Συμφωνία Προώθησης και Προστασίας των Επενδύσεων (τέθηκε σε ισχύ στις 4.1.1995).
3. Σύμφωνα Αποφυγής Διπλής Φορολογίας Εισοδήματος. Υπεγράφη στην Αθήνα στις 14.7.1995.
4. Συμφωνία Εποχιακής Απασχόλησης (τέθηκε σε ισχύ στις 5.8.1997).
5. Συμφωνία για τη Συνεργασία επί Τελωνειακών Θεμάτων (τέθηκε σε ισχύ 28.8.1994).

Μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι και 6 διυπουργικές Σύνοδοι. Η πρώτη όπως και η προτελευταία έλαβαν χώρα στα Τίρανα η μία το Μάρτιο του 1988 και η άλλη στις 23-24.2.1998.

Ελληνικές επενδύσεις στην περιοχή της Αλβανίας και η στάση της Αλβανικής κυβέρνησης μέχρι το 1998

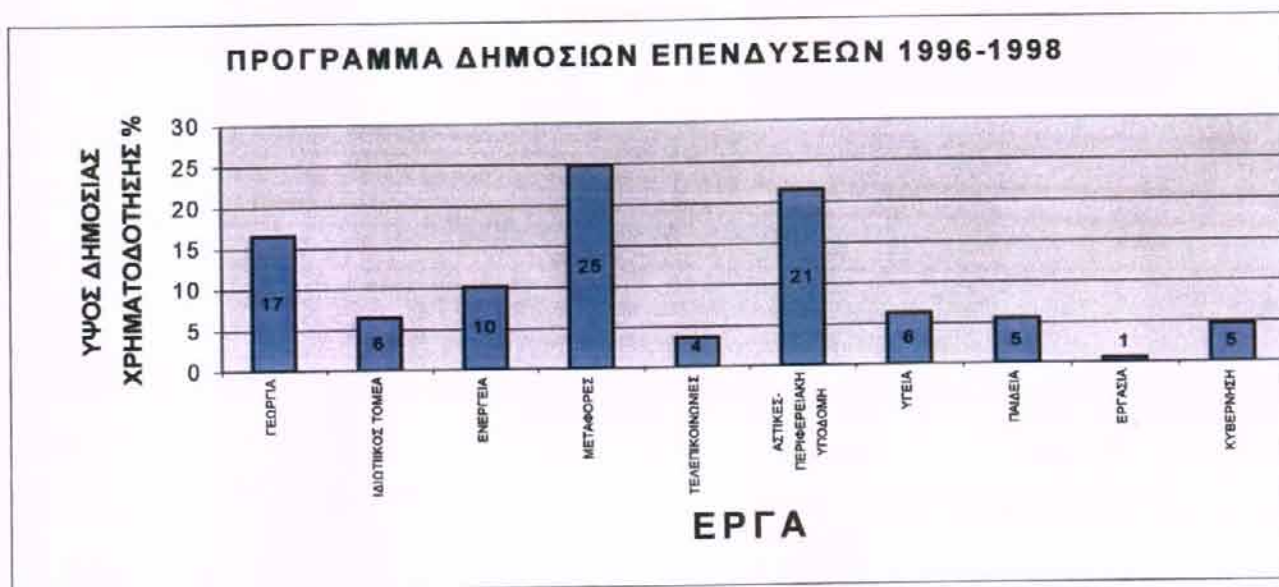
Η Αλβανία όπως όλες οι αναπτυσσόμενες χώρες έχει την ανάγκη ξένων επενδύσεων για την κατασκευή νέων έργων στην περιοχή της. Και αυτό γιατί η

¹ Τα 2 δις δρχ. αφαιρέθηκαν από τα 20 δις δρχ. που τοις παρείχε το ελληνικό κράτος, ενώ τα υπόλοιπα 18 θα τους δίνονταν ως δάνειο όπως είχε συμφωνηθεί και με βάση τις δανειακές συμβάσεις που υπέγραψαν κάθε φορά οι πρωθυπουργοί των δύο χωρών.

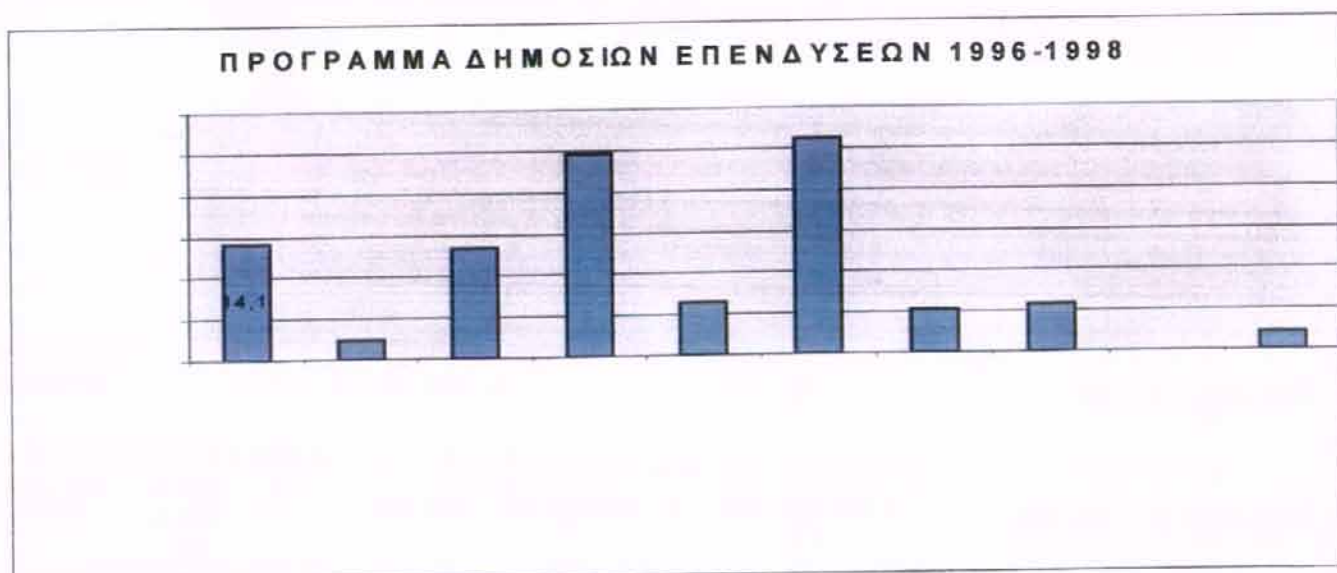
² Το ποσό που δίδεται στις ελληνικές επιχειρήσεις δεν έχει καμία σχέση με το 1,5 εκ.\$ αλλά με το ποσό των 20 δις δρχ..

οικονομία της χώρας αδυνατεί να ανταποκριθεί στο δημόσιο επενδυτικό της πρόγραμμα, το οποίο, με βάση στοιχεία της DEDAC, απορροφά το 1993 μόλις 4,6 δις λεκ. ενώ το 1995 8,2 δις λεκ.. Παρατηρούμε δηλαδή μια ραγδαία αύξηση των δημοσίων δαπανών η οποία οφείλεται στην άنيση διαχείριση (κατανομή) των δημοσίων πόρων¹.

Όμως επειδή στόχος της αλβανικής κυβέρνησης είναι η ανάκαμψη και σταθερότητα της οικονομίας της χώρας, αποφάσισε να αντιμετωπίσει αυτήν τη ραγδαία αύξηση θέτοντας τις δημόσιες επενδύσεις μέσα σε ένα πλαφόν γύρο στο 7,5% συνολικά.

Ενώ ταυτόχρονα κάνει ένα μεγάλο άνοιγμα προς την προώθηση των ξένων επενδύσεων¹ μιας και όπως παρατηρούμε στον πιο κάτω πίνακα το έλλειμμα που δημιουργήθηκε κατά τη διετία 96-98 ήταν αρκετά προσηγοφόρο για μια καλή αρχή για τους ξένους επενδυτές.

¹ Μεγάλο είναι το ποσό το οποίο διατίθεται το 1995 στον τομέα των Υπηρεσιών που φτάνει τα 18,08 δις λεκ. έναντι 7,89 του 1994.

Σήμερα η αλβανική κυβέρνηση μετά την κρίση στο Κόσοβο, συνεχίζει με εντονότερους ρυθμούς τις ιδιωτικοποιήσεις στρατηγικών τομέων.

Βέβαια εδώ θα πρέπει να σημειωθεί, ότι αρκετοί είναι εκείνοι οι λόγοι οι οποίοι ακόμα και σήμερα δυσχεραίνουν την διείσδυση των ξένων επενδύσεων στην χώρα. Για παράδειγμα η μεγάλη γραφειοκρατία και η νουτροπία τόσο του εργατικού δυναμικού όσο και της αγοράς είναι κάποια από τα σημαντικότερα προβλήματα τα οποία θα αντιμετωπίσει ο νέος ξένος επιχειρηματίας και τα οποία θα αναπτύξουμε σε παρακάτω παράγραφο. Έτσι λοιπόν ο επιχειρηματίας καλείται να απαντήσει στο ερώτημα αν συμφέρει να επενδύσει στην αλβανική περιοχή, αν δηλαδή τα αντισταθμιστικά οφέλη που παρέχει η αλβανική κυβέρνηση καλύπτουν τους λόγους οι οποίοι δυσχεραίνουν αυτές τις επενδύσεις. Το ερώτημα αυτό έρχονται να το απαντήσουν τα στοιχεία της Ε.Τ.Ε., σύμφωνα με τα οποία, από το 1996 και έπειτα η ξένη χρηματοδότηση των δημοσίων επενδύσεων, η οποία προέρχεται κυρίως από την Διεθνή Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Ένωση¹ και άλλες χώρες², έχει αυξηθεί αρκετά, αφού υπολογίζεται γύρω στα 559 εκατομμύρια δολάρια. Ενώ ταυτόχρονα καλό θα ήταν να επισημάνουμε ότι μέχρι σήμερα οι ξένοι επενδυτές (Ευρωπαίοι και Ασιάτες κυρίως) έχουν καλύψει μόνο τα ¼ των αναγκαίων επενδύσεων³.

Επενδυτικές ευκαιρίες και οι ελληνικές επενδύσεις σήμερα

Είδαμε λοιπόν ότι το περιθώριο επένδυσης στην περιοχή της Αλβανίας είναι ακόμα αρκετά μεγάλο. Οι τομείς οι οποίοι παρουσιάζαν και που παρουσιάζουν ακόμα και σήμερα βέβαια ένα μεγάλο ενδιαφέρον είναι σε γενικές γραμμές η γεωργία, η βιομηχανία, οι κατασκευές και τέλος οι υπηρεσίες. Ας δούμε όμως ποιοι είναι εκείνοι οι κλάδοι οι οποίοι παρουσιάζουν μεγαλύτερο επενδυτικό ενδιαφέρον γενικά για τους ξένους επενδυτές όσον αφορά τους τομείς.

1. Στη γεωργία η οποία κατά ένα μεγάλο ποσοστό παρουσιάζει αυτάρκεια τουλάχιστον σε επίπεδο νοικοκυριών. Όμως εκείνο που βρίσκεται σε έλλειψη είναι η συστηματική καλλιέργεια κάποιων γεωργικών ειδών, καθώς επίσης και η συστηματική εκτροφή ορισμένου είδους ζώων. Πολλές είναι οι ελληνικές επιχειρήσεις εκείνες που έκαναν επενδύσεις πάνω στα γεωργικά προϊόντα, τέτοιες είναι για παράδειγμα οι : η καπνοβιομηχανία Μιχαηλίδη ,οι επιχειρήσεις Κοντέλλη με γεωργικά μηχανήματα και τέλος μία από της πιο πρόσφατες επενδύσεις είναι η επένδυση μίας νέα μονάδας παραγωγής από την εταιρία Κυλινδρόμυλοι Λούλη.
2. Οι κλάδοι του δεύτερου τομέα της βιομηχανίας, αυτοί είναι:
 - i. των τροφίμων όπου κυρίως αυτά προορίζονται για εξαγωγή.
 - ii. τα γαλακτοκομικά προϊόντα.
3. Ο τομέας της ένδυσης και της υπόδησης⁴ όσον αφορά την παραγωγή αυτών των προϊόντων. Γνωστές Ελληνικές επιχειρήσεις που βρίσκονται αυτήν την στιγμή

¹ Σήμερα το μεγαλύτερο πρόγραμμα το οποίο χρηματοδοτεί η Ε.Ε. τα αλβανικά δημόσια έργα είναι το PHARE. υπάρχουν όμως και άλλα όπως για παράδειγμα το jopp/INGRES Montor, Tempus.

² Ιταλία, Γερμανία, Ιαπωνία, Κουβέιτ, Ελβετία, Αυστρία, Ολλανδία, και ΗΠΑ.

³ Κυρίως υποδομής.

⁴ Με βάση στοιχεία της Ε.Τ.Ε. η Ελλάδα θεωρείται η πρώτη χώρα σε επενδύσεις στους τομείς Ένδυση-Υπόδηση.

- στην περιοχή και αφορούν την ένδυση είναι η κλωστοϋφαντουργική Fanco και η Coscratex Albanian Hellenic, ενώ όσον αφορά την υπόδηση είναι η εταιρία Rekor
4. Ο κλάδος της μεταποίησης η οποία παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην παραγωγή επίπλων.
 5. Ο αξιόλογος και μεγάλος τομέας είναι οι κατασκευές. Σε αυτόν τον τομέα έχουν εστιάσει την προσοχή τους οι ιταλοί επενδυτές αλλά και οι Έλληνες για παράδειγμα Σαραντόπουλος, ΓΕΝΕΡ, ΕΤΑΝΕ - Ευκλείδης, Ελληνική Υδροκατασκευή, Μηχανική, Θεμελιοδομή, ΤΕΣ και ΑΤΤΙΚΑΤ.
 6. Και τέλος είναι ο τομέας των υπηρεσιών και ειδικότερα οι δύο κλάδοι του εμπορίου και του τουρισμού.
 - i. Όσον αφορά το εμπόριο αναφερόμαστε κυρίως στις διαβαλκανικό εμπόριο, όπου ευδοκίμει κάτω από την ιδέα των ενωμένων Βαλκανικών χωρών που δεν παύει να υφίσταται σε όλες τις βαλκανικές χώρες και που εστιάζεται η προσοχή όλων των επενδυτών. Τέτοια επενδυτική δραστηριότητα έχουν αναπτύξει τα ΕΛ.ΠΕ. Ελληνικά Πετρέλαια (παλιά ΕΛΔΑ) όπου έχουν ένα άρτια εξοπλισμένο δίκτυο πρατηρίων υγρών καυσίμων.
 - ii. Ενώ όσον αφορά τον τουρισμό αναφερόμαστε στις επενδυτικές ευκαιρίες σε πολυτελής ξενοδοχεία και την εξυπηρέτηση των ξένων. Στην περιοχή της Αλβανίας σήμερα λειτουργούν πολλά υποκαταστήματα των εξής Ελληνικών τραπεζών¹: Πειραιώς, Αίγλη Πίστεως, Εμπορική, Εθνική.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟ 1995

Α/Α	ΚΛΑΔΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
1	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	ΙΤΑΛΙΑ	22
2	ΕΛΑΦΡΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ	6
3	ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ, ΗΠΑ, ΑΥΣΤΡΙΑ ΜΕΓ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ	10
4	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	ΙΤΑΛΙΑ	5
5	ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΙΤΑΛΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ	10
6	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΙΤΑΛΙΑ	1
7	ΕΝΔΥΣΗ-ΥΠΟΔΗΣΗ	ΕΛΛΑΔΑ	10
8	ΕΜΠΟΡΙΟ	ΙΤΑΛΙΑ	6
9	ΠΑΡΑΓΩΓΗ-ΕΜΠΟΡΙΟ ΦΑΡΜΑΚΩΝ	ΙΤΑΛΙΑ	4

Αναλυτικότερα σήμερα η Ελλάδα κατατάσσεται ως η δεύτερη χώρα σας ξένες επενδύσεις στην περιοχή της Αλβανίας ακολουθώντας την Ιταλία όπου ανέρχεται στην πρώτη θέση τόσο όσον αφορά το ύψος της επένδυσης όσο και το πλήθος αυτών των επενδύσεων. Με βάση της δημοσιεύσεις που έχουν γίνει στον τύπο² ο αριθμός των

¹ Ο Έλληνας επισκέπτης μέχρι τις αρχές του 1995 δεν υποχρεωνόταν να έχει visa για την διαμονή του στην Αλβανία και μπορούσε να κάνει τις συναλλαγές του με το ελληνικό νόμισμα. Από το 1995 και έπειτα η αλβανική κυβέρνηση τους παράσχει visa πριν την εισαγωγή τους στη χώρα. Αυτό αποτέλεσε και ένα σοβαρότατο πλήγμα στις διμερείς σχέσεις των δύο χωρών.

² ΕΞΠΡΕΣ 23.12.1999

ελληνικών επενδύσεων ανέρχεται στις 220¹ επιχειρήσεις περίπου με συνολικό κεφάλαιο γύρω στα 100 εκ. δολάρια ΗΠΑ. Αυτές οι επενδύσεις έχουν γίνει σε διάφορους τομείς οι κυριότεροι από αυτούς είναι : των κατασκευών, των τραπεζών, της κλωστοϋφαντουργίας και της αγροτοβιομηχανίας. Οι θέσεις εργασίας οι οποίες δημιουργήθηκαν με τις παραπάνω επενδύσεις και που καλύφθηκαν υπολογίζεται ότι είναι γύρω στις 7.400.

Εκείνο το οποίο πρέπει να λάβει υπόψη του ένας νέος επενδυτής και το οποίο παρατηρείται όσον αφορά την τοποθέτηση (εγκατάσταση) των ελληνικών επιχειρήσεων είναι ότι προτιμάται το νοτιοανατολικό μέρος της χώρας και ειδικότερα.

**Συγκέντρωση Ελληνικών Επενδύσεων
σε περιοχές της Αλβανίας**

Περιοχές	Επενδύσεις %
Κορυτσά	26,4%
Αργυρόκαστρο	16,1%
Δελβίνο	4,6%
Άγιοι Σαράντα	22,9%
Λοιπές πόλεις	30,0%

Εκείνες οι μονάδες που παρουσίασαν σημαντικές απώλειες μετά την κρίση στο Κόσοβο είναι αυτές οι οποίες ασχολούνται με τα φασόν παραγωγής ενδυμάτων. Αυτές οι απώλειες προήλθαν από την ακύρωση παραγγελιών που έγινε εν όψη της επικείμενης κρίσης. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι ο τομέας αυτός αποτελούσε και αποτελεί ακόμα και σήμερα έναν από τους ελκυστικότερους τομείς για τους ξένους επενδυτές λόγω του χαμηλού εργατικού κόστους.

Εκτός τις ευκαιρίες που παρουσιάζουν οι διάφοροι οι μη ανεπτυγμένοι τομείς για επενδύσεις υπάρχουν και άλλα πλεονεκτήματα τα οποία κάνουν μία την επένδυση ακόμα πιο ελκυστική. Ορισμένες ευκαιρίες και πλεονεκτήματα είναι και τα εξής :

1. Το επίπεδο του εργατικού δυναμικού είναι υψηλό δηλ. οι εργαζόμενοι είναι αποδοτικότεροι και αυτό έχει ως αποτέλεσμα μεγαλύτερη παραγωγή.
2. Το ημερομίσθιο είναι αρκετά πιο φθινό από άλλες χώρες και με συνδυασμό την υψηλή παραγωγικότητα έχουμε ένα χαμηλό κόστος εργασίας. Τα παραπάνω έχουν ως συνεπακόλουθο τη μείωση του κόστους παραγωγής.
3. Οι φορολογικές ελαφρύνσεις είναι αρκετά δελεαστικές όπως είδαμε και παραπάνω.
4. Η εξαγορά σήμερα μίας ήδη υπάρχουσας επιχείρησής είναι πολύ πιο εφικτή από ότι στο παρελθόν.
5. Η πρόθεση της κυβέρνησης μετά την κρίση στο Κόσοβο να συνεχίσει με εντονότερους ρυθμούς τις ιδιωτικοποιήσεις σε στρατηγικούς τομείς όπως είναι η βιομηχανία ορυκτών, τηλεπικοινωνίες, ενέργειας, τουρισμού, τον τραπεζικό τομέα και τις μεταφορές.
6. Άλλοι τομείς που παρουσιάζουν ενδιαφέρον είναι η επεξεργασία τροφίμων, κλωστοϋφαντουργία, βιομηχανία ενδυμάτων, τσιμέντου (και γενικότερα οικοδομικών υλικών), χημικών και τέλος ο τομέας υδροηλεκτρικής ενέργειας.
7. Εκείνο όμως που κάνει την επένδυση πιο ελκυστική είναι η εισαγωγή της σε μία αναπτυσσόμενη αγορά (παρθένα αγορά) γεμάτη ανάγκες. Και μη ξεχνάμε ότι η

¹ Θα πρέπει εδώ να διευκρινίσουμε ότι αυτός ο αριθμός των εταιρειών δεν είναι ακριβείς και αυτό γιατί ορισμένες εταιρείες δεν είναι εγγεγραμμένες στο μητρώο ενώ άλλες πάλι που δρουν στην περιοχή της Αλβανίας δεν έχουν εγκατασταθεί ποτέ εκεί (αυτές κυρίως είναι εμπορικές και παροχής υπηρεσιών εταιρείες).

θέση της Αλβανίας βοηθάει στην εύκολη μετάβαση εμπορευμάτων σε άλλες χώρες και ιδιαίτερα στην Ιταλία.

Η αλβανική κυβέρνηση σήμερα δίνει μία ιδιαίτερη προώθηση των επενδύσεων εκείνων που αφορούν τα έργα υποδομής και ειδικότερα τα έργα που αφορούν την ανακατασκευή του λιμανιού του Δυρραχίου καθώς και τις κατασκευές διασυνδέσεων που αφορούν την ευκολία μεταφοράς από την Αλβανία προς τη Fierm.

Εκείνοι οι κλάδοι που παρουσιάζονται σήμερα χρυσές ευκαιρίες είναι :

- I. Ο κλάδος των οικοδομικών υλικών, όπου σήμερα δίνεται η ευκαιρία στον Έλληνα επενδυτή να αγοράσει μία από τις πέντε εταιρείες που πρόκειται να ιδιωτικοποιηθούν μέσα στο 2000. Το συνολικό κεφάλαιο επένδυσης και για τις πέντε εταιρείες ανέρχεται στο ποσό των 2,3 εκατομμυρίων δολαρίων.
- II. Ο κλάδος των Η/Υ και ποίο συγκεκριμένα το Software (λογισμικό) των ηλεκτρονικών υπολογιστών.
- III. Ο κλάδος της φαρμακοβιομηχανίας και όσον αφορά τον ιατρικό εξοπλισμό.
- IV. Ο κλάδος των τροφίμων και ιδιαίτερα των ποτών.
- V. Ο κλάδος που αφορά τη βιομηχανοποίηση για τη συστηματοποίηση της αγροτικής καλλιέργειας, εν όψει της επικείμενης αποκρατικοποίηση εννέα εταιριών των οποίων η συνολική τους αξία ανέρχεται τα 2,3 εκατομμύρια δολάρια.
- VI. Και τέλος ο κλάδος του franchising.

Βέβαια τα παραπάνω είναι κάποιες ευκαιρίες και πλεονεκτήματα που θα έχει μία επένδυση εάν λάβει χώρα στην περιοχή της Αλβανίας. Υπάρχουν όμως και κάποιοι άλλοι οι οποίοι πρέπει να επισημανθούν από τον ίδιο τον επενδυτή ο οποίος θα τις εντοπίσει από μόνος του και θα τις εκμεταλλευτεί ανάλογα.

Τι πρέπει να προσέξει ο Έλληνας επενδυτής.

Εκείνοι όμως οι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη από κάθε Έλληνα επενδυτή έτσι ώστε να σχεδιάσει την προσδοκώμενη επένδυσή του είναι οι εξής:

1. Ποίοι άλλοι ξένοι επενδυτές¹ έχουν προσελκύσει αυτόν τον τομέα και κατά πόσο έχουν κυριαρχήσει στον τομέα αυτό.
2. Πόσο εύκολο είναι κανείς να κερδίσει την αγορά με αυτό το προϊόν και τι μερίδιο μπορεί να αποκτήσει μέσα σε αυτή.
3. Ο τρόπος διαχείρισης της επένδυσης.
4. Η κατανόηση της νοοτροπίας του λαού (ψυχολογία) ώστε να έχουμε μία σωστή προώθηση του προϊόντος.
5. Κατανόηση του νομικού πλαισίου έτσι ώστε να μην δημιουργηθεί πρόβλημα κατά την πορεία των διαδικασιών εξέλιξης της επένδυσης.
6. Η αποφυγή κάθε είδους συσχέτισης της επένδυσης με κάποιες πολιτικές τάσεις.
7. Η αποδοχή ελεύθερου ανταγωνισμού².
8. Δημιουργία τόσο βραχυπρόθεσμων όσο και μακροπρόθεσμων προγραμμάτων τα οποία θα διαγράφουν την πορεία της επένδυσης.

¹ Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο μεγαλύτερος ξένος επενδυτής αυτή τη στιγμή στην περιοχή της Αλβανίας είναι η Ιταλία. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι Ιταλοί επιχειρηματίες γνωρίζουν καλύτερα από κάθε άλλο ξένο επενδυτή την αλβανική πραγματικότητα.

² Η προσοχή και η επίγνωση της αγοράς και των ανταγωνιστών που βρίσκεται μέσα σε αυτή θα βοηθήσει στην κατάκτηση της αγοράς.

9. Η εξάπλωση των προϊόντων σε διάφορες περιοχές και χώρες¹ έτσι ώστε να μην υπάρχει άμεση εξάρτηση.
10. Πρέπει οι επενδυτές να γίνουν γνώστες του ότι η Αλβανία έχει εισέλθει στο πλαίσιο της Παρευξείνιας Συνεργασίας.
11. Πως αντιμετωπίζονται τα αλβανικά προϊόντα στις Βαλκανικές² αλλά και από άλλες χώρες.
12. Η βούληση του αλβανικού πληθυσμού για ανάπτυξη σε μακροοικονομικό επίπεδο.
Πρέπει βέβαια να επισημανθεί ότι η ιστορία της Αλβανίας έχει να επιδείξει την μεγάλη ικανότητα επιβίωσης του λαού της κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες και έχοντας υπόψη μας ότι η απομόνωση τόσων ετών έχουν δημιουργήσει μία επικίνδυνη καχυποψία απέναντι στις ξένες επενδύσεις.

Πως μπορεί η ελληνική κυβέρνηση να βοηθήσει τους επιχειρηματίες που θέλουν να επενδύσουν στην Αλβανία.

Τα προβλήματα τα οποία έρχεται να επιλύσει ένας επιχειρηματίας όταν επενδύει σε μία ξένη χώρα είναι πάρα πολλά και ειδικότερα κατά το χτίσιμό της. Το γεγονός αυτό κυρίως προέρχεται από τη μη σωστή ενημέρωσή του πάνω σε θέματα διεσδυσσης μιας επιχείρησης μέσα σε μία ξένη χώρα. Έτσι καλό θα ήταν (οι επιχειρηματίες) οι επιχειρήσεις πριν εισχωρήσουν μέσα σε ένα ξένο για αυτές περιβάλλον να είναι καλά προετοιμασμένες για το τι έχουν να αντιμετωπίσουν. Αυτή την ενημέρωση και τη βοήθεια στηρίξης της επένδυσης πρέπει να τους τη παράσχει η ελληνική κυβέρνηση. Οι τρόποι βοήθειας είναι διάφοροι.

- ❖ Το κυρίαρχο μέλημα κάθε κυβέρνησης θα πρέπει να είναι η σωστή εκπροσώπηση κυρίως σε επίπεδο πρεσβειών. Μην ξεχνάμε ότι η πρεσβεία ενός κράτους δείχνει την πρώτη και την σημαντικότερη εικόνα του στο κράτος στο οποίο βρίσκεται. Έτσι η σωστή στελέχωση της πρεσβείας μας στην περιοχή της Αλβανία (Τίρανα) και του προξενείου μας στο Αργυρόκαστρο θα ήταν ότι καλύτερο για τους Έλληνες επενδυτές.
- ❖ Εκείνο βέβαια το οποίο θα βοηθούσε περισσότερο θα ήταν η σύσταση μιας ειδικής υπηρεσίας η οποία θα όφειλε να καθοδηγήσει σωστά τον επιχειρηματία και να τον φέρει σε επαφή με τους εκεί φορείς ώστε να έχει μία πλήρης εικόνα της πραγματικότητας. Αυτό θα τον βοηθήσει πάρα πολύ στο να φτιάξει ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα επένδυσης.
- ❖ Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που έρχεται να αντιμετωπίσει ο επιχειρηματίας και που θα τα δούμε πιο κάτω είναι το πρόβλημα των συναλλαγών. Αυτό για τους Έλληνες επιχειρηματίες έχει λυθεί εν μέρη με το άνοιγμα τραπεζικών υποκαταστημάτων στην περιοχή³.
- ❖ Και τέλος εκείνο το οποίο θα βοηθήσει πάρα πολύ τους επενδυτές θα είναι η αύξηση της επιχορήγησης του 30% την οποία θα δούμε και παρακάτω στο νόμο 2601/98.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι μετά τις αναταραχές του 1997 η ελληνική κυβέρνηση υποσχέθηκε τόσο στη μειονότητα όσο και στον αλβανικό λαό ότι θα τους παράσχει

¹ Η μετάβαση στην ιταλική αγορά από τα παράλια της Αλβανίας είναι πάρα πολύ εύκολη.

² Σημαντικό ρόλο παίζει και η ύπαρξη αλβανικού πληθυσμού σε αυτές τις χώρες.

³ Βλ. Τράπεζες.

βοήθεια 20 δις από τα οποία τα 5 δις έχουν ήδη δοθεί πριν τρία χρόνια. Η κατανομή των υπολοίπων είναι η εξής : 5 δις για το στεγαστικό πρόβλημα, 5 δις για δημιουργία κοινωνικών υποδομών και τέλος τα άλλα 5 δις προορίζονται για τους Έλληνες επιχειρηματίες που επλήγησαν κατά τις αναταραχές του '97. Αυτά τα 15 δις θα δοθούν μέχρι τέλος του '99 στα χέρια της Αλβανικής κυβέρνησης η οποία και θα τα διαχειρισθεί.

Ελληνικοί νόμοι και Ευρωπαϊκά προγράμματα που αφορούν την ενίσχυση των επενδύσεων στην περιοχή της Αλβανίας.

Κατά καιρούς έχουν ψηφιστεί αρκετοί νόμοι στην Ελλάδα που αφορούν τις ελληνικές επιχορηγήσεις επενδύσεων για διάφορες επικράτειες. Ο τελευταίος νόμος 2601/98 με βάση την υπουργική απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας του κ. Γιάννου Παπαντωνίου στις 19-5-1998 αναφέρει στην παράγραφο 2 του άρθρου 4 μία διάταξη η οποία αφορά την επικράτεια της Αλβανίας.

Ο παραπάνω νόμος αναφέρει τα εξής:

1. Μία επιχείρηση η οποία έχει σαν στόχο να εισχωρήσει στον κλάδο της μεταποίησης και η επένδυση είναι ύψους 30-200 εκ. θα επιχορηγείται από το ελληνικό κράτος μόνο για την έναρξη των εργασιών της στην περιοχή της Αλβανίας με ποσοστό 30%.
2. Επίσης με 30% ενισχύονται οι επενδύσεις οι οποίες προορίζονται για γεωργικές επιχειρήσεις θερμοκηπιακού τύπου, κτηνοτροφικές επιχειρήσεις σταβλισμένου ή ημιεσταβλισμένου τύπου και αλιευτικές επιχειρήσεις (υδατοκαλλιέργειες) σύγχρονης τεχνολογίας. Ο παραπάνω προϋπολογισμός του επενδυτικού σχεδίου πρέπει να ανέρχεται περίπου στα 20-100 εκ. δραχμές.
3. Οι παραπάνω επιχορηγήσεις παρέχονται μόνο για την ίδρυση παραγωγικών μονάδων και όχι για την αγορά ή μίσθωση παλαιών (αγορά ήδη υπάρχουσας επιχείρησης).
4. Το κόστος του επενδυτικού σχεδίου να είναι πάρα πολύ υψηλότερο από τα παραπάνω ποσά, το ποσοστό όμως της επιχορήγησης θα υπολογισθεί με τα πιο πάνω οριακά ποσά (200εκ. και 100εκ. αντίστοιχα).

Οι αιτήσεις ενισχύσεις τέτοιων επενδυτικών σχεδίων κατατίθενται¹ και εξετάζονται αποκλειστικά από την Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

Όπως παρατηρήσαμε ο νόμος 2601/98 αφορά για την έγκριση επενδυτικών σχεδίων μόνο στον πρωτογενή τομέα. Υπάρχουν όμως και κάποια άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα όπως :

- ♦ Το Phare-JOP, Phare-CBC και Interreg τα οποία αφορούν τις μικτές επιχειρήσεις και τα διαχειρίζονται η ΕΤΒΑ, η Αγροτική Τράπεζα και η Global Finance.
- ♦ Προγράμματα που τα διαχειρίζεται η Παγκόσμια Τράπεζα.
- ♦ Και τέλος προγράμματα που τα διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης.
- ♦ Το πρόγραμμα EOMMEX το οποίο είναι μέσα στα πλαίσια του Προγράμματος Αναπτυξιακής Συνεργασίας και το οποίο υλοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα στις χώρες και όχι μόνο. Στην Αλβανία το πρόγραμμα αυτό το παρακολουθούν αρκετοί

¹Οι αιτήσεις για ενίσχυση των επενδυτικών σχεδίων υποβάλλονται από Ιανουαρίου μέχρι και 15 Σεπτεμβρίου κάθε χρόνο.

Αλβανοί αλλά και Έλληνες επιχειρηματίες που θέλουν να επενδύσουν στην περιοχή της Αλβανίας.

Επικινδυνότητα επιχειρηματικής δραστηριότητας

Φτάνουμε λοιπόν στο σημείο εκείνο όπου θα πρέπει να αναφερθούν οι κίνδυνοι και οι δυσκολίες τις οποίες πρόκειται να αντιμετωπίσουν οι έλληνες επενδυτές στην Αλβανία.

Απόρροια του χρόνου και της διαδικασίας μετάβασης προς την οικονομία της αγοράς, αναμενόμενο αποτέλεσμα θα ήταν η μείωση του πολιτικού και επιχειρηματικού κινδύνου στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες. Σε αντίθεση προς την τάση αυτή κινείται η Αλβανία, καθώς και οι υπόλοιπες βαλκανικές χώρες, όπου σύμφωνα με τα πρόσφατα γεγονότα στη γείτονα χώρα η σημερινή πολιτική κατάσταση εγκυμονεί πάρα πολλούς κινδύνους. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η πολιτική της στηρίζεται κυρίως στην ανάκαμψη της οικονομίας και ειδικότερα σήμερα στη δημιουργία εξισορρόπησης πληθυσμιακών αντιθέσεων. Όσον αφορά το πρώτο είναι φυσικό να εμφανίζονται αναταραχές κατά την διάρκεια πίεσης που δέχεται ο λαός της Αλβανίας προκειμένου να στηρίξει την οικονομία της χώρας. Ενώ για το δεύτερο είναι κάτι που το ζούμε καθημερινά σήμερα μετά τον πόλεμο της Σερβίας. Με άλλα λόγια η άνοδος του πολιτικού καθώς και του επιχειρηματικού κινδύνου οφείλεται κυρίως στην έλλειψη σταθερού θεσμικού πλαισίου και στην άρνηση των κοινωνιών αυτών να προχωρήσουν σε ρήξη με το παρελθόν.

Αναδεικνύοντας λοιπόν το θεσμικό οικοδόμημα το οποίο έχει ως βασική προϋπόθεση την επιτυχία της πολιτικής και οικονομικής εξέλιξης της κοινωνίας, πρέπει η ίδια να τηρήσει ορισμένους κανόνες και να περάσει μέσα από κάποια στάδια προσαρμογής με τα εξής χαρακτηριστικά :

- 1) Ο ρόλος του κράτους κατά τη διάρκεια αυτής της μεταβατικής περιόδου θα πρέπει να ενισχύεται, εφόσον καλείται να διαμορφώσει τέτοιους θεσμούς, έτσι ώστε να είναι αντάξιοι ενός κράτος δικαίου.
- 2) Κάθε θεσμική αλλαγή απαιτεί χρόνο συμμόρφωσης με αυτήν από πλευρά κοινωνίας.
- 3) Το δόγμα επί της βαθμιαίας μετάβασης επιλέγεται σαν διαδικασία μετασχηματισμού των κοινωνιών αυτών στο καθεστώς της ελεύθερης αγοράς.

Αναλύοντας την προέλευση του επιχειρηματικού κινδύνου παρατηρούμε την αμεσότητα με την πολιτική και κοινωνική κατάσταση που επικρατεί στην χώρα. Σύμφωνα με την πρόσφατη συνέντευξη¹ του υπουργού Δημόσιας Τάξης κ. Σπαρτάκ Πότσι «Συνήθως οι αλλαγές κυβέρνησης στην Αλβανία συνοδεύονται από ταραχές και άλλα σοβαρά επεισόδια που κλονίζουν τη δημόσια τάξη». Είναι αυτονόητο ότι κάτι τέτοιες εξελίξεις κάθε άλλο παρά ασφάλεια αποπνέουν για τις ενδεχόμενες επενδύσεις, ενώ ταυτόχρονα αποτελούν τροχοπέδη στην οικονομική εξέλιξη της χώρας.

Ο κίνδυνος επενδύσεων στην Αλβανία είναι συνδεδεμένος με τον πολιτικό στο βαθμό εκείνο όπου τα συμφέροντα των πολιτικών διαπλέκονται με τα συμφέροντα της νέας επιχειρηματικής τάξης. Ο επιχειρηματικός κίνδυνος δεν αυξάνεται μόνο στο βαθμό όπου η νέα επιχειρηματική τάξη δεν έχει ολοκληρώσει την βασική της δομή, αλλά και άλλα δευτερεύοντα ακραία προβλήματα όπου δυσχεραίνουν την απόφαση ενός επενδυτή να δρομολογήσει κάποια επικείμενη χρηματοδότηση στην περιοχή.

¹ ΤΟ ΒΗΜΑ, 7.11.1999

Ένα ακραίο παράδειγμα¹ του επιχειρηματικού κινδύνου αποτελεί η πρόσφατη βούληση των Κοσοβάρων για την απομάκρυνση των ελληνικών συμφερόντων από τα ορυχεία της Τρέπτα. Αυτό το παράδειγμα είναι ένα γεγονός επιχειρηματικού κινδύνου σε μία περιοχή όπου λογικά μετά το τέλος των εχθροπραξιών θα έπρεπε να είχε αποτραπεί.

Βέβαια ένας επιχειρηματίας το πρώτο που σκέφτεται είναι το πώς θα αντιμετωπίσει το πρόβλημα των εμπορικών συναλλαγών. Σίγουρα η εμφάνιση μίας παράλληλης αγοράς στο τραπεζικό προσκήνιο δεν ήταν ότι καλύτερο για μια αναπτυσσόμενη οικονομία, η οποία αναζητούσε και αναζητά ακόμη την ξένη χρηματοδότηση. Το φάντασμα των πυραμίδων κυριαρχεί ακόμη μέσα στην αγορά, ενώ όλα τα βήματα του τραπεζικού συστήματος γίνονται πλέον μετά από πολύ προσεκτικό σχεδιασμό. Σήμερα, όπως είδαμε και στο κεφάλαιο όπου αναφέρεται το αναπτυσσόμενο τραπεζικό σύστημα, οι επιχειρηματίες προσπαθούν να εμπιστευτούν το τραπεζικό σύστημα της Αλβανίας στηρίζοντάς το με τις εμπορικές τους συναλλαγές. Θα πρέπει όμως να τονίσουμε ότι οι επιχειρηματίες όπου έχουν επενδύσει σ' αυτή την περιοχή αναγκάζονται να μη πραγματοποιούν εμπορικές συναλλαγές με το εξωτερικό και αυτό γιατί κατά κύριο λόγο τα προϊόντα τα οποία παράγονται στην περιοχή δεν έχουν καλή φήμη (στην διεθνή αγορά), οπότε δεν είναι ανταγωνιστικά. Με άλλα λόγια λοιπόν το εμπόριο απορροφάται κυρίως από το εσωτερικό της χώρας.

Εκτός όμως από τις συναλλαγές των ξένων επενδυτών με τον διεθνή χώρο μέσω των τραπεζών οι οποίες παλιότερα ήταν περιορισμένες, παρουσιάζονταν συναλλαγές και με Αλβανούς επιχειρηματίες οι οποίες όμως δεν ελέγχονταν και δεν οριζόντουσαν κάτω από κανένα νομικό καθεστώς. Αυτό έφερε σαν φυσικό επακόλουθο (κακή φήμη) δυσκολία στις εμπορικές συναλλαγές μέσα στην αλβανική αγορά (μεταξύ αλβανών και ξένων επιχειρηματιών). Σήμερα μετά την προσοχή που επέδειξε η κυβέρνηση πάνω σε αυτόν τον τομέα τα πράγματα έχουν καλύτερευσει, παρόλα αυτά όμως τα προβλήματα δεν παύουν να υφίστανται.

Ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα το οποίο παρατηρείται σε όλες περίπου τις αναπτυσσόμενες χώρες όπως και στην Αλβανία είναι η μεγάλη γραφειοκρατία², η οποία δυσχεραίνει το άνοιγμα των ξένων επιχειρήσεων στην περιοχή, δεδομένου ότι δεν τους παρέχει το πλεονέκτημα ευλυγισίας κινήσεων.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω προβλήματα καταλήγουμε στο ότι για να μπορέσει η αλβανική κυβέρνηση να δελεάσει περισσότερο τους ξένους επενδυτές πρέπει να αντιμετωπίσει όλα τα παραπάνω για χάρη τους. Δηλαδή πρέπει να αρχίσει να λειτουργεί το θεσμικό πλαίσιο το οποίο ήδη υφίσταται και που βρίσκεται εκτός λειτουργίας για ευνόητους λόγους, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να διορθωθούν τα σημεία που παρουσιάζουν αδυναμίες.

Παρόλα ταύτα, είναι εμφανής η αναθέρμανση του ενδιαφέροντος των ελληνικών επιχειρήσεων για επενδύσεις στην Αλβανία και η οποία εμφανίζεται να απορρέει από την αίσθηση βελτίωσης του κλίματος ασφάλειας που έχει επιτευχθεί στην γειτονική χώρα, σε σχέση τουλάχιστον με τα όσα ίσχυαν περίπου πριν τρία χρόνια, όταν ξέσπασε η εσωτερική κρίση.

Σχολιάζοντας την επενδυτική αυτή κινητικότητα, ο έλληνας εμπορικός Ακόλουθος στην πρεσβεία μας στα Τίρανα κ. Μ. Βρεττάκης, σε συνέντευξη³ που έδωσε τόνισε πως «οι συνθήκες που διαμορφώνονται είτε αυτές αφορούν στην εγκαθίδρυση κλίματος ασφάλειας, είτε στην αναμενόμενη εισροή πόρων από το Σύμφωνο Σταθερότητας,

¹ ΕΞΠΡΕΣ, 31.10.1999

² Η αυξημένη γραφειοκρατία οφείλεται στην παράλογη συσσώρευση του εργατικού δυναμικού στο δημόσιο τομέα.

³ ΗΜΕΡΗΣΙΑ, 12.11.1999

δημιουργούν προϋποθέσεις για περαιτέρω δραστηριοποίηση ελληνικών και ξένων επιχειρήσεων».

Η περιοχή των Βαλκανίων γενικότερα θεωρείται η φυσική προέκταση της ελληνικής επιχειρηματικότητας και πεδίο δράσης στο οποίο ιδιαίτερα οι ελληνικές τράπεζες μπορούν να κερδίσουν προβάδισμα ακόμη και έναντι των διεθνών ανταγωνιστών τους. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι στον τομέα των επενδύσεων στα Βαλκάνια η Ελλάδα είναι αυτή τη στιγμή μεταξύ των τριών μεγαλύτερων επενδυτών αντιπροσωπεύοντας το 30% των ξένων κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί στην περιοχή.

Η τρομοκρατία και η αλβανική μαφία

Τα θέματα εκείνα τα οποία θα πρέπει να ενδιαφέρουν τον τωρινό πρωθυπουργό της Αλβανίας κ. Ιλίρ Μέτα είναι η ασφάλεια και η οικονομία της χώρας. Αυτά τα δύο ζητήματα πρέπει να βρίσκονται σε μια ισορροπία ώστε να υπάρξει ουσιαστική ανάπτυξη της χώρας¹.

Παρόλα αυτά στην Αλβανία λειτουργεί το οργανωμένο έγκλημα με αριστερές και δεξιές οργανώσεις οι οποίες αλωνίζουν στην κυριολεξία τη χώρα. Ο κ. Πότσι υπουργός Δημόσιας Τάξης της Αλβανίας δείχνει αποφασισμένος να καταπολεμήσει την εγκληματικότητα από τη ρίζα της, δηλαδή περίπτωση παραπομπής σε δίκη ακόμα και εκείνοι που ίσως σήμερα να εμπλέκονται με την πολιτική σκηνή της χώρας. Σύμφωνα με συνέντευξή του στον ελληνικό τύπο αποκάλυψε ότι «δέχομαι πιέσεις για να σταματήσω τον αγώνα μου κατά την πάταξη της εγκληματικότητας. Πρώτον από τις ίδιες τις συμμορίες, δεύτερον από ένα κομμάτι της αστυνομίας που έχει διασυνδέσεις με το έγκλημα και τρίτον από πολιτικές δυνάμεις από άλλα κόμματα αλλά και από το ίδιο το κόμμα μου.»

Σύμφωνα με τα παραπάνω και συμπληρώνοντας τη δυστυχία και τον πενιχρό μισθό² των πολιτών και τις υψηλές τιμές των προϊόντων, γίνεται κατανοητό το γεγονός της συνεχούς αυξανόμενης εγκληματικότητας στην περιοχή.

Το ερώτημα σε αυτή την περίπτωση είναι πώς καταφέρνουν να ζούνε κάτω από τόσο άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Η απάντηση που μπορεί να δοθεί είναι η εξής: Από τη μία δεν πληρώνουν τις δαπάνες κοινής ωφέλειας³ και το βασικότερο από όλα είναι ότι σε όλα σχεδόν τα νοικοκυριά παρέχονται οι παραπάνω υπηρεσίες χωρίς να υπάρξει διακοπή. Αυτό δεν είναι δύσκολο να το καταλάβει κανείς αν θεωρηθεί σαν φιλοσοφία το "ότι δεν μπορούμε να έχουμε το κλέβουμε". Ακόμα μην ξεχνάμε ότι σε μία τέτοια οικονομία εκείνα τα προϊόντα που ευδοκμούν είναι τα λαθραία και αυτό γιατί μπορούν αυτά να πωληθούν στο 1/3 της τιμής που υπάρχει στην αγορά.

Εκείνο το προϊόν που κινείται μέσα στην αλβανική αγορά, το οποίο είναι και πανάκριβο και λαθραίο είναι η βίτζα. Σύμφωνα με μαρτυρία αλβανού πολίτη «Η βίτζα για την Ελλάδα πωλείται στη μαύρη αγορά προς 100 – 150 δολάρια⁴ (32.810 – 49.215 δρχ) για την Ιταλία προς 1.000 δολάρια (328.100 δρχ ή 1.640.000 λεκ) και για τις ΗΠΑ προς 10.000 δολάρια (3.281.000 δρχ ή 16.400.000 λεκ)». Εάν κάποιος απορεί για πιο λόγο είναι τόσο φθηνή η βίτζα στην Ελλάδα, η απάντηση είναι ότι μπορεί κανείς πολύ εύκολα να περπατήσει στα βουνά και να διασχίσει τα σύνορα.

¹ η ασφάλεια θα βοηθήσει να μειωθεί η επικινδυνότητα (το ρίσκο) για μια επένδυση στην περιοχή. Η επένδυση θα μειώσει την ανεργία άρα και την εγκληματικότητα.

² Βλέπε μηνιαίους μισθούς στο Εργατικό Δίκαιο.

³ Πχ. ρεύμα, νερό και άλλα.

⁴ 164.000 – 246.000 λεκ.

Εκτός όμως από την εσωτερική εγκληματικότητα η οποία μαστίζει καθημερινά την Αλβανία υπάρχει και η οργανωμένη τρομοκρατία που έχει ρίζες στο εξωτερικό. Πολύ συχνά οι αλβανικές αρχές έχουν να αντιμετωπίσουν επιθέσεις από ομάδες φανατικών ισλαμιστών. Αυτές οι επιθέσεις έχουν κυρίως ως στόχο τους κυβερνητικά και άλλα στελέχη που έχουν κάποια καιρία θέση μέσα σε κάποια υπηρεσία.

Σύμφωνα με πηγές των μυστικών υπηρεσιών της Αλβανία SHIK, ένας από τους μεγαλύτερους τρομοκράτες ο οποίος είναι υπεύθυνος για πολλές βομβιστικές ενέργειες στην Αλβανία είναι ο Οσάμα μπιν Λάντεν. Η τρομοκρατική δράση των φανατικών ισλαμιστών με αρχηγό τον Μπιν Λάντεν ξεκίνησε κατά την περίοδο της προεδρίας της χώρας Σαλί Μπερίσα.

Ο βαθύπλουτος Σαουδάραβας τρομοκράτης εκείνη την περίοδο που στρατολόγισε Αλβανούς πολίτες, για να τους εξαπολύσει αργότερα κατά των Ευρωπαϊκών και Αμερικανικών στόχων και να ικανοποιήσει τα συμφέροντά του, αγόρασε ένα μεγάλο πακέτο μετοχών της Αλβανοαραβικής τράπεζας έτσι ώστε να καλύψει τις παράνομες δραστηριότητες του στην Αλβανία.

REPUBLIC OF ALBANIA
PEOPLE'S ASSEMBLY
ACCOUNTING LAW

Pursuant to Art. 16 of law No. 7491 "On the Main Constitutional Provisions",
upon the proposal of the Council of Ministers,

THE PEOPLE'S ASSEMBLY OF THE REPUBLIC OF ALBANIA

DECIDED:

CHAPTER I

GENERAL PROVISIONS

Article 1

This law sets out the general obligations, main principles and rules on accounts keeping and preparation and publication of financial information related to accounting.

Article 2

This law applies to all participating subjects in economy, legal and natural persons, which are registered in the Republic of Albania, either of commercial form or having commercial purposes (hereinafter will be called businesses), or non-commercial subjects, but which exercise economic activities. It also operates over state, central and local institutions which represent independent budgetary or budgetary units as well as over units set up by them.

With regard to accountancy and publication of financial information resulting from it, all the subjects that fall under this law, apply accounting systems and regimes approved by the Council of Ministers and Ministry of Finance as provided in Article 3 and 4 of this law.

Article 3

The Council of Ministers approves:

- a) The general accounting system which along with the amendments provided by this law, applies to all subjects that will keep accounts in conformity with the principle of certified rights.
- b) The special accounting systems ensuing from the need of the amendments of the general accounting system in compliance with the peculiarities of the activities of the following subjects:
 - banks and financial institutions as well as other subjects that have as main objective the exertion of financial activities;

- the central and local budgetary institutions and organisations as well as units set up by them.

Article 4

The Ministry of Finance approves;

a) Special accounting systems resulting from the need of amendments of the general accounting system with the peculiarities of the subjects that are subject to the latter except those provided in letter "b" of Article 3 of this law.

b) Accounting regimes for subjects, who, pursuant to the second and third paragraph of Article 10 of this law, will keep accounts according to the principle of receivables or payments or will keep simple accounting.

Article 5

The accounting systems and regimes provided in Article 3 and 4 of this law, are laid out in the form of plans or accounting instructions being obligatory in all cases. Their approval by the Council of Ministers or Ministry of Finance is based upon the written authority by the national accounting council which functions are defined in Article 73 and 74 of the present law.

The accounting systems and regimes, provided in Art. 3 and 4, can not establish obligations other than those provided in the present law, except the case when extra obligations derive from other laws.

CHAPTER II

GENERAL ACCOUNTING OBLIGATIONS

ACCOUNTS KEEPING

Article 6

Accounting is a function by means of which every subject records according to accounting rules, methods and techniques, operations and events that modify its assets or financial situation.

Accounting takes place in the Albanian language and Albanian currency (Lek). It is authorised to keep special accounts for operations performed in foreign currencies by converting them in Lek at least once a month as well as at the close of each exercise (accounting period). Except the cases when it is not prohibited by other provisions, every subject can trust its accounting to third persons, whether legal or natural persons, provided with special certificate by the Ministry of Finance.

Article 7

The books utilised for accounting are; journal, ledger, inventory and other compulsory books provided by the Commercial Code or other legal dispositions. Every subject can use, besides the compulsory books, other books for records according to needs. The entries and records in the accounting books are described in commonly used language. When abbreviations, numbers, codes or symbols are introduced, their significance is explicitly defined for each particular case.

The entries and records in the accounting books should be complete, accurate, registered on time and in an orderly way. They should be comprehensible from the origin of the operation until the end.

In cases of corrections, the records in the accounting books should not be changes in such a way as to lose the initial significance or render misleading the operations recorded at earlier or later dates.

Under the circumstances of automated accounting, the journal, ledger, and other books can be superseded by computerised documents. In such a case the visual print-out of the data should be ensured and other conditions for regular accounting be fulfilled.

Article 8

In the journal the daily operations are recorded chronologically. It is forbidden that operations effected on different days be recorded in one registration even if it is of the same nature.

In the journal there should be noted for each recording the origin, content and inclusion of each data as well as references of justifying documents that support the registration.

The journal book can be accompanied with auxiliary journals. In such a case the chronological records, as provided by paragraph 1 and 2 of this article, are kept in the auxiliary journals. These records are summarised in the journal book once a month.

The recorded amounts in the journal are monthly transferred to the ledger and its subsidiaries.

Article 9

Every record, except the cases established by the Ministry of Finance, is based on a justifying (initial) document. Each justifying document describes authentically the relevant effected operation or transaction. It should contain data on the motive of the operation, date and place of the accomplished operation, the purpose, details as to quantity and value, and of the persons who have authorised and executed the operations as well as other necessary data which confer legal and administrative proof on the document.

The operations of the same nature, performed in the same place and on the same date, can be summarised in a single justifying document and recorded in the same entry in the journal.

The requirements concerning form and validity of the justifying documents acceptable to accounts recording are defined in the accounting systems.

Article 10

The subjects provided in the Letter "b" of article 3, the subjects who possess capital dividend in shares or parts and other subjects affected by the present law, except those envisaged in the second and third paragraph of this article, will keep accounts in accordance with the principle of certified rights.

The subjects, whose capital is not divided in shares or parts, can keep their accounts in compliance with the principle of receivables and payments if they do not surpass the following indices;

- annual revenues amounting to 50 million Leks from sales of merchandise and 15 million Leks for service activities.

- annual average number of permanently employed staff up to 10 persons.

This right is lost if during two subsequent years one of the two above established indices is exceeded.

The individual merchant that decides accounts along with the fiscal authorities on the basis of revenues (not of result), can adopt simple (single entry) bookkeeping.

Article 11

The form of accounting organisation is chosen by the subject, but each form should ensure:

- detailed and chronological recording of all activities relevant to accounting
- preservation and availability of the data at any time.
- preparation of envisaged or requested synthetic documents.
- control on the accuracy of the treated data.

Every subject compiles and preserves the document which describes the accounting organisation and procedures and makes it available, when necessary, to comprehend the system of accounting information treatment and accomplish control.

Every form of accounting organisation would enable the realisation of external control in such a way that, an expert can generate out of records books a general picture of the performed activities and situation of the concerned subject.

INVENTORY

Article 12

Once created, every subject carries an inventory to control the existence and value of their active and passive assets.

Inventory is prepared also at the close of each accounting exercise in function to the preparation of the annual accounts as well as in other necessary cases.

In the present law inventory refers either to detailed physical and documentary verification of assets base, their recording in special documents and inventory books as well as the valuation of assets and liabilities items in order to give them the corresponding actual values on the date of inventory performance.

The estimation of assets elements on the inventory date is made in accordance with the rules in Chapter IV of the present law.

Article 13

The physical inventory of the movables is carried out at least once in 12 months and, as a rule, at a date close to that of the closing of the annual accounts.

The physical inventory of the immoveables is carried out at least once in 3 years, but the extent of the depreciation due to usage or other causes must be valued and taken into account each year. The accounting inventory is effected once in 12 months, as a rule at the time of closing the annual accounts. Differences noted as a result of inventory are recorded in the accounting exercise.

SYNTHETIC FINANCIAL DOCUMENTS

Article 14

At the close of each accounting exercise the businesses and other subjects affected by the present law, prepare the annual accounts on the basis of records and inventory data.

With the reserve of modifications and adaptations authorised by the present law, the annual records should contain the balance sheet, profit and loss accounts as well as an annex that constitute a single unit. The annual accounts cover a 12 months period, excluding the first exercise when the subject is constituted in the course of year. The financial year, as a rule, corresponds to the calendar year. Exceptions for specific activities are defined and authorised by the Ministry of Finance

Article 15

The businesses and companies, which according to the provisions of Art. 219 of Law No. 7638, dated 19.11.1992 "On the Commercial Companies" that are in the position of a controlling enterprise, prepare besides their own annual accounts also annual accounts of the group (consolidate accounts). The conditions and rules on the preparation and presentation of the consolidated annual accounts are laid down by a special law.

Article 16

Annual accounts must give an accurate picture of the assets, financial situation and results of the activities of the enterprise. Annual, individual and consolidated accounts are prepared in the Albanian language and the figures are expressed in the Albanian currency, Lek. Annual accounts contain the name of the enterprise, its registered office, legal form as well as date. They are signed, as case might require, by the proprietor (individual) or legal representative of the enterprise or another subject.

Article 17

The annual accounts of the businesses, companies and other subjects, except those specified in the second and third paragraph of Art. 10 of the present law and the subjects referred to in paragraph 4 of this article, are subject to control and legal verification by independent accounting experts (outside the enterprise). The provisions of Law No. 7638, dated 19.11.1992 "On the Commercial Companies" apply for the control and legal verification of the accounts. The other businesses and subjects, which are not affected by the legal obligation, can trust the auditing of their annual accounts by any legal independent accounting experts agreed on contractual basis. The annual accounts of the budgetary institutions and organisations and other subjects that are subject to the regulations of public accounting, are audited in accordance with the provisions laid down by these regulations.

Article 18

The businesses and other subjects, except those which are subject to public accounting, lodge their annual accounts with the national statistics bodies in the area in which they are registered within the following deadlines;

- a) before May 31 of the subsequent year for commercial companies, the annual records of which are approved by the general assembly.
- b) before April 30 of the subsequent year for other businesses and subjects that prepare consolidated accounts or are shareholders in other companies.
- c) before March 31 of the subsequent year for other businesses and subjects.

The annual accounts of the subjects provided in letter "b" and "c" of this article are attached to the decision on the establishment of the result of the exercise. The annual accounts of the subjects provided in the letter "a" are conjoined to the project on the establishment of the result of the exercise, whereas the decision is deposited apart, not later than 30 days from the date of convocation of the Assembly for the approval of annual accounts.

The annual accounts are deposited in two copies and contain also the verifying part of the independent accountant, who has performed the legal control.

The depositing act of the annual accounts of the subjects that are subject to the regulations of public accounting is done in conformity with the method and deadline provided in these regulations

ANNUAL REPORT

Article 19

The annual report, in terms of form and content, is prepared as established in Law No. 7638, dated 19.11.1992 "On the Commercial Companies". The figures presented in the annual report should correspond to those written on annual accounts.

The annual report may not be deposited to the national statistical organs, but the enterprise should make it available to the public institutions and administrations, which can make also complete or partial copies of this report.

PUBLICATION

Article 20

The anonymous companies, companies of limited responsibilities and other economic subjects that offer securities, publish their annual accounts along with the verification part of the accounting expert who conducts legal control over these accounts not later than 30 days from the approval date of the decision-making organ of the enterprise. Publication of the annex of annual accounts is not mandatory.

The obligation for the publication of the annual accounts as provided in article 1 of the present law should be extended, starting from the exercise that closes on December 31, 1995, also to other economic subjects, which are to be defined in the general accounting system based on size and social interest. Businesses, companies and other economic subjects should make available to their workers and members the information presented in the annual accounts.

PRESERVATION OF ACCOUNTING DOCUMENTS

Article 21

Businesses and other subjects which are affected by the present law, should ensure, in an orderly way and according to a certain archiving system, the preservation and storage of the inventory at the start of the activity and other periodical inventories, annual accounts and annual report on the activity, accounting books, justifying documents as well as other books containing accounting information. They safeguard also every document relevant to the procedures of records elaboration, control and interpretation.

The above mentioned accounting documents are conserved in their original form and legible for the whole of the storage period.

Except cases provided otherwise in other provisions, accounting documents are preserved for ten years starting from the end of the calendar year they pertain to.

CHAPTER III

STRUCTURE AND CONTENT OF THE ANNUAL RECORDS

Article 22

The structure and content of the accounting records referred to in article 23 and 47 of the present law constitute the basic system if their presentation by businesses, companies and other units which has as principal some profit-making, production activities or services when they keep accounts in compliance with the principle of certified rights. The structure and content of the annual accounts of other subjects affected by present law are defined by the Council of Ministers or Ministry of Finance according to the competencies envisaged in article 3 and 4 of this law.

BALANCE SHEET

Article 23

Balance sheet is prepared and presented using account layout. It describes separately the items of assets and liabilities and indicates distinctly the capital brought by shareholders (owner's equity). If one item of assets or liabilities is related to one or more posts of the balance and is noted only in one of them, its relation with the other posts should be shown either in balance sheet or in the annex of annual accounts.

Article 24

The asset side of the balance sheet must identify divided into groups, headings and specific items, fixed assets, current assets and other assets (regulating accounts).

Entry of assets under fixed assets or current assets is determined by destination or purpose of the use of these elements.

Fixed assets consist of those elements which are intended to have a lasting role in the activity of the business as a rule for a period longer than one year. These assets are presented in the balance sheet grouped as appropriate under tangible fixed assets, intangible fixed assets and financial fixed assets. Current assets include inventory stocks, requests for money to be received, securities, payment instruments and monetary means.

Article 25

Out of the tangible assets there are indicated at least in balance sheet the following elements;

- land
- buildings
- technical instruments, machinery's and equipment's, working instruments and tools
- transport means
- on going mobilisations
- prepayments and partial payments for tangible fixed assets

The instruments and tools which serve to the activity of the business as working means for a period of less than one year, or that have a small value per unit, may not be included in the tangible fixed assets, but in current assets or directly in expenses in compliance with the definitions of the general accounting system.

Article 26

Out of the intangible assets there are indicated as single posts in the balance, at least these items;

- start-up expenses
- expenses for applied research and development
- concessions, patents, licences, trademarks, procedures and values and similar rights
- commercial fund
- pre-payments and partial payments

In the post "start-up and expansion cases" these are entered only the expenses for operations which determine the existence and development of the enterprise on condition that their amount does not refer to the production of certain articles or services.

The post "expenses for applied research and development" includes the expenses relevant to efforts made by enterprise to its benefit and not on orders received by a third party. These expenses can be capitalised in the assets only on condition that they respond clearly to individualised projects and at the close of the exercise have serious chances for technical achievements and commercial profitability.

The expenditure for mineral exploration, similar to expenses of applied research and development are recorded in the post of balance sheet.

In the post "commercial fund" are recorded the intangible elements of funds of commerce purchased by the enterprise on condition that they are not registered in another post of the balance.

Article 27

The following elements are written at least as separate posts in the financial fixed assets of the balance sheet;

- participation (shares)
- requests for receivables related to participation
- other titles related to financial fixed assets
- credits

In this law "participation" refers to the rights in the capitals of other businesses, materialised with or without titles, which by establishing a constant (long term) link with the latter aim at contributing to the activity of the enterprise that owns the participation.

If the enterprise exerts an exclusive control over one or several other businesses, the owned shares of capital of the latter and the requests for receivables that derive from here are presented separately in the balance sheet in the post "shares in the associated businesses" and "request for receivables on the associated businesses".

Article 28

The current assets are listed in the balance sheet making distinct at least the following elements;

- Stocks: principal materials and other supplies, in-process products, intermediary and finished products, merchandise as well as prepayments or partial payments for supply orders.
- Receivables: requests that result from sales and services provided
- Securities: shares (bonds), obligations and other variable papers purchased by the enterprise with the purpose of obtaining short term profits, shares issued by the enterprise or re-purchased by it is such an activity is authorised by other legal provisions.

As part of the requests for receivables there are included also the revenue pertaining to the exercise for which balance sheet is prepared while their invoicing will be entered after the close of the exercise. If the amount of these incomes is of considerable importance, they are explained in the annex.

The total of requests to be received, the remaining deadline of which is more than one year, is presented separately in each respective post of the balance.

Article 29

The group "other assets" in the balance included at least in capital posts the elements mentioned in the four following paragraphs;

- Expenses recorded during the financial year, for which the balance sheet is prepared, but which pertain to a subsequent exercise. These expenses should figure in the post "expenses of successive exercises" and if they are of considerable significance further explanations in the annex are provided.
- Capitalised expenses in the assets of the balance sheet in order to distribute them in some exercises. The types of expenses to be distributed and methods of their amortisation are defined in the accounting system. If these expenses are to some extent significant, they are explained in annexes showing also the deadline of their amortisation.
- The negative differences resulting from the conversion into the Albanian currency of the situation expressed in foreign currencies, which can not be included in the result of the exercise.
- The negative differences between the amount to be received and the amount to be paid out, if they can not be included in the result of the exercise.

Article 30

In the liabilities there are successively presented one's own capitals, the amount earmarked for risks and expenses, debts and other liabilities (regulating accounts).

If other provisions define financing ways that bring about intermediary liabilities elements between own debts and capitals, these elements should be in a special section of liabilities of the balance sheet named "other funds".

Article 31

Out of own capitals there are presented at least as separate posts in the balance sheet the following elements,

- capital
- derogation's of re-valuation
- reserves
- result of exercise
- subvention for instruments

If the competent organ of the enterprise decides to postpone the establishment of the result or a part of the exercise result, leaving it to the decision of the General Assembly that will approve the annual accounts of the successive exercise, the unfixed sums are inserted among own capitals in a special entry "carried profits and expenses".

Article 32

The companies, which in conformity with the Law No. 7638, dated 19.11.1992 "On the Commercial Companies" proceed with escalated addressing of the undersigned capital, insert total amount in the post of the liabilities "undersigned capital".

The amount of the undersigned, but not addressed capital, is presented in the balance sheet at the head of its other groups in the entry "non-addressed undersigned capital".

If at the close of an exercise, for which the balance sheet is compiled, against the addressed undersigned capital amount, result undeposited amounts by the partners or shareholders, they are entered in the assets of the balance, among to be paid-in requests in the special post "addressed undeposited capital".

Article 33

Share premiums represent the difference of the sales costs over nominal value of the shares or the parts of the foundation capital of the company. If other legal provisions provide share premiums for other cases, they are also entered in this post of own capitals, which is named "premiums related to the capital".

The premiums can be used to meet the expenses for the augmentation of the capital.

The premiums, eventually also other premiums, can be entirely or partly included in the capital, under the conditions of complying with the provisions of the Law No. 7638, dated 19.11.1992 "On the Commercial Companies" regarding capital increase; These premiums can also be included in another constant reserve according to the decision of the competent organ of the enterprise.

It is not permitted that premiums be placed in distribution, cover losses or be used to create earmarked amount for risks and expenditures.

Article 34

In the post "derogation of re-valuation" are written the plus values resulting from the re-estimation of the elements of tangible and financial fixed assets.

The re-valuation conditions and rules are defined in the decisions of the Council of Ministers. the re-valuation should be made for each case in the complexity of elements.

None of the plus values of re-valuation can be put in direct or indirect distribution excluding the cases when corresponding to the realised (sold) elements. They can not be used to compensate the suffered losses of the activity.

The deviations of re-valuation can be wholly or partly included in the capital complying with the conditions and those provided in the decisions of Council of Ministers and in each case upon the approval of competent organ.

Article 35

In the post of own capitals "reserves" there are inserted certain profits earmarked for a long time in compliance with the legal or statutory provisions or the decisions of the competent organs of the enterprise. These reserves can have as origin also the circulation of another item of one's own capitals besides the foundation capital. Some of the reserves presented on the balance sheet are the legal, statutory or contractual reserves or other reserves.

The other reserves can be utilised in conformity with the conditions provided in the relevant legal and statutory provisions according to decisions adopted by competent organ or enterprise.

Article 36

In the post of balance sheet "result of exercise" there are presented the amounts of profits realised or losses suffered in the activity of the company during the given exercise.

The profit and loss amounts are entered in the balance before distribution, decreased by deducting the profit tax or any other similar payment.

The profit and loss total in balance sheet should be equal to the net amount indicated in the profit and loss accounts.

Article 37

In the post "subventions for investments" there are introduced the amounts granted to an enterprise from state, public or private entity for the purpose of acquiring or creating fixed assets or financing long term activities.

The subsidies for investments are distributed and included in the results of various exercises to the extent and in line with modalities provided in the general accounting system.

The subventions for investments are inserted in the respective posts of balance for their net sums.

The subventions for investments are not taken into consideration on the definition of the "net situation" of the enterprise.

Article 38

The amounts for risks and expenses are set aside to cover losses or expenses, but which on the date of balance closing are not certain referring to total and date of verification.

The earmarked amounts for risks and expenditures should result from a reasonable valuation of the facts at the close of the exercise. If the elements of valuation are contradictory or insufficient, there must not be proceeded to the creation, but the events and their influence are explained in the annual accounts annex.

The earmarked amounts for risks and expenses are created despite the close of the exercise in profits and losses. The creation of hidden amounts is prohibited.

The earmarked sums for risks and expenses do not correct the values of elements of the assets for which they are created, but are indicated separately in the liabilities of balance sheet.

Article 39

Out of the obligations to be paid there are presented as separate posts of liabilities;

- loans from crediting banks or institutions
- loans and other financial obligations
- social and tax obligations
- obligations for purchase and services offered by third persons
- obligations for in-advance-payments or partial payments for orders

If, in conformity with other legal provisions, the enterprise issues bonds or other securities for borrowing purposes, the total of these loans is presented as special post of the obligations to be paid out. Among the to-be-paid obligations there are presented also expenses pertaining to the exercise, but their invoicing by a third party will take place in the next exercise.

The amounts of the obligations that fall due in less or more than one year starting from the close date of the exercise are separately indicated in each balance post.

Article 40

The revenues recorded during the exercise of balance preparation, but which belong to a subsequent exercise, are presented separately in the liabilities, as a regulating post, under the heading "revenues of future exercises". If these revenues are of considerable significance, they are explained in the annex.

If due to conversion into Albanian currency of operations and stocks expressed in foreign currencies there result plus values that can not be included in the exercise result, they are presented as a special post of liabilities under the heading "differences of liabilities conversion".

Article 41

The businesses can insert in their balance sheets more detailed data than those provided from Art 25 to 40 in the present law, but on condition that the established structures and terminology be respected. The

businesses can produce a shorter balance sheet than the one presented from art 25 to 40 if they employ less than 50 persons averagely and when there is not exceeded the fixed limit in the general accounting system concerning annual revenues or total assets of balance sheet at the close of the exercise. This right is lost if one of the established indices is surpassed during two successive years.

PROFIT AND LOSS ACCOUNTS

Article 42

The profit and loss accounts are presented in an accounting form and display on one side the realised incomes pertaining to the exercise and on the other side the expenses for the revenues generated.

In the profit and loss accounts the expenses are classified according to their nature in the posts provided in Art 43 to 46 in the present law, enabling their grouping into;

- Revenues and expenditures of ordinary activity (exploitation and financial)
- Incomes and expenses of extraordinary operations or activities

In the profit and loss accounts the exercise result is presented at two levels;

- result prior to profit tax
- result after profit tax or any other similar deduction

The profit tax is presented as a special post.

Article 43

In the profit and loss accounts the revenues from the ordinary activities are presented in the following groups and posts;

A. Exploitation revenues;

1. Sales, with separate indication if it is the case of merchandise sales, provision of services and exportation.

2. Increase of stocks and in process products

3. Products or work produced by the enterprise for its needs passed to fixed assets

4. Exploitation subsidies

5. Other exploitation incomes

B. Financial revenues;

6. Incomes from participation

7. Incomes from other financial fixed assets

8. Other interests or similar incomes

9. Net incomes from sale of securities placement

10. Positive differences of currency exchange

If during the exercise, it is proceeded to the re-insertion of the envisaged amounts, they are presented as separate posts of exploitation or financial revenues.

The financial revenues from the associated businesses are entered separately in the profit and loss accounts in the above posts (6), (7) and (8).

Article 44

In the profit and loss accounts, expenses for the ordinary activities are listed according to the following groups and posts;

A. Exploitation expenses;

1. Decrease of stock and in-house products
2. Purchases with separate indexing, when it is the case, of goods or other materials
3. Services offered by third persons
4. Staff expenses
 - Salaries and treatments
 - social expenditures
5. Amounts for wear and tear, foreseen sums for depreciation and envisaged sum for risks and expenses
 - wear and tear of fixed assets
 - foreseen sums for depreciation of fixed assets
 - forecast sums for depreciation of current assets
 - forecast sums for risks and expenses
6. Taxation, taxes and similar payments (except those on profit)
7. Other exploitation expenses

B. Financial Expenses;

8. Forecast sums for depreciation of fixed and circulation financial assets
9. Paid interests and similar expenses, with separate indexing, when it is the case of associated businesses

Article 45

The incomes from sales, as indicated in point A1 of art. 43 constitute the net amount of business figure. These incomes are presented with the value according to factual prices, subtracting rebates and other similar discounts. The incomes from sales are presented without the turnover tax or other similar taxation on sales.

The purchase of goods and materials are presented in the profit and loss accounts to the extent they are sold or used during the exercise, free of rebates or other discounts benefited from suppliers.

Article 46

Extraordinary incomes and expenses are those that derive from activities which are not directly related to the ordinary activity of the enterprise, do not have periodical occurrence and which are in general beyond the controlling possibilities of the enterprise.

Extraordinary incomes and expenses are called the effects of serious errors made at the close of the annual accounts of the previous years, which in respect of the inviolability principle of the opening balance, do not effect the sum of one's own capital.

If the extraordinary revenues and expenses are too important for the estimation of the result of the enterprise, the amounts their nature and reasons are indicated and explained in the annex of the annual accounts.

Article 47

Businesses can present in the profit and loss accounts more detailed data than those provided in Art. 43 and 44, but adhering to the given structure and terminology.

The businesses provided in the second paragraph of Art. 41 of the present law can present the profit and loss accounts in the form based on sales costs, but in such a case supplementary information should be provided for the needs of national statistics.

CONTENT OF THE ANNUAL ACCOUNT ANNEX

Article 48

The annex of annual accounts contains information in figures and explanatory text that aim at:

- pointing out the principles, rules and regulations employed for the preparation of the annual accounts.
- providing details for various posts in the balance sheet and profit and loss accounts.

The content of the annex is defined in its entirety by the principle of significance and importance of its information for the uses of the annual accounts of the enterprise.

Besides the information provided in special articles, the annex annual accounts contains the data indicated from art. 49 to 52 of the present law.

Article 49

There are mentioned in annex the general rules and principles upon which is based the preparation of annual account. If there has been no disparity with these principles and rules, only one general statement is made. If for justified reasons there are deviations from these principles and rules, the reason is stated in the annex, indicating their influence on assets base, financial situation and results of the enterprise.

When the legal provisions prescribes more than one method for the estimation of various operations, the method employed by the enterprise is shown in annex. In case of changes, from one exercise to another, of the presentation of the annual accounts and estimation methods, these changes are described and justified in the annex of annual accounts showing also their effect on the assets base, financial situation and results of the enterprise.

There are also indicated in the annex the employed methods for the calculation of the wear and tear and envisaged sums, the basis used for the conversion into Albanian currency of elements expressed in foreign currency as well as the nature, amount and accounting treatment of discrepancies resulting from conversion.

Referring to the changeable elements of current assets there are indicated, if it is the case, the difference between the value existing in the balance sheet and the value that would result from the recent market prices announced on the closing date of accounts.

Article 50

Out of the information that fully describes various posts in the balance sheet and profit and loss accounts there are at least presented in the annex;

- the situation and changes of fixed assets
- the situation and changes of wear and tear
- the situation and changes of the amounts forecast for depreciation, risks and expenses
- claims and debts to be settled and paid out within the remaining deadline, distinguishing separately those expiring in five years
- the composition of the start-up and extension costs, research and development expenses and commercial fund indicating also the intended deadlines for their amortisation, especially when this period is over five years.

In cases of re-valuations, there are presented in the annex the employed methods for the calculation of values recorded in the balance sheet, the list of respective posts and results account and the corresponding sums, the fiscal treatment during the exercise by the respective liabilities posts of balance sheet.

There is also shown in the annex the distribution of the net sum of the business figure according to the sector of the activities and geographical markets. If these indicators are not stated because of any damage that may result from their publication, the incomplete character of this information is recorded.

If it is the case there is indicated in the annex the influence on the result of the exercise and on one's own capitals of the elements that derive from the enforcement of fiscal dispositions.

Article 51

There are recorded the following supplementary items of information in the annex of annual accounts;

- a) the amounts of financial obligations in the form of any guarantee, when their indication is necessary for the valuation of the financial situation of the enterprise. Existing pension obligations as well as obligations to affiliated groups must be clearly defined.
- b) the average number of employees and those employed during the exercise, divided into categories as well as the expenses for wages, social insurance and workers treatment.
- c) the remuneration sum for the members of administration, management and supervising bodies of the enterprise. These sums are given in a global way for each category of these bodies.

Article 52

The businesses and companies that have capitals divided in shares or parts, which offer securities or hold shares in other businesses indicate in the annex of annual accounts according to the case;

- a) the number and value of shares that constitute the statutory capital as well as those emitted during the exercise divided in the respective categories.
- b) other titles issues by the enterprise indicating their number and value as well as the rights guaranteed by them.
- c) the name, address and amount of its own capital and the result of the last financial year of the enterprise where they own shares.

The businesses which offer securities that exceed the established limits in the general accounting system regarding the annual accounts and capital limits, prepare also a financial table.

CHAPTER IV

GENERAL PRINCIPLES AND RULES ON ANNUAL ACCOUNTS PREPARATION

Article 53

The annual accounts preparation and the accounting which supports these accounts are made in conformity with the principles and rules provided in Art. 54 to 70 of the present law.

Deviations from these principles and rules are allowed under specified circumstances according to the conditions provided by the present law.

Article 54

During the preparation of the annual accounts it should be taken into consideration that the enterprise will continue its activity and no considerable decline of this activity is expected (on going concern principle).

The valuation methods and presentation form of annuals accounts can not be changed from one accounting exercise to another except the cases when important changes have occurred (principle of consistency of methods)

There should be presented the corresponding figures of the previous financial years (principle of comparability) in each post of balance sheet and in profit and loss accounts.

he opening balance of an exercise should correspond to the closing balance of the previous exercise (the principle of inviolability of the opening balance).

Article 55

The annual accounts should be prepared in a transparent, understandable way giving thus to the users a full, clear and exact description of the situation of the enterprise and its results (the principle of objectivity).

The elements of assets that are recorded in accounting and annual accounts should reflect the reality and be verified by an external expert (the principle of truth).

Article 56

There is made an objective valuation of the economic facts during the compilation of annual accounts (the principle of prudence).

The principle of prudence should be observed in every case and particularly;

a) in the annual accounts be included only the realised profits which are verified on the closing date of the balance sheet.

b) in the annual accounts be included the expected risks and losses experienced during the current or previous financial year, and if these risks or losses are noticed between the closing date of the financial year and preparation date of the balance sheet.

c) depreciation's due to use or other motives are included in the result whether the financial year has resulted in a loss or a profit.

Article 57

Regarding annual accounts preparation each accounting exercise is considered independent of any other accounting exercise which refer to the activity of the enterprise (principle of independent accounting period)

There are included in the definition of the result of accounting exercise, for which the annual accounts are prepared, the revenues and expenses pertaining to that exercise, without taking into consideration the encashing date of revenues or payment of expenses (principle of withdrawal according to accounting exercises).

Article 58

The elements of assets and liabilities are separately estimated (principle of individual estimation).

One post of the assets can not be compensated with a post of liabilities and one revenue post in the profit and loss account can not be compensated with expenses post (principle of non-compensation).

VALUATION RULES

Article 59

The fixed assets are evaluated on the entrance date to the enterprise property:

- a) at the acquisition cost, if they are purchased;
- b) at the production cost, if they are manufactured by the enterprise itself.

The value of entered tangible assets can be corrected in augmentation, only in cases when they are subject to changes that prolong their utilisation time, increase their working and profit-making capacities as well as when their re-estimation is authorised.

Article 60

The acquisition cost is calculated by adding to the purchase price other expenses related to procurement, installation operation to the extent that these expenses are definable directly or indirectly for the given element.

Customs taxes, other taxes and tariffs directly related to the purchase, which remain in charge of the enterprise, are included in the acquisition cost.

Article 61

The production cost is determined by adding to the acquisition cost of raw materials other direct costs which are included in the given assets.

The production cost of fixed assets can include a reasonable part of the non-direct costs to the extent they pertain to the production period of these assets.

It is allowed to include interest on top of loans to finance manufacturing in the production cost of fixed assets to the extent that these interests appertain to the fabrication period.

In such a case the sum of interests included in the cost is indicated in the annual accounts.

Article 62

On the entrance date to the assets of the enterprise the elements of current assets are estimated at the acquisition cost if purchased from a third party or at production cost if purchased by the enterprise itself. The definition of acquisition cost and production cost as provided in the first paragraph of Art.60 and in the first and second paragraph of Art.61 apply for these elements.

The inclusion of the interest for borrowed loans in the production cost of one element of current assets is permitted only in the cases when the production cycle is over 12 months.

It is prohibited to include the distribution expenses (sales) in production costs.

Article 63

The acquisition cost or production cost of the objects of the same category, stocks as well as other circulation elements can be calculated at their egress (exit) on the basis of weighted average method, first in - first off method (FIFO) or any other method provided in the accounting system.

Article 64

There should be determined the depreciation of tangible fixed assets the service capacity of which is normally worn out by use, technical changes or other expected causes. The depreciation is calculated on the basis of an amortisation plan, distributing the acquisition or production cost of these assets to all envisaged exercises.

The amortisation for depreciation is calculated in line with the criteria established by the Ministry of Finance. There is not calculated depreciation of land (excluding the exploitation terrain's), forests, art objects, in-process-assets and those entirely amortised.

Article 65

The tangible fixed assets should be settled within a reasonable period of time, up to 5 years as maximum since the entrance date to enterprise assets.

If for specific elements of those assets a five year amortisation period is justified, these cases are provided in the general accounting system or approved by the Ministry of Finance.

As long as the start-up and extension expenses along with the applicable research and development expenses are not fully amortised, the enterprise can not proceed to results distribution if the amount of free reserves for this purpose does not equal at least the amortised expenditures amount.

Article 66

In the annual accounts the estimation of assets items is made according to acquisition price or cost price or another value recorded in accounting.

The estimation of the assets items in the annual accounts at higher value than the acquisition price or cost price is not allowed except the special cases provided in Art.70 of the present law.

The acquisition and production cost of fixed assets items decreases by the accumulated amortised amount on the closing date of the balance.

Article 67

The value of financial fixed assets can be subject to correction to give to these elements a lower value under the market conditions on the closing date of the balance sheet or due to unfavourable development of economic factors provided that the decrease of exchange rates or the development of other factors should not ensue from temporary accidental circumstances.

The fixed assets value should be subject to correction in order to give a lower value that results on the closing date (actual value) of balance sheet on condition that the decrease of value be continued for a long time and planned not to cease.

The corrections of the value, provided in the first and second paragraph of this article, are transferred to the profit and loss accounts and are indicated separately in the annex of annual accounts if they are not presented apart on the profit and loss account.

The estimation at lower values, as provided in the first and second paragraph of this article, can not be entered when there do not exist the motives that have dictated the corrections.

Article 68

The current assets items are subject to value decrease in order to give to these elements the market values (actual values) at the close of the exercise or in other exceptional cases another inferior value which should be given to them on the balance closing date.

The established conditions provided in the third and fourth paragraph of Art.67 apply also for the value corrections of current assets.

Article 69

One's own capitals, the amounts owed to third parties and other items of the liabilities are presented in the annual balance sheet with the value recorded in accounting (recorded value).

If the liabilities amount is higher than the receivables sum, the amount to be paid out is noted in the balance.

The difference is shown in the assets and should be amortised by reasonable amounts within the deadline of liabilities settlement.

Article 70

There can be applied the following estimation procedures different from those provided in Art. 59 to 69;

- a) when entrance of assets items does not derive from purchase or production of the enterprise.
- b) when the enterprise prepares consolidated annual accounts
- c) when the Council of Ministers authorises the re-valuation of the assets items in order to take into consideration the inflationary processes
- d) when the enterprise is transformed, divided, associated, liquidated or on sale
- e) when enforcement is the general estimation rules does not secure an accurate picture of the assets, financial situation and results of the enterprise.

Specific rules on estimation are provided in the regulating provisions issued for the enforcement of the present law or in the dispositions approved by the Ministry of Finance.

CHAPTER V

RESPONSIBILITY OF LAW ENFORCEMENT, VIOLATIONS AND CONSEQUENCES.

Article 71

With the reserve of provisions different from other legal dispositions, the responsibility for enforcing the present law rests on the legal representative (s) of the enterprise, company or other subject. If the accounts keeping and preparation of financial-accounting information is trusted to third parties (juridical and natural persons), they are responsible for the violation of the dispositions of the present law as the legal representative of the subject.

Article 72

The violation of the dispositions of the present law, if it does not constitute penal act, is charged at a personnel fine amounting to 3000 - 5000 leks for each case.

The present law confers fining authority to the accounting experts at the Ministry of Finance, specialist at financial control-auditing organs at other ministries and central institutions as well as specialists at control-auditing organs of local government.

The other state control organs are authorised to intervene in financial accounting information and enforce penalties provided on the respective laws when breaches of law are verified.

Appeals against fining decision can be presented within 10 days from the communication date, according to the case, to the directors of the respective directorates at ministries or other central institutions as well as to the director of the respective control organ of the local government, the decision of which is final.

CHAPTER VI

TEMPORARY AND FINAL DISPOSITIONS - NATIONAL ACCOUNTING COUNCIL

Article 73

Article 73

In order to effect the normalisation of the accounting in accordance with the dispositions of the present law as well as to ensure a continuous methodological guidance, the National Accounting Council is set up at the Ministry of Finance comprised of not more than 9 members, scientists, specialists at central institutions and businesses. This council is managed by a chairman elected by its members through free voting.

The National Accounting Council is assisted in its activity by a secretariat composed of three employees, who are appointed by the Ministry of Finance.

Article 74

The National Accounting Council has the following functions and tasks:

- a) recommends to the Minister of Finance the necessary amendments to the present law.
- b) reviews the existing accounting norms and establishes new ones, and submits them to the Council of Ministers for approval.
- c) follows the practical application of the accounting system and provides recommendations for the solution of the problems that might arise in this field.
- d) provides suggestions on the methodological legal compatibility for the accounting systems and regimes which are established for the implementation of the present law.
- e) provides recommendations on the training of the accounting specialists at middle and high schools.
- f) establishes contact with foreign professional and scientific organs and participates in the international activities related to accounting issues.

Article 75

The preparation, presentation or publication of annual accounts according to the structure and content provided in chapter III of the present law should start:

- a) not later than the exercise that begins on January 1st 1994 for businesses, companies and subjects that exercise productive commercial or service activities.
- b) not later than the exercises that begins on January 1st 1995 for all the other subjects affected by the present law.

The consolidated annual accounts will be compiled, presented and published starting from the exercise dated January 1st 1995.

The established deadlines in the present law do not affect the implementation of other dispositions of the law and the implementation of the section on its violation according to the first paragraph of Art. 72.

Article 76

The law no. 7425 dated 14.11.1990 "on Accounting" as well as any other dispositions contrary to the present law are abrogated.

Article 77

The present law comes into effect 15 days after its publication in the Official Gazette.

Tirane, 19.01.1993

Law No. 7661

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Πρόλογος	1
2. Γεωγραφική θέση στην Αλβανία	2
i. Μορφολογία του εδάφους	2
➤ Υδροβιότοποι της περιοχής	2
➤ Κλίμα	3
ii. Πληθυσμός	3
iii. Πόλεις	4
iv. Γλώσσα	4
v. Νόμισμα	4
vi. Θρησκεία	5
3. Ιστορική αναδρομή	5
4. Η νεότερη ιστορία της Αλβανίας (μετά τη δημιουργία του κράτους)	8
5. Πολιτική κατάσταση από το 1992 κι έπειτα	12
6. Οικονομική κατάσταση από το 1992 έως και σήμερα	12
i. Γεωργία	14
ii. Βιομηχανία	15
iii. Υπηρεσίες (Μεταφορές και Εμπόριο)	18
7. Φορολογική νομοθεσία	19
8. Τρόπος φορολόγησης με βάση Φ.Κ.Ε.	20
9. Νόμος 7496/4892 Περί ξένης Επένδυτ. Δραστηριότητας	21
10. Νόμος 7677/3-3-1993 Περί φορολογίας του κέρδους	27
11. Νόμος 7661/19-1-1993 Περί κυριαρχικών συνταγματικών μέτρων διατάξεων	31
12. Γενικές λογιστικές υποχρεώσεις	32
13. Απογραφή	35
14. Σύνθετα οικονομικά (έγγραφα) καταστάσεις	35
15. Η ετήσια έκθεση πεπραγμένων	37
16. Δημοσίευση	37
17. Διατήρηση των λογιστικών εγγραφών	38
18. Δομή και περιεχόμενο των λογιστικών αρχείων	38
19. Ισολογισμός	39
20. Καταστάσεις αποτελεσμάτων	46
21. Περιεχόμενο του παραρτήματος των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων	49
22. Γενικές αρχές και κανόνες για την προετοιμασία των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων	51
23. Κανόνες αποτίμησης	53
24. Ευθύνη για εφαρμογή του νόμου παραβάσεις και συνέπειες	58
25. Προσωρινές και τελικές διατάξεις – εθνικό λογιστικό συμβούλιο	58
26. Εργατικό δίκαιο	60
27. Εμπορικό δίκαιο	62
28. Ζώνες ελεύθερου εμπορίου	63

29. Δασμολογικό καθεστώς	63
30. Τραπεζικό σύστημα	64
i. Διάρθρωση του τραπεζικού συστήματος στην περιοχή της Αλβανίας	66
ii. Προβλήματα του Αλβανικού τραπεζικού συστήματος	68
iii. Οι επενδύσεις των Ελληνικών τραπεζών σήμερα στην Αλβανία	72
iv. Κατάλογος τραπεζών	73
31. Οι Ελληνοαλβανικές σχέσεις σήμερα	74
32. Συμφωνίες που έχουν υπογραφεί μεταξύ των 2 χωρών	75
33. Ελληνικές επενδύσεις στην περιοχή της Αλβανίας και η στάση της Αλβανικής Κυβέρνησης μέχρι το 1998	75
34. Επενδυτικές ευκαιρίες και οι ελληνικές επενδύσεις σήμερα	77
34. Τι πρέπει να προσέξει ο έλληνας επενδυτής	80
35. Πως μπορεί η ελληνική κυβέρνηση να βοηθήσει τους επιχειρηματίες που θέλουν να επενδύσουν στην Αλβανία	81
36. Ελληνικοί νόμοι και Ευρωπαϊκά προγράμματα που αφορούν την ενίσχυση των επενδύσεων στην περιοχή της Αλβανίας	82
37. Επικινδυνότητα επιχειρηματικής δραστηριότητας	83
38. Η τρομοκρατία και η αλβανική μαφία	85
39. Αλβανικοί νόμοι	87

